

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

1693.

- 1^{at} = Beierus, Romanus: *Iustitia retribuens hoc est: de usura
proceso legali*. . . 2 Exmpl. 1693 = 1757.
2. Beierus, Romanus: *Quod predicare concem sit
in delegabile*.
3. Beierus, Adrianus: *Natura, jura et analogia cecitatis*.
4. Brucknerus, Wilhelmus Hieronymus: *De culpa, quae
concretive talis dicitur, et in omni contractu venit
prestanda*.
- 5^{at} = Brucknerus, Wily. Hieronymus: *De invalido testimonio
mulierum*. 2 Exmpl. 1693 = 1757.
- 6^{at} = Brucknerus, Wily. Hieronymus: *Artificem delinquentem
a poena ordinaria immunes*. . . 2 Exmpl.
7. Floerken, Henr. Guertus: *Parentum jura in peccatis adven-
tito*.
8. Hebenstreit, Paulus: *De remediis adversus locustas,
inprimis pontificiorum quorundam methodo expellendi
eos per excommunicaciones, aquam lustralem et exorcis-
mum*.

1693.

9. Hebenstreus, Joh-Peter: De locustis; immenso aequine
aerem nostrum implentibus, et quid fortendere putentur.
10. Lynckerus, Nicolus Christophorus: De juribus ac privilegiis
minorum.
11. Lynckerus, Nic. Christophorus: De munere Directorali circa
negotia imperii
- 12^{a et 2} Lynckerus, Nic. et Christophorus: De causis judicium Penesale
fun dantibus. 2 Sempl. 1693 i 1735.
- 13^{a et 2} Lynckerus, Nicol. Christophorus: De commendatione specialis.
2 Sempl. 1693 i 1746.
14. Lynckerus, Nicol. Christophorus: De eo, quod justum est civita
silen tium.
- 15^{a et 2} Lynckerus, Nic. Christophorus: De bonorum allodialium
in feudalia incorporatione 2 Sempl. 1693 i 1747
- 16^{a et 2} Lynckerus, Nicol. Christophorus: De semiplenis proba
tionibus. 2 Sempl. 1693 i 1742.

re
tu
is
ca
sali

15
H. S. num. 24. ~~249~~ 1693, 13¹⁰ 1

DISPUTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA,
DE

COMMENDATIONE ¹⁸
SPECIALI,

GERMANIS :

Wie weit jemanden, die in eines andern Geschäfte ge-
schriebenen Briefe, oder gegebene Rathschläge,
nachtheilig seyn können.

QVAM
SVB PRAESIDIO

DN. NICOL. CHRISTOPHORI
LYNCKERI,

ACTI IENENSIS MAGNI NOMINIS,
NEC NON POSTEA S. R. I. EQVITIS, ET S. C. MAI.
A CONSIL. IN AVLA IMPERIALIBVS,

DIE XVI. MAII A. CIO MDCCXIII.

PRO GRADV DOCTORIS

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVEMISIT

IO. CHRISTIANVS SCHMID,
LEV COPETRAEVS,

NVNC VERO OB MATERIAE IN FORIS VTILITATEM,

IENAE,

REC. PER IO. BERNH. HELLERVM, 1746.

UNIVERSITÄT SACHSEN-ANHALT

COMPLETIONE
PREFACE

THE UNIVERSITY OF SACHSEN-ANHALT
HAS PURCHASED THIS BOOK FOR ITS
LIBRARY

DR. MICHAEL CHRISTOPH HORN
L. INGENIEUR

CHRISTIAN

UNIVERSITÄT SACHSEN-ANHALT
LIBRARY

CAPVT I.

CONTINET

COMMENDATIONIS SPECI-
ALIS DESCRIPTIONEM, AFFINIA
ET DIVISIONES.

Ingressus disputationis, & vocum, quas titulus praefert, Ety-
mologia & homonymia, tb. 1.

Synonymia, 2.

Descriptio Commendationis specialis, paucis explicata. 3.

Affinia Commendationis specialis sunt:

1) Consilium, cujus ab illa triplex differentia ostendi-
tur, 4.

2) Persuasio, 3) Laudatio, ubi, quod haec non ingre-
diatur essentiam commendationis, demonstratur, 5.

4) Mandatum tum in genere, tum in specie id, quod ter-
tiii causa fit, 6.

Mandatum in gratiam tertii in initum verum est manda-
tum, 7.

Tripliciter ab omni mandato differt Commerdatio spe-
cialis, 8

5) Similes etiam sunt commendatiis nostris litera In-
tercessionales, 9.

Et tandem 6) Epistola fiduciales, qua à credentiali-
bus Legatorum discernuntur, 10.

A 2

Divi-

Dividitur Commendatio specialis in eam, qua fit ad officia, ad negotia, vel ad maleficia, 11.

2) in dictam & scriptam, 3) in eam, quam quis facit motu proprio & ad alterius implorationem. 4) In consideratam & temerariam, 12.

Non omnis commendatio temeraria est dolosa. (5) dividitur in veram & falsam, 13.

6) in lucrosam & non lucrosam. 7) in eam, quae factum, ad quod ipsa tendit, antecedit, & quae id subsequitur, 14.

Quid ad perfectionem Commendationis nostra requiratur? 15.

Non requiritur, ut commendatitiae ad ipsum futurum creditorem dirigantur, à quibus rebus quis commendetur? 16.

Quibus perficiatur actus commendationis ad delinquendum, 17.

THES. I.

 De Commendatione Speciali cum solummodo, testante rubro, sim acturus, à proposito alienum esset, si, quae de Commendatione in genere proferre satis prolixè possent, sub initium dissertationis quasi cumularem; habita igitur ratione instituti de generali quidquam edisserere supersedeo: Exordium potius capio à Commendationis Specialis descriptione, posteaquam ipsius Etymologiam, Homonymiam atque Synonymiam brevissimis delineaverò. Notum est, Commendationem à ver-

à verbo *Commendare* descendere, & hoc ex *con*, five *cum* & *mandare*, esse compositum. Vox *Specialis* autem ob respectum ad speciem hic applicata, denotat membrum certum sub uno genere comprehensum; Magis enim *specialis* *Commendatio*, quam illa, quæ generalis ac propria dici consuevit, ad certum quid se determinat & quasi adstringit. Circa *Homonymiam* *Commendationis* *Specialis* non est, quod operose laborem, cum nusquam reperiam eandem alio sensu capi, quam eo, qui scopo nostro est conformis, nisi quis forte *commendationem* *specialem* pro exacta quadam laudatione accipere velit, qualis non raro suscipi solet à venditoribus, locatoribus &c. Laudat enim venales qui vult extrudere merces, multaque in venditionibus præcipue, dici solent *commendandi* *svadendique* causa. *l. 18. pr. & l. 19. pr. ff. d. edil. ed. l. 43. pr. ff. d. contr. emt.* Ut nimirum emturiens eo magis ad contractum alliciat & in contentione de pretio, ut loquitur *l. 8. C. d. Resc. Vend.* non nimis tenax sit.

Th. II. Nullibi vel textum *Juris Civilis* aut *Canonici*, vel *Doctorum* constantem observantiam, adhibuisse appellationem *commendationi* *speciali* *Synonymam* invenire potui, nisi forte dixeris, eam *Recommendationis* *analogicæ*, *irregularis*, *impropriæ*, non nudæ & prægnantis nomine venire posse ac solere. Sed prima thematici mei vocala parum immutatur multo minus emendatur præfixa syllaba: *re*; adeo, ut hanc ipsam vocem in classem verborum suspectorum sive latinæ incertæ, cujus nulla constet auctoritas, à *Clariss. Cellario in Cur. Poster. de Barbar. & Idiot. Serm. lat. cap. 8. & 10.* merito collocari cernam, Cum igitur ista in ipsis LL. non reperia-

tur, & magis latina in promptu sit, ab eadem tutissime abstinere puto. Quod autem ad Epitheta attinet, iis tantam adjecta vox *specialis* variatur, atque simul declaratur, quod hæc Commendationis distinctio, qua in generalem & specialem dispescitur, sit analogica, cum illa tantum in significato commendationis famoliore ita dici mereatur; hæc vero, quæ genuinam commendationis naturam excedit, non nisi per analogiam hoc modo appelletur. Nihilominus haud putarim, eam distinctionem penitus rejiciendam esse, cum ad exactius determinandam commendationis in genere sumptæ naturam & efficaciam non parum conducatur, fac. *l. f. C. quod cum eo, qui in alieni. pot. j. l. 60. l. 63. ff. d. Procur. l. 17. §. f. ff. de jurej.*

Th. III. His præmissis, proposito conveniet, tradere, quid sit *Commendatio specialis*, cujus definitionem vel rarissime apud Doctores Juris reperies; Videtur autem ita describi posse, quod sit *actus animo serviendi commutato susceptus, quo quis personam illius favori alterius ita insinuat, ut ex verbis vel reliquis circumstantiis appareat, commendantem periculum obligationis cum commutato contrahende ad se pertinere voluisse.* Generis locum in hac descriptione (quam paucis persequar, latius data occasione singula explicaturus in subsequenti) *actus* obtinet. Cum enim certi jam dudum modi alterum sibi obligandi, & jus ad rem ejus acquirendi, Jure Gentium & Civili introducti atque recepti sint, commendationem specialem inter eos referre non licebit: nam pacta atque contractus mutuo contrahentium & paciscentium consensu fiunt per *l. 1. §. 2. ff. d. pact.* Commendationis actus vero plene absolvitur, licet ille, cui fit commendatio, non con-

consenserit, ut proinde commodissime vocabulum *actus* adhibeatur, comprehendens id, quod verbis aut re agitur, atque discernens à nostro negotio contractum ultro citroque obligationem inducentem, monito Ulpiani in *l. 19. ff. d. V. S.* Differentia desumitur ab *Objecto*, quod sunt *persona. a. l. 12. §. 12. ff. mand. j. l. 24. ff. depof.* vid. Gothofr. in *d. l. 12. §. 12. l. k. à fine*, qui absolvitur per intentionem serviendi commendato, & ab *effectu*, siquidem commendans specialiter periculum negotii cum commendato suscipiendi ad se pertinere cupit. *a. l. ff. C. Quod cum eo qui in al. pot.* Cum enim certissimum sit, actum agentium ultra intentionem eorum nihil operari. *l. 19. pr. ff. de Reb. Cred. & absque animo obligandi nullam constitui obligationem. l. 3. §. 1. d. O. & A.* Necessè est, ut is, qui specialiter commendasse dicitur, ejusmodi verba aliave mentis indicia usurpaverit, quæ apta sint ad indicandum animum fidejubendi, mandandi aut alias periculum obligationis suscipiendi. *d. l. f. j. 1. ff. mand.* Et quoniam de hac commendatione speciali tractare constitui, in antecessum moneo, Commendationis vocabulum pro substrata materia à me usurpari, atque in dubio de speciali imposterum accipiendum esse, quoties ejusdem mentio injicitur, quandoquidem grave B. L. esse credidi, si ad nauseam usque repeterem specialis commendationis epitheton, cum instituti ratio intentionem meam abunde ostendat.

Th. IV. Hæc itaque, quam recensui, differentia specifica, discernit commendationem Specialem à negotiis affinis, quæ sunt 1) Consilium, 2) Persuasio, 3) Laudatio, 4) Mandatum, 5) Litteræ intercessionales & fiduciales. *Consilium* est, quo alter alteri ostendit ac
sug-

suggerit, quid ipsi in re dubia faciendum esse, re deliberata, existimet, v. g. si quis alteri svadeat, ut pecunias suas in emtiones potius prædiorum colloquet, quam sceneret, *l. 2. §. f. l. 10. §. 7. ff. mand. §. 6. J. eod.* vid. Lauterb. *Disp. de Consiliis part. 1. cap. 1. tb. 3. & seq.* Apparet autem discrimen consilii à commendatione nostra potissimum ex tribus hisce circumstantiis, quas subjicio, 1) in consilio suggeritur id, quod ex duobus vel pluribus, ad certum finem tendentibus mediis, consulens alteri eligendum esse existimat, adeoque personam benevolentiaæ consulentis non insinuat, sed an insinuata jam actu sint exhibenda officia aut ipsi pecunia credenda, argumenta suppeditat *Magnif. Dn. Müller. ad B. Struv. Exerc. Juris Civ. p. 1438. n. 3.* Contra in commendatione hac semper intercedit aliqua petitio, de favore personæ commendatæ exhibendo, & præterea animus obligandi, qui in consilio deficit. *l. 47. ff. d. R. J. d. l. 2. §. f. ff. mand.* 2) Consilium dari solet ad ejus; cui consultitur, rogatum. Lauterb. *d. Diff. de Consil. P. 1. c. 2. tb. 9.* commendatio fit motu proprio, non præcedente regulariter ejus imploratione, ad quem dirigenda est; Licet non negem commendationem etiam aliquando ad illius, cui fit, instantiam suscipi; Si v. g. quisquam dnbius, quemnam inter plures liberis suis præceptorem præficiat, aut medicum corpori suo curando adhibeat, alterum roget, velit se certorem facere, quem putet esse eligendum; atque consultus svadeat, ut Petrus ex denominatis præferatur cæteris, tunc non nisi consilium erit. Quod si vero huic consilio alia consultor adjiciat & petat ab altero, ut Petrum omnimodo adjuvet, eumque diligenter ac specialiter prorsus commender, tum negotium ex Consilio & Commendatione

tione mixtum constituitur. Commendatur enim hoc modo Petrus præter intentionem ejus, qui medico vel Præceptore indiget, utpote qui non nisi consilium expetit, adeoque ex accidenti est, quod expetito consilio adjicitur commendatio. 3) Natura consilii hæc est, ut negotium vel svadeat vel dissvadeat, quod posterius abjectu commendationis alienum est: & si forte commendans aliquando certi quid dissvadeat, v. g. ne commendans alii, quem novit præter eum, quem ipse commendat, tertii favori insinuatam jam esse, in hoc vel illo fidem adhibeat: id fit per accidens hoc tantum fine, ut eo diligentius majorique cum spe optati eventus alter commendetur; cum contra in consilio non raro dissvasio ipsam ejus essentiam constituat.

Th. V. Inter Affinia II.) se sistit *Persvasio*, qua alterum verbis factisve ad hoc ipsum compositis, ut ex mea sententia quid faciat vel facere velit, l. 20. C. d. furi. §. 8. ff. d. obl. qua ex del. induco. Atque hæc à Commendatione nostra manifeste differt, tanquam effectus à causa, & fieri solet in persuadentis & persuasi utilitatem, cum commendatione plerumque commendati commoda tantum promoveantur, multoque latius patet, quam commendatio, quippe quæ saltem personas, non etiam causas, pro objecto habet, quod in persuasione secus est, l. 1. §. 3. s. l. 2. ff. d. serv. corr. j. Dn. Stryck. *Diff. de Jure Persvasionis. c. 1. n. 46. seq.* III.) Commendationis affinibus accenseo *Laudationem*, quam quidem accedere debere commendationi ipsum ejus nomen fere innuere, eandemque ad commendationem requiri, haud pauci Dd. adeo constanter afferere videntur, ut eam vel adjiciendam commendationi vel præmittendam esse contendant. Insuper enim

B lau-

laudationem commendationis descriptioni, non aliter atque si eadem à commendatione abesse non posset. *vid. Laut. Disp. de Consil. P. I. cap. 4. tb. 1. cum Filio J. Cto Clariss. in Colleg. Lauterb. vit. mand. tb. 16. add. Nic. de Passer. de Scriptur. Privat. lib. 3. qu. 47. num. 1.* Licet autem non negem plerumque laudationis atque commendationis actum conjungi, suscipitur enim haud raro laudatio commendationis ergo, ut eo certior & expeditior commendando favor concilietur, adeoque illa concurrit cum commendatione, ut commendantis intentio promoveatur; ast quis hoc perpetuum esse dixerit aut negaverit dari commendationem sine laudatione & laudationem sine commendatione? Ita constat nonnunquam laudari personas ab oratoribus ingenii ostentandi ergo vel res à venditoribus eum in finem extolli, ut carius vendantur. *vid. l. 19. pr. ff. d. adit. ed.* Quod igitur ad commendationem generalem attinet, res manifesta est, tantum abesse, ut ad esse illius requiratur laudatio, ut potius dicendum certis in casibus commendantes tutissime agere, quando à laude personæ prorsus sibi temperant, v. g. quando personæ qualitates non satis habent perspectas, ne forte, cum ista desiderio atque expectationi ejus, ad quem directa est commendatio, non satis respondent, pudor commendanti injiciatur, illique suscepta commendatio vitio vertatur. Specialem vero commendationem si considerem, quamvis in ea laudem sapius atque in generali adhiberi non diffitear, ad ipsam tamen præcise necessariam non esse ex exemplis infra adducendis constabit & quis inficias id ibit? cum quotidie fere hujusmodi commendationes sic concipiuntur, ut laudis expertes sint, ut puta, si quis ita dicat: Johannem omni meliori modo tibi commendo, potes ipsi 200. thaleros credere meo periculo. Th.

Th. VI. Non exiguam cum commendatione nostra cognationem habet IV.) contractus *Mandati*, quandoquidem commendatio in hunc saepe degenerat, eundemque cum effectum, quem mandatum, producit. Et quidem commendatio cum mandato quovis in eo convenit, quod in hoc id agitur, ut mandatarius ad rem gerendam, mandans autem ad indemnitatem praestandam obligetur; *l. 22. §. 11. ff. mand.* licet mandans ad eam praestationem expresse se non adstrinxerit: cum bona fides, quae etiam in hoc contractu exuberare debet, non patitur damno affici eum, qui suscepit mandatum. *l. 10. pr. l. 25. l. 20. pr. ff. mand.* In specie autem natura commendationis accedit illud mandatum, quod tertii gratia est initum, utpote quo alterius commodum per mandatarium promovere mandans intendit. Constituitur vero mandatum vel in gratiam mandatarii & tertii simul, v. g. cum mandatur Sejo, ut Titio pecuniam sub usuris credat. *l. 2. §. 5. ff. d. t. exempla vid. in l. 2. §. 2. ff. §. 3. J. l. 6. §. 4. ff. eod.* vel in gratiam mandantis & tertii, veluti quando Philippus mandat sua & Titii negotia geri. *§. 4. J. d. t. l. 2. §. 3. ff. eod.* vel in gratiam tertii tantum. A mandato mandatarii & tertii, nec non mandantis & tertii gratia, interveniente, differt commendatio nostra, quod in illis ab initio, directe & ratione negotii, quod committitur, semper mandantis interest; secus ac in Commendatione, ubi intuitu ipsius rei, ob quam alter commendatur, nullum interesse commendans habet, nisi ex accidenti, ut: si forte honorarium promissum sit, *q. l. 6. ff. mand.* aut persona commendanti juncta sit, vel necessitate sanguinis, vel saltem amicitia.

Th. VII. Proxime autem cum Commendationis

B 2

Spe-

Specialis natura convenit Mandatum, quod tertii gratia tantum est initum, quippe in quo, non aliter atque in hac commendatione, non directe, sed indirecte & per consequentiam mandantis interest. Cum igitur in subsequen- tibus non pauca ex eo mandato ad nostram commenda- tionem transferenda sint, expediet evoluisse controver- siam, qua nonnulli contendunt, mandatum in gratiam tertii datum, cum mandantis nihil intersit, non esse man- datum per l. 6. §. 4. ff. mand. l. 8. §. 6. cod. verbis: *si nihil interest, it. si intererit mea*; adduntque: notissimi juris esse, alteri per alterum non acquiri obligationem & acti- onem. l. 38. §. 17. ff. d. V. O. §. 18. *J. d. inut. stipul.* Cui sententia accedit Dn. Thomasi. *Not. ad Strauch. Dissert. XV. ab. 29. p. 177. & in Schol. ad Huberi Praelect. ad Instit. tit. de Mandat. §. 4.* Sed non nego quidem, hoc esse manda- tum, ubi per se ab initio mandantis interest, siquidem su- pra idem asserui. Interim tamen etiam id, in quo tertii solius commodum vertitur, quo minus mandatum dici possit, non video. Nam 1) mandatis accensetur manda- tum, quod in gratiam tertii tantum suscipitur, in §. 3. *J. d. mand. l. 2. pr. & §. 2. ff. eod.* 2) non affirmanda est man- dati obligatio ex eo, quod actio mandati per accidens nonnunquam deficit: nam ab effectu deficiente causam defecisse & quidem regulariter, tuto satis non arguitur. *a. pr. J. d. Auct. Tut.* nisi velis, vel mixtam esse actionem Communi dividundo, negare propterea, quod aliquan- do tantum personalis est. §. 20. *J. d. Act. j. l. 6. §. 1. ff. com- mun. div.* vel actionem commodati contrariam dari, infi- ciari, quoniam impensis in rem commodatum non factis, similique causa non urgente, actio hæc in iudicium dedu- ci non potest. *a. l. 18. §. 2. seqv. ff. commod.* vel actionem di- rectam

rectam pignoratitiam dato pignore non constitui afferere, quia soluto demum pignoris jure institui potest. *l. 9. §. 3. ff. d. pign. act. j. §. 4. J. quib. mod. re contr. obl.* Scilicet, sufficit eam esse contractus hujus indolem, ut regulariter actionem mandati parere queat, licet ille effectus nunquam per accidens impediatur. Subsistit igitur mandatum in tertii utilitatem tantum susceptum, propterea, quod susceptum est, sed non datur inde obligatio ad prodeendam actionem actu efficax, nisi mandantis per consequentiam seu indirecte interfit. 3) Quod si ab initio mandantis interesse desiderares, confunderetur contractus Justiniani intentionem mandatum in tertii utilitatem tantum susceptum cum eo, quod in tertii & mandantis gratiam simul inicitur, in quo interesse mandantis ab initio requiritur. Rem evidenter declarat *l. 32. ff. mand.* qua toties concedit mandati actionem, quoties ob damnum mandatario praestandum mandantis interesse incipit, una cum *l. 6. §. 5. ff. eod.* ubi dicitur: *si tibi mandavero id, quod non esses factururus, nisi ego mandassem, & si mea non interfuit, (ab initio sc.) tamen erit mandati actio.* Idemque *l. 21. §. f. l. 28. ff. d. N. G.* satis corroborat: nam qui Titii negotia geri mandavit, adversus mandatarium actionem habet mandati ad consequendum id, quod interest, sive mandatarius ea negotia male gesserit, aut negligentia detrimentum dederit, sive imprudenter electus sit, cum inhabilis esset ad res Titii recte administrandas: mandans enim mandati vel negotiorum gestorum actione tenetur Titio, cujus negotiis se immiscuit. *dd. ll.* Unde facilis est responsio ad regulam, qua dicitur, alteri per alterum non acquiri obligationem *l. 38. §. 17. ff. d. V. O.* nam ea limitanda est exemplo Ulpiani in *d. l. 38. §. 20. 22.* nisi ejus, qui

qui acquirit alteri obligationem, interfit, vel interfuturum fit, si male negotium susceptum fuerit; at quamdiu mandati obligationi nondum est satisfactum, tamdiu ignorat ac dubius est mandans, num mandatarius sic mandato eo modo satisfacturus, ut ad mandantem nullum inde periculum redundet: eoque igitur mandantis interest, recte geri. add. Dn. Struv. *S. J. C. Ex. XXII. tb. 8. n. 3.* Bernh. Scot. *Colleg. Jur. D. 35. tb. 16.* Hahn. *ad Wesf. 1. mand. n. 7.* Franzk. *ad eund. tit. §. 50. sequ.* Hotom. *ad §. 3. J. mand.*

Th. VIII. Discernitur autem commendatio nostra ab omni mandato, 1) per id, quod cuius commendationi accedere debet personæ quædam alterius benevolentia insinuatio, licet unico verbo: *commendo*, similive declarata; sine hac enim insinuatione nulla commendatio, ne prægnans quidem & specialis, commendationis nomen meretur. Secus est in mandato, in quo verba ut plurimum magis directa ac mandandi voluntatem clarius exprimentia adhibentur. vid. *l. 12. §. 10. 13. ff. mand. l. 24. ff. d. fidej.* Cum è contrario in Commendatione potius svasoria, & favorem alterius excitantia, locum inveniunt. Verba enim, *Commendo* & similia per se nullum inducere mandatum, juris expediti est. *d. l. 12. §. 12. ff. mand. l. 19. ff. d. adil. edict.* 2) Quoad effectum inter mandatum & hanc commendationem id discriminis intercedit, quod mandans directe & principaliter mandatario, commendans autem in subsidium tantum teneatur ei, ad quem direxit commendationem; de quo infra in *tb. 21. c. 4.* pluribus dicendi dabitur occasio. 3) Latius patet finis Commendationis Specialis, quam Mandati, cum ille etiam ad munia ac dignitates alteri procurandas sese extendat, teste

expe-

experientia. De Mandati autem mandatarii tantum causa suscepti à Commendatione nostra discrimine hic loci nihil dicere attinet : cum id, licet mandandi vocabulum intervenerit, verum consilium sit, & regulariter non obligatorium. *l. 2. §. f. ff. mand.*

Th. IX. V.) Cum & verbis & scriptura fiant Commendationes speciales; qua ratione Litteræ intercessionales ac fiduciales à commendatiis specialibus differant, expediet subjecisse. Et quidem litteræ Intercessionales in sensu eo, quo à plerisque Doctoribus adhiberi solent, certum negotium vel contractum cum commendato in eundem, necessario præsupponunt, atque commendatiis specialiores sunt : has enim adhiberi posse, licet non ad certum negotium dirigantur, nullum puto habere dubium, v. g. : *Ich recommendire ihme Uberbringern dieses aufs beste / Er wird mir einen Gefallen erweisen / so er ihm hilft / womit er nur weiß und kan, Er soll deswegen von mir völlige Satisfaction haben / und in allem Schadloß seyn.* Interim videmus litteras hæc synonymice nonnunquam accipi, quod etiam fit apud Carpz. *P. 2. dec. 126. n. 1.* propterea, quod allatus ab eodem casus, quo quisquam, ut mutuo daretur ipsi frumentum, est commendatus, tam ad intercessionales, quam ad Commendatitias literas applicari potest.

Th. X. VI.) Epistolæ fiduciales, eæque speciales, nostris ita affines sunt, ut à quibusdam Dd. sub commendatiis latiori sensu sumtis comprehendantur, vel etiam inter vocabula synonyma referantur. vid. Abbas Panorm. *in c. fraternitati, x. d. cler. non resid. n. 7.* Christianus *Vol. III. dec. 34. n. 6.* Gomez. *Resol. Tom. II. c. 13. n. 5.* &c. Vocantur alias etiam Litteræ Fiduciæ, Credentiales, Cre-

Creditiva, Credentia, Credenz, Brieffe. Jason. in *repet. l. admonendi. ff. de jurej. n. 144.* Salyc. *ad l. f. C. quod cum eo, qui in al. pot. n. 4.* atque describi possunt, quod sint literæ, quæ à privatis ad privatos eo sine dantur, ut fides latori concilietur, intuitu negotii commissi, & ad scribentem spectantis. Harum naturam non male declarabunt formulæ, quibus concipi solent: consueverunt enim hujus esse tenoris: Dedimus huic, qui literas nostras vobis reddit, potestatem in negotio ipsi commissio agendi vobiscum: quicquid acturus est, ratum habebimus. Vel, quod eodem recidit: *Wir haben ihm Befehl gegeben/ mit euch von dieser Sache nothwendig zu handeln/ und darauf mit euch zu schliessen, und was er diffals mit euch/ und ihr mit ihme, schliessen werdet/ das wollen wir hiermit genehm haben / und stett und fest halten.* Item: *Ihr wollet ihm Glauben geben / auf meine Gefahr.* Nicol. de Passer. *de Scriptur. Priv. lib. III. qu. 46. n. 1. sequ.* Rutger. Rulant. *d. Commissar. & Commission. P. II. lib. V. cap. 14. n. 19, 20.* Berlich. *P. 1. concl. 36. num. 56.* His autem literis, non minus quam commendatitiis specialibus, vim valide obligandi tribuendam esse, nemo vocabit in dubium. *a. l. 24. ff. d. fidej.* Ad illicita tamen seu legibus prohibita, aut ea facta, quæ omnino specialiter exprimenda sunt, extendi non debent. *a. l. 15. §. 26. ff. d. injur. j. l. 123. ff. d. V. O.* secundum Mascard. *d. Probat. Concl. 629. addit. ad n. 8.* Interim diversitas litterarum fiduciarum à commendationibus specialibus exinde liquet, quod in illis de fide in negotio ad scribentem spectante concilianda: in his vero, de persona affectui alieno insinuanda, animo serviendi commendato, agitur; atque obligationis periculum principaliter, in literis fiducialibus, minus prin-

principaliter, in commendatiis ad scribentem redundat. Dum vero à privatis ad privatos dari has literas monui, factis apparere puto, me non intelligere illas epistolas Credenciales, quibus legitimantur instruunturque Legatorum personæ ab iis, qui illos mittunt, ut à Principe vel Republica, ad quam mittuntur, benigne audiantur, fidesque ipsis habeatur.

Th. XI. His ita præmissis, quemadmodum Commendatio nostra dividi possit, videbimus: atque in eo ita versabimur, ut diversitatem effectus ex his Divisionum membris subinde resultantem subsequenter thesibus maximam partem reservemus. Primo itaque à *sine & ejus objecto* fit commendatio vel ad munera seu officia, vel ad negotia e. g. contractus, vel ad maleficia sive delicta. Commendatio ad officia dicitur, quando quis alterum favori alterius ideo insinuat, ut commendatum dignitati cuidam, v. g. pratorix, admoveri curet. Ad negotia commendatio fit eo animo, ut vel certum cum commendato negotium suscipiatur, vel cum eo contrahatur, v. g. si commendetur Titius, ut Cajus eum adhibeat tanquam medicum corpori suo curando, aut instituendis liberis, vel eodem v. g. tanquam famulo aut coquo utatur, aut, ut eidem pecuniam mutuo det. Postrema Commendatio, ad maleficia scilicet, fit, quando quis scelerato proposito in gratiam commendati personam ipsius favori alterius ideo, ut delictum committere possit, insinuat, & eo ipso se facinoris participem pœnæque obnoxium reddit, v. g. si quis in hunc finem commendat, ut furtum fiat, ut venenum tertio præbeatur. Ex quibus exemplis apparet, posse hæc concurrere, ut ad negotia simul & maleficia fiat commendatio, ita tamen, ut celebranda cum

commendato negotia saepe se habeant ut media ad finem, quem intendit commendans & commendatus, obtinendum idonea, ut puta, cum commendatur Sejus in familia numerum referendus, ut reprobæ monetae disseminanda serviat.

Th. XII. Secundo à forma externa commendatio dividitur in eam, quæ fit verbis ore prolatis, & quæ iisdem in scripturam redactis perficitur, diciturque epistola commendatitia. Sunt enim voces ac literæ potiora voluntatis nostræ indicanda, signaque ad exprimendam animi sensa longe aptissima. Nec quicquam aut certe parum (faceret enim scriptura, si de obligatione commendationis quaratur, nonnihil ad faciliorem probationem *a. l. 4. ff. d. pignor.*) quoad effectum intererit, literis, an nudis verbis ea celebretur, modo alias necessaria hujus commendationis requisita probe observentur. Tercio *intuitu cause impulsivæ* alia commendatio suscipitur à commendante ulro ac motu proprio, nulla præcedente alterius imploratione, alia ad petitionem vel ejus, qui se vult commendari, vel alius, qui cupit alterum hoc modo juvari, & hæc commendatio priori frequentior esse solet. Quarto *ratione qualitatis personæ, quæ commendat*, alia commendatio innocens, simplex ac considerata dicitur, alia temeraria atque culposa audit. Illa contingit, quando quis vel plane nihil de persona commendata, vel saltem id, quod certo intellectum habet, adhibita debita circumspeditione, asserit, v. c.: *Der Herr lasse sich Sempronium recommendiret seyn / er kan ihm wohl im Nothfall mit Geld an die Hand gehen : (Ich kan ihn zwar nicht versichern / ob erwehnter Sempronius so gar genau werde inne halten / in gleichem ist mir*

mir unbewußt / ob er viel im Vermögen hat /
oder nicht :) Ich bin unterdessen dem Herrn
gut darvor / daß er darbey nichts verlieren soll.

Ubi notandum est, verba, quæ parenthetico constituunt, omitti posse, ita, ut nihilominus commendatio hæc simplex permaneat. Hæc est, quando quis ex animi imprudentia, effuso alterum sermone & jactabundis encomiis, sine iusta ratione commendat. fac. l. 13. §. 3. ff. d. act. emt. 3. Nov. 74. c. 4. v. Jul. Clar. Sent. l. 5. §. f. q. 60. num. 5. Uti quis alterius fidem, facultates, familiam, &c. multis verbis extollat, cum ipse vel plane nullam habeat personæ notitiam, sed putet saltem & credat, res commendati ita se habere; vel talem, quæ non nisi ex aliorum relatione famave incerta quaesita est, quo quidem casu eo minus temeritatis committitur à commendante, cum in ignorantia iusta versari possit, quo diligentius commendatus mores suos in se satis depravatos callide occultare bonamque aliorum de se fiduciam alere didicit. Accurata igitur hic adhibenda diligentia à commendante, ne temere ad commendationem prosiliat, id quod monitum ab Horatio, l. 1. Ep. 18.

*Qualem commendes, etiam atque etiam aspice : ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.*

Th. XIII. Probe tamen separanda hæc ipsa commendatio est à dolosa, nec enim semper dolum animo fovet temere atque incaute alium commendans, quamvis culpa haud levis reum se faciat, utpote qui eo temeritate negligentia procedit, ut hominem, cujus nec facultatibus nec morum conscientia est, benevolentia tertii, ita, ut simul se proprio obliget, insinuare non erubescat.

Quinto Commendatio ab adjecta laudatione distinguitur in veram & falsam, prout nimirum commendatus his qualitatibus, quas in eo depradicamus, ipso commendationis tempore praeeditus est vel non. Notanter dico: ipso commendationis tempore; posset enim alias utraque, vera & falsa, subdividi in eam, quae statim ab initio, & quae ex postfacto demum talis est, sed posterior proprie vera vel falsa dici ideo nequit, quia talis non est, siue spectes mentem commendantis, cujus in hoc negotio animus atque intentio potissimum venit attendenda *a. l. 7. §. f. ff. d. dol. mal.* siue consideres statum, in quo persona, cum fieret commendatio, fuit. *a. l. 54. ff. d. adil. edict. l. 3. C. eod.* Falsa itaque dicenda non est commendatio nostra 1) cum commendans ea exprimit, quae falsa esse illico manifeste apparet, quandoquidem qualitates cuius patentes non nisi cum locordia ignorari solent. *l. 14. §. f. ff. d. t. l. 43. ff. d. contr. emt.* eaque ignorantia regulariter excusationem non meretur, *ad. ll.* maxime, cum commendans ludendi magis, quam se obligandi animum ita prodatur, dummodo a malicia alienus sit. Neque 2) falsam nuncupabimus commendationem, quoties ab initio vera est, sed tractu temporis in falsam degenerare videtur. Multis enim modis contingit, ut commendatus post temporis lapsum saepe exiguum, non amplius qualitates eas habeat, à quibus ab initio commendatus est, quibusque tum revera polluit. Ita si v. g. Medicus, pictor aut alius artifex sit commendatus specialiter, evenire potest, ut vel ingenii, vel corporis vires morbo debilitentur, aut, pro infelicitate ac varietate casuum, plane consumantur. Item suffragio fortunae pauperrimus olim saepe maximas facultates consequitur, & è converso locuples iisdem sub-

co labitur, quibus, cum commendaretur, amplissime in-
 structus erat. *v. l. 3. §. f. l. 4. ff. ut in poss. leg. vel fideic. serv.
 caus.* Unde merito commendans de inopinatis ac fortui-
 tis hujusmodi eventibus non tenetur. *a. l. 1. §. 11. ff. d. ma-
 gistr. conven. l. 7. §. 8. ff. d. minor. l. 1. §. 1. ff. d. act. emt.*

Th. XIV. Sexto commendatio nostra vel lucro-
 sa est, vel non, quatenus scilicet commendans ex com-
 mendatione lucrum habet, aut sperat, vel secus. Illo
 casu commendans non solum ex specialitate tenebitur,
 sed etiam ex circumstantiis nonnunquam doli suspicio-
 nem vix effugiet. *f. l. 52. §. 21. ff. d. furt.* Est tandem Septi-
 mo & postremo *ab adjuncto temporis* alia commendatio
 factum à commendato & eo, cui fuit commendatio, sus-
 ceipiendum antecedens, alia idem subsequens, posterius
 periculo ut plurimum erit vacuum. vid. *Mev. ad Jus Lub.
 Part. 3. tit. 10. art. 1. n. 33.*

Th. XV. Perficitur autem actus Commendatio-
 nis specialis, quando is, qui alteri inservire intendit, com-
 mendandi seque inde obligandi voluntatem alteri decla-
 rat, ita, ut nihil intersit, quomodocumque id fiat, *a. l. 1. pr.
 et §. 1. ff. mand. §. un. J. d. oblig. que ex cons. nasc.* Sive ver-
 bis sive literis, sive etiam per nuncium. Requiritur ita-
 que, ut commendatio in favorem commendandi susci-
 piatur, quod si enim proprium tantum commodum com-
 mendans intendit, non est commendatio, sed aliud ne-
 gotium inde emergit, & sæpe quidem mandatum, de quo
 supra actum est. Hic autem perpendendum, an com-
 mendandi consensu opus sit ad hanc commendationem?
 Regulariter quidem hic accedere solet, attamen, ut is
 præcise & in omni commendatione speciali adfit, neces-
 sarium non est: possunt enim etiam ignorantes, ut eo-
 rum

rum negotia gerantur, alteri ita commendari, ut quem admodum *in c. 4. lb. 20.* deducetur, actio negotiorum gestorum inde oriatur. Et licet hoc modo ignoret commendatus, se commendari, potest tamen nihilominus commendans ejus commodum intendere, sive commendatio fiat ad officia, sive ad negotia. Imo non tam deficiet omnis consensus commendandi, quam idem praesumeretur, si v. g. commendans bene habet cognitum, commendatum ad tale munus, ad quod nemo tum ad motus est, adspirare, vel pecuniam dudum mutuo accipere voluisse, neque quenkum, qui eam crederet, invenisse. His commotus si quis commendat, utique jam est commendatio, licet ea pro diversitate casuum vel plane nullum, vel difficilem effectum sit habitura, priusquam de ea certior fuit redditus commendatus. Ejus tandem, ad quem fit commendatio, personam si respicias, omnino requiritur ad hoc, ut plene commendationis actus absolvatur, eum commendationis factae notitiam nactum esse, adeo ut, usque dum ipse consenserit, obligatio ex commendatione in pendentij sit. *a. l. i. ff. mand.* nam cum in arbitrio ejus, cui facta est commendatio, sit, utrum commendationi locum relinquere, & sic commendatum juvare velit, nec ne, suo dissenso, quo minus nascatur ex commendatione obligatio, impedire potest *d. l. i.*

Th. XVI. Nihil autem officiet, nec quoad effectum intererit, an literarum commendatio ad eum data sint, qui v. g. crediturus commendato est, an vero ad alium; modo ille, ad quem directae, tenorem literarum futuro creditori referat, vel easdem ipsi exhibeat, ut ab illo commendatus mutuum accipiat. Habebit enim tum recipiens se, ut nuncius, jam vero per nuncium etiam mandatum

rum celebratur, *l. 1. §. 1. ff. mand.* quidni etiam commendatio nostra, quæ tam prope ad dictum contractum accedit? & hunc in modum pronunciatum esse in *Judic. Reg. Wismar.* refert *Mev. part. 4. dec. 186. n. 6.* Caterum solent varia res causæque vel à commendante adduci, ut ipse adversus commendatum benevolentia provocetur, vel etiam sponte ei, cui fit commendatio, in mentem venire, ut: virtutum merita, *v. c. si qui, 108. c. 1. q. 1.* morum probitas, commendantis cum commendato necessitudo, natalium splendor, & vel sexcenta alia, quibus enarrandis studio brevitatis supersedeo, cum commendationis effectum saltem promoveant, ad essentiam vero commendationis non pertineant.

Th. XVII. Actus Commendationis ad delinquentum ad perfectionem sui requirit, ut is, qui pessima hæc via alteri inservire intendit, commendandi voluntati quocunque modo declaret; deinde, ut in gratiam ejus, qui delinquere vult, commendationem suscipiat. Quod si enim commendans solus delictum intendit; licet prætendat, se id tertii causa facere, pessimum, quod sui ipsius gratia concepit propositum, facilitandi ergo, non erit in rei veritate commendatio, sed mandatum delinquendi, aut aliud facinus ex circumstantiis intervenientibus dijudicandum. Scientia tamen commendandi, quod commendetur, aut expressus ejus consensus, ut ab initio interveniat, necesse non est, nam & eodem deficiente in gratiam commendati fieri potest commendatio, si v. g. commendantem non lateat, eum, in cujus detrimentum commendatio suscipitur, capitalem commendandi inimicum esse, & hunc, quem commendare vult, semper nihil magis in votis habuisse, quam ut opportunam nocendi

cendi inimico occasionem nancisceretur. Si considere-
 mus personam, ad quam dirigitur commendatio ad de-
 linquendum, ad actus hujus plenariam perfectionem o-
 mnino requiri videtur, ut commendatio non solum inter
 commendantem & commendatum decreta, sed etiam
 tertio, qui, ut commendari intentioni satisfaciat, implo-
 ratur, vel proposita, vel, si literis fiat, insinuata sit. In-
 terim ad hoc, ut dictus actus commendatio ad delinquen-
 dum appellari queat, necessaria non est acceptatio tertii.
 Hic enim sive susceperit commendationem, sive rejece-
 rit, maueat Commendatio ad maleficium, licet illa, in ca-
 su posteriori, effectu suo, ob quem emissa est, desituiatur.
 Eodem modo necesse non est, ut tertius, ad quem fit
 commendatio, particeps sit fraudis & conscius maligni,
 quod habent commendatus & commendans, propositi,
 id quod ex dicendis in *c. 5, tb. 4.* manifestius constabit.

CAPVT II.

DE

PERSONIS IN NEGOTIO
 COMMENDATIONIS SPECIALIS IN-
 Tervenientibus ET EIVS
 FORMA AGIT.

S V M M A R I A.

An commendare possint furiosi, infantes, ebrii, irati? *tb. 1.*
 Num bannitus, deportatus, pupillus, minor, prodigus,
 fœmina? *2.*

Cautiones observanda ei, qui vult commendare speciali-
ter, 8. Ad

Ad delinquendum commendantur pubertati proximi, puberes, minores, 4.

An item furiosi, dementes, ebrii, irati, prodigi? 5.

De personis, ad quas diriguntur commendationes ad officia, & quid illis cavendum sit, 6.

Cautela pro iis, quibus quis commendatur vel ad negotia vel ad maleficia, 7.

An commendentur res, an persona aliena? 8.

Qui commendari possint, qui non? quatenus liceat ad officia per commendationes aspirare, 9.

Casus l. fin. C. quod cum eo qui in alien. 10.

Idem declaratur, 11.

Dicta lex ulterius explanatur, 12.

Forma actus in eo consistit, ut commendans 1) velit commendando in desiderio suo prodesse, 13.

2) se pro illo obligare, quod specie facti declaratur, 14.

Qui commendantis animus ex verbis obligatorii potissimum colligitur. Si illa obscura sint, quid juris? 15.

In specie, quid faciat commendationem ad delinquendum? 16.

Commendatio ad maleficia non presumitur. Judicis hac in parte officium, 17.

Forma externa quoniam? Commendatio specialis etiam taciturnitate constituitur, 18.

Est negotium gratuitum, non tamen respicit honorarium, 19.

THES. I.

Deferimus nunc ad subjectum sive personas tum eas, quae commendant, tum illas, ad quas commendationes diriguntur. Commendantes personas si excusiam, ad

D

ad commendationem nostram ad negotia tendentem, qua genuinos suos limites egreditur, dum obligat, & vel in mandatum, fidejussionem vel aliud negotium civiliter obligatorium degenerat, 1) ejusmodi personæ requiruntur, quæ se obligare possunt: hinc commendare specialiter impediuntur furiosi. *l. 5. ff. d. R. J. §. 1. J. quib. non est perm. fac. test.* modo dilucida intervalla non habent, alias tempore intervallorum recte commendant. *a. l. 6. C. d. Curat. fur.* Mente capti, infantes. *§. 9. J. d. inut. stip. l. 1. inf. C. d. fals. mon.* Quod ad ebrios spectat, si de commendatione ad contractus sit quaestio, omnino asserendum est, quod specialiter commendare non possunt: vix enim sciunt remulenti, quid scribant, quidve loquantur, & per ebrietatem quod faciunt, ignorantes quasi fecisse videntur. *v. c. 7. caus. 15. q. 1.* Hinc etiam est, quod à Dd. inter eos numerentur, qui ob defectum sufficientis consensus, quo minus valide paciscantur atque contrahant, impediri dicuntur. *Dn. Struv. S. J. C. Ex. VI. lb. 37. inf. ubi pr. ej. idem, Dissert. de damnis lb. 36.* Et ne iratos prorsus prætermittamus, quoad eos sic sentiendum videtur, si quando contingeret, ut quis commendet alterum specialiter, ut cum ipso contrahatur, ea iracundiæ vehementia percitus, quæ animi iudicium impedit, illo, ad quem directa est commendatio, iracundiæ vehementiam hanc ex circumstantiis colligente, pro irrita atque invalida habenda est commendatio. *l. 48. ff. d. R. J. a. l. 3. §. 1. l. 55. ff. d. O. & A.* Aliud videtur dicendum de commendatione ira commoti, quoties affectum hunc is, cui sit commendatio, iuste ignorat. *a. l. 26. ff. mand. j. l. 3. §. 5. ff. de neg. gest.*

Th. II. 2) Requirantur tales personæ, quibus facultas

cultas semet obligandi in foro civili relicta est. Quod si igitur bannitum spectem, rectius illi jus commendandi specialiter denegari, quam tribui existimo in nostro Imperio, si quidem peioris conditionis est, quam deportatus, atque ab omni juris communione in eadem exclusus per *Ord. Cam. Part. 2. t. 10. §. 2.* At quid de commendatione, qua à deportato proficiuntur, dicendum esset? à mandanti facultate deportatum non esse excludendum ex *l. 22. §. 5. ff. mand.* colligo, cum contractus ille sit Juris Gentium, cujus communionem ipse retinet; *l. 17. §. 1. ff. d. pœn. j. §. 2. J. d. J. N. G. & C.* bonaque post sententiam deportationis acquisita sibi seruet ad dies vitæ, sub bonis autem & actionibus contineantur. *l. 49. ff. d. V. S. fac. a. l. 2. C. d. bon. proscript. l. 6. l. 14. §. 3. l. 15. ff. d. interd. & releg. Conf. Arum. Exerc. Just. 15. tb. 7. Brunn. Ex. Just. 21. ad pr. J. mand. Duaren. t. Mandati vel contrac. 2. verb. deinde. Dn. Struv. S. J. C. Ex. XXII. tb. 4. Diss. Gothofred. ad d. l. 22. §. 5. lit. q. Conf. Cujac. ad l. 8. ff. qui test. fac. poss. verb. si cui aqua.* Idem igitur de commendatione hac speciali statuendum esse puto. *a. l. f. C. quod cum eo qui in alien.* Secundum quid à commendatione nostra excluduntur pupilli & minores curatorem habentes, nisi scilicet tutorum auctoritas ac curatorum consensus accedat, sine quo nihil suscipere queunt, ex quo eorundem conditio possit fieri deterior; *l. 28. pr. ff. d. pact. §. 9. J. de inut. stip. l. 3. C. d. in integr. rest. min.* secus si meliorem reddant conditionem suam, tum enim pupilli tutorum auctoritate, & minores curatorum consensu ne quidem opus habent. *dd. ut.* Idem est in prodigis. *l. 6. ff. d. V. O.* cum nec hi cum effectu promittere, imò nullos actus civiles alienationem inferentes, conditionemque ipsorum deteriorem facientes, suscipere valeant.

valeant. *d. l. 3. C. d. in integ. restit. min. a. l. 2. §. 3. ff. d. Jur. Codic. l. 9. §. 7. ff. d. reb. Cred. l. 18. §. 3. ff. d. castrens. pecul.* Denique nec mulieres Jure Sax. sine curatoribus, cum sine his contrahere nequeant, ad contrahendum (in delictis secus est. *l. 7. §. 1. ff. d. jurisd.*) specialiter commendabunt. *v. P. 2. C. El. 15. & ad eam Carpz. def. 1. seqv.* Quod si commendando intercedant, competit ipsis exceptio SCri Vellejani. *l. 7. act. t. ff. C. ad SCri. Vellej.* De foemina mercatrice *v. Leipz. Wechsel-Ordn. n. 2. p. 64.*

Th. III. Tandem etiam secundum quid, & ob rationem pudoris ac modestiae, commendatio nostra non recte fit ab eo, qui personam commendandam vel nullam notitiam habet, vel non nisi eam, quam ab aliis fide non satis dignis accepit, aut ex rumore incerto hausit. Caute itaque agere commendaturum decet. Et si quidem ad aliquod munus fiat commendatio, admodum difficilis fit in commendationis periculum suscipiendo; nisi iusta ratione ducatur & commendanda personae vitam ac qualitates vel optime habeat cognitatas. Huc pertinet Rescriptum Hadriani in *l. 6. ff. d. cust. & exhib. reor.* in quo haud dissimulat Marcianus, qui id refert: haecenus comperitum esse, quod non omnes ex bona fide etlogia scribant, sed potius falsis & emendicatis commendationibus, signavis patrocinari multis solenne sit. *f. c. estote. 19. caus. 1. q. 1.* Quicumque autem alterum specialiter commendare revera animum induxit, suaeque multum interesse putat, commendationi locum relinqui: ille animum obligandi expresse & manifeste declarat, ne alter dubitet, num commendanti credendum sit, nec ne, morasque verborum obscuritate motus nectat, quod forte non fecisset, si commendans fidem suam ratione indemnitate interposuisset aper-

apertius. conf. Dn. Stryck. *Caus. Contract. Sect. 2. cap. 11.*
§. 19. in f.

Th. IV. A commendatione autem ad malefici-
 um, tanquam actū in se illicito, quilibet vir honestus ab-
 stinebit, perpendetque, se delicti participem fore, iis
 quoque in casibus, quibus commendatus crimen etiam
 sine commendatione commissurus fuisset: non enim de-
 bebatur malitiam alterius commendando augere atque
 promovere. *v. l. 1. §. 4. ff. d. serv. corr. l. 16. ff. d. pæn.* In-
 terim de facto commendare ad delinquendum possunt
 pubertati proximi, qui nimirum nondum impleverunt
 annum 14. *a. l. 11. ff. d. R. 7. §. 18. 7. d. obl. que ex del. l. 7. C.*
d. pæn. Ord. Crim. art. 164. Quinam autem precise his
 annumerandi sint, iudex ex doli capacitate & annis asti-
 mat. Quod minus dubii habet in puberibus, quales ho-
 die, si de delictis est quaestio, omnes tam masculi quam
 foeminae efficiuntur, quamprimum annum 14. compleve-
 rint; *a. d. art. 164. O. C. Carpz. P. 3. q. 143. n. 26.* nec non
 in minoribus. *a. l. 37. §. 1. ff. d. minor.*

Th. V. Furiosus commendando aliquem ad ma-
 leficio non delinquit: caret enim usu rationis, indeque
 nec doli nec culpae argui potest; *l. 3. §. 1. ff. d. injur. nisi*
commendet, cum habeat dilucida intervalla. a. l. 14. ff. d.
off. pres. Dementes & melancholici, cum omni plane
 intellectu haud careant, commendare possunt ad delin-
 quendum. Ebrios si ponderemus, illi quidem, si per te-
 mulentiam mens in exilium acta est, furiosis non sunt ab-
 similes: *c. 14. x. d. vit. & bon. cleric.* iisdem tamen, cum
 ad minimum culpa non aequae ac isti careant, non penitus
 equiparandi veniunt: merito itaque iis annumerantur,
 qui possunt ad maleficio commendare. Quatenus ve-

ro exinde ipsi vel non obligentur, vel mitius, quam ratione sua recte utentes, sint puniendi, infra in *ib. ii. 12. cap. 5.* cum de effectu sermo erit, monebitur. Idem dicendum de iratis, sic commendatibus; cum ad hanc commendationem, quæ ad delinquendum suscipitur, cit. *lex 48. ff. d. R. J.* applicari nequeat. *a. l. 16. §. 2. ff. d. pæn. l. 5. C. d. injur. conf. Jul. Clar. sent. l. 5. §. f. q. 60. n. 4.* Sed quid de prodigis? Dici hic non potest, prodigo, uti furioso, nullam esse voluntatem, ex *l. 40. ff. d. R. J.* Nam comparatio prodigi cum furioso non est universalis, sed procedit tantum quoad bonorum administrationem: quod apparet ex restrictione Ulpiani in *l. 12. §. 2. ff. d. tut. & Curat. dat.* verb. *quoad bona sua.* Cessat ea, si quaratur de delicto, ubi omnino satis vult sufficienterque intelligit, quod agit, prodigus, dolique capax est: hinc non excusabitur, sive pœna in delictum, ad quod commendando concurrat, statuta sit pecuniaria, sive etiam corporis afflictiva: non enim sequitur, quod, quemadmodum non potest contrahendo alienare, ita nec delinquendo possit: cum nullum auxilium nullaque immunitas prodigo delinquenti, adeoque in dolo versanti, concessa sit *a. l. ii. ff. d. incend. ruin. nauf. j. l. ii. §. 1. ff. d. dol. mal. v. Ant. Matth. d. Crimin. Proleg. c. 2. n. ii. Bachov. ad Trentl. V. 2. D. 30. ib. 6. lit. a.* ubi Diss. Trentl.

Th. VI. Quod si porro ad eas personas, ad quas diriguntur commendationes, convertamur, facile apparet, eas commendationes, quibus alter ad honores commendatur, suscipere posse omnes, qui ad ejusmodi benevolentia officia commendatis exhibenda capaces sunt, eaque facultate ac meritis pollebent, ut alios ad dignitates & munera promovere valeant. Ita habile ejusmodi commen-

commendationis subjectum non est persona, cum qua commercium est interdictum. Hinc nec commendationes ad honores nec ad contractus dirigere licet, ad hostem Reipublicæ, neque ad bannitum Imperii. *v. Ordin. Cam. Part. 2. tit. 10. §. 2.* In specie quoad commendationem ad negotia & contractus, ea, quæ de habilitate personæ commendantis *ib. 1. & 2.* hujus cap. diximus, ubicunque nulla diversitatis ratio deprehenditur, in iis quoque, ad quos fiant commendationes, locum inveniunt. Solet autem plerumque quis alios commendare necessariis & amicis suis, ea potestate instructis, vi cujus illa, quorum causa sit commendatio, in effectum deducere possunt. Et his sane proderit circa factas sibi commendationes apprimè cautas & circumspectas esse, atque sibi dictum putare illud Ciceronis, *lib. 1. d. petit. consul.* Nervos atque artus sapientiæ esse, non temere credere: cum experientia testetur credulitatem matrem esse deceptionum, *conf. l. 1. §. 2. ff. de eo per quem fact. er. l. 3. §. 9. ff. d. in rem vers. l. 11. C. d. O. & A.* Damnum enim, quod hujusmodi credulus ex eo sentit, quod commendationem tam temere suscepit, sua potius imprudentia, quam alterius commendatione accidisse censebitur. Itaque cum homines ad scribendum commendatitias litteras, quibus alios, ut ad officia promoveantur, affectui Patronorum insinuant, etiam speciales, utpote de quibus nobis hic sermo est, saepe satis sint faciles, forte: quod sibi persuasum habent, ex iisdem nullam sequi obligationem, cauti esse debent magistratus alique, ne omnibus ejusmodi epistolis & elogiis promiscue credant, sed tantummodo proficiscentibus ab his, quorum fides intemerata, nullisque corrupta largitionibus, deprehenditur. *Besold. Thef. Pract. ad acut. voc. Commendiren.*

Th. VII.

Th. VII. In primis si commendatio ad negotia facta sit, serio circumspiciant illi, quibus commendatio insinuatur, quis sit tenor verborum vel literarum commendantis, num generale vel speciale quid sonent, an obligandi mens inde elici possit, nec ne? Nicol. Boër. *dec. 282. n. 2. seqv.* an à commendante scriptæ, aut saltem subscriptæ, vel sigillo ejus munitæ sint. Nec pœnitebit, probe observasse, num à viro prudente ac sincero, an vero à plebejo quodam vel suis moto affectibus, proficiscatur commendatio: posterior enim facile incurret animi vel inconstantis vel præcipitis suspicionem: quandoquidem verendum est, ne vel ex temeritate, vel dolo commendatio profluxerit, citra propositum honesta commendationem petentis desideria promovendi. Homini autem candido ac fide digno qui credit, non facile damnum sentiet, nec credulus dici poterit; uti nec is, qui inducitur ad fidem habendam alia justa ratione: vid. *l. 1. C. ad SCl. Maced. l. 12. ff. d. stat. hom. l. 10. ff. d. bon. possess.* neque qui tale quid credit, quod publice sic existimatum fuit. *fac. l. 3. pr. ff. ad SCl. Maced.* Contra securitatis fiducia nimis sibi is, cui facta commendatio, blandiri non debet eo, quod forte existimet, se pro uno debito duos habiturum esse obligatos, commendatum quidem ex contractu, quem cum eo iniit, commendantem vero vel ex mandato, vel ex alio titulo. Potius explorabit apud sese, an commendationi fides sit habenda, an secus, & num, si fidem ipsi adhibeat, ex verbis commendantis satis tutus esse possit: Nec movebit ipsum solum amicitia vinculum, ut statim deferendum putet commendationi, cum id in tantum ipsum ligare non possit, ut cum commutato negotium præcipuis tale, quod sibi probabiliter damnosum futurum

rum est, suscipere teneatur; Considerabit enim, facile fieri posse, ut ob inopiam commendari & commendantis inanes, vel certe difficiles, sibi aliquando futuræ sint actiones ratione indemnitate consequendæ. Quod si vero locum commendationi vult relinquere, diligenter curet, ne excedat fines commendationis, & plus exequatur ac suscipiat, quam commendans desideravit, sed determinatam contractus verbis vel litteris expressi speciem exacte observet, de quo inferius in *l. 13. c. 4.* nonnihil adhuc dicetur. Tandem quoad commendationem ad delicta, honestatis ac pietatis regulam sequetur is, cui ista fit, qui, quamprimum sentit, turpe factum intendi, ne minimam quidem occasionem, multo minus adjumentum aliud præbeat commendato; quin potius penitus sese negotio immiscere detrectabit, damnamque quod imminet, per commendationem lædendo notum faciet.

Th. VIII. Pergimus nunc ad *Objectum* sive personas, quæ commendantur. Solent itaque alterius benevolentie proprietatem insinuari *persona*; v. *l. 12. §. 12. ff. mand.* non res, & quoties etiam de rebus prædicatur commendandi vocabulum, toties trahitur in sensum à scopo nostro alienum, & modo significat deponere, quod aliquoties licet observare in Jure Civili, ut in *l. 186. ff. d. V. S. l. 24. ff. depof. l. 6. C. eod. l. 14. §. 4. ff. d. Relig. & sumt. fun. j. l. 40. ff. eod.* vid. Cujac. *l. 2. Obs. 17.* modo denotat laudare vel laudare. vid. *l. 1. ff. d. restit. in int.* ubi dicitur: *utilitas hujus tituli non eget commendatione.* add. *l. 19. pr. ff. d. edil. edict.* Hinc apparet, vocem commendationis in lato & quodammodo improprio sensu accepisse. Mayer. *ad Instit. tit. de Mandat. p. m. § 25.* describendo commendationem, quod per eam vel res, vel personæ, alterius bene-

volentia commendentur. *j. th. 5. cap. 1. buj. Differt.* Supponimus porro *personas alienas.* Licet enim negari non possit, etiam personas proprias commendari, & non raro homines solere epistolas, quas ad patrones dant, sui ipsius commendatione finire. Imo Ulpianus in *l. 4. §. 3. ff. d. Offic. Procons.* testatur, commendationem aliquam sui aliquando necessariam fuisse. add. Barbof. *lib. 3. c. 30. ax. 2.* Quoniam tamen tales epistolæ speciales non esse, & quoad effectum juris parum operari solent, ita, ut nisi forte dolus commendantis, aut specialis ratio intercedat, nulla inde obligatio descendat: eas tantum commendationes, quibus persona aliena commendatur, adeoque commendans & commendatus tanquam diversa subjecta capiuntur, impræsentiarum accuratius contemplabimur.

Th. IX. Potest itaque commendari omnis, qui alterius auxilio atque ope recte juvari, idque negotium, ad quod commendatur, valide suscipere & peragere, & officiis, quæ ambit, digne præesse potest. Non igitur licet commendare hostem, utpote tali auxilio atque favore omnino indignum, quanquam enim in hujusmodi literis, vel commendatione verbis facta nihil sit, quod per se prodicionem arguat: nihilominus vel nudum sermonis ac literarum commercium cum hoste periculo gravique suspicione non caret, tantum abest, ut permissum sit, eundem commendatione obligatoria juvare. *f. a. l. 4. ff. ad L. Jul. Maj. l. 2. C. quæ res export. l. 21. 4. C. de commerc. & mercator.* Idem dicendum est de bannitis imperii, quos cum deportatis de quibus vid. *l. 17. §. 1. ff. d. pæn. comparare* Dd. solent: eos tamen adhuc deterioris conditionis esse ostendit Gail, *d. Pac. Publ. lib. 2. c. 1. num. 20. 24. seqv.* Quis enim in Imperio eos suscipiet specialiter alterius favori

vori insinuare, qui ab Imperatore digni habiti sunt, ut communes omnium hostes efficerentur, omnesque eorum obligationes, pacta, contractus & actiones ipso iure irrita & nulla declarentur. Tandem etiam de incarcerationis quaritur: quos quidem vel ut è carcere emitantur, vel contra atque à magistratu ordinatum est, lautioribus alimentis instruantur, commendari jure non posse? intellectu difficile non esse existimo. Cavebunt etiam commendandi, imprimis si se sentiant minus idoneos, ne per affectatas aliorum commendationes ad dignitates quasi grassentur, ad quas per virtutem honestius aspirassent; Non male autem neque indecore commendationibus, quæ vero nituntur, utentur ii præcipue, quorum virtuti, quo minus inelarescat, & emergere ipsos faciat, obstat res angusta domi.

Th. X. His absolutis, cum circa hanc materiam imprimis notabilis sit *lex fin. C. quodcum eo qui in alien.* non pœnitebit, eam penitus inspexisse. Continetur in ea Rescriptum quoddam Honorii & Theodosii Imperatorum è Cancellaria Ravennensi emissum, quod supponit ejusmodi casum: Servus vel Filiusfamilias (nam ad hunc etiam, quæ in *d. l.* dicuntur, applicare licet) agro vel adibus domini præpositus est à domino, ut custos, vel colonus, vel ut conductor &c. hunc servum dominus commendat Titio, qua commendatione motus Titius, servo sine speciali jussu domini mutuam credit pecuniam. Hinc quaritur, an pater vel dominus seu cultor terræ, uti in *L. nostra* vocatur (dominus scil. per alios terram colens) teneatur actione quod jussu? quod negatur: tenetur tamen ex æquitate actione de peculio utili; quod si autem quis specialiter & obligatorie alterum commendet, pro-

nunciatur, quod omnino exinde commendans obligetur, vid. Salyc. & Brunn. *in d. l. n. i. seqq.*

Th. XI. Agitur itaque primo in hoc textu id, ut ampliatur regula, quæ de commendatione generali vulgo traditur: eam non esse obligatoriam, nempe, quod idem obtineat, licet commendatus in potestate commendantis sit, v. g. si commendet Dominus servum, pater filium suum: scilicet neque hoc casu tenebuntur commendantes ex simplici commendatione, quamvis ejus intuitu pecunia commendatis mutuo data vel alius contractus cum ipsis celebratus sit. Additur in laudata constitutione præter colonum &c. etiam procurator vel actor possessionis seu fundi certi, quibus ob similitudinem Salyc. *in d. l.* addit Castaldionem, qui & Gastaldus dicitur, quod est à Germanorum *Gast halten / hospitem* cum primis curam, sed tamen alias quoque rerum Dominicarum gerere; indeque idem quod actor domini *1. F. 10.* hinc feudum Gastaldia. vid. Dn. Struv. *S. J. F. c. 4. apb. 19.* ibique Illustris Dn. Praeses *in Anal.* Notanter etiam casus ex lege ita erutus est, ut dictum, quod servus agro vel ædibus domini fuerit præpositus, sive fundum fideliter colere iussus: ut excludam eum servum, quem dominus universæ negotiationi suæ præposuit; tum enim intuitu hujus præpositionis ex facta commendatione, licet generali, omnino dominus teneretur. *a. l. 5. §. 10. ff. d. instit. act.* Finckelth. *Observ. Pract. XVI. n. 12.* ubi præj.

Th. XII. Id vero, quod de commendatione speciali in sæpius *cit. l.* subjicitur, non de solo servo vel filiofam. intelligi debet, sed, cum ratio ac fundamentum ejus, quod asseritur, non præsupponat aut respiciat qualitatem servilem, idem etiam locum habere in quocunque homine

mine libero, manifestum est. *d. l. 12. §. 12. ff. mand.* Et in priori quidem legis nostræ casu non poterat pater vel dominus teneri actione quod iussu, cum nihil ipsis, quos commendabant, dare præceperint, per *d. l. f. §. 1. ff. quodcum eo.* Quod si vero id, quod beneficio commendationis consecutus est v. g. filiusfamilias, in rem patris versus sit, tunc pater tenebitur actione de in rem verso, in quantum in rem suam versus est: *§. 4. ff. d. l. 19. §. 4. ff. d. in rem verso.* scilicet, ratione contractus cum filio initi, & factæ verisionis in rem patris; non ideo, quod commendavit pater. Quamvis igitur illo in casu creditori contra generaliter commendantem quæ talem nullam competere actionem dictum sit, licentia tamen ipsi per laudatum Imperatorium rescriptum concessa est, si cum commendato servo vel filiosam, contraxit, actione de peculio utili contra dominum prædiorum experiri. *§. 10. ff. d. act. modo ipsi servus nihil debeat & rationes reddiderit.* Utilem tantum concedunt Imperatores, quia ratione peculii non contractum est. *Brunn. ad d. l. 19. §. 3.* Tandem etiam lex requirit, ut liber à rationibus, quas gessit, commendatus fuerit inventus, cum dominus ultra vires peculii non teneatur, & necesse sit, ut deducatur prius, quod domino debetur. *l. 9. §. 2. ff. d. pecul. l. pen. C. quodcum eo.*

Th. XIII. Facile nunc dijudicandum erit, quid Formam actus commendationis specialis constituat, eumque ab aliis adæquate distingvat. Nimirum cum quolibet commendatio sine laudatione, & laudatio sine commendatione esse possit, statim apparet, eam de essentia commendationis non esse. Potius dicendum est, formam internam commendationis nostræ dependere à *sine & intentione commendantis*, qui alterum alterius effectui ita

insinuat, ut simul animum sese obligandi declaret. Debet itaque 1) commendantis ea mens esse, quod velit, vi commendationis suæ, commendatum ab alio adjuvari, ut eo facilius, quod desiderat, commendatus impetret, majorque eidem fides habeatur; quod si hoc deficiat, intercedit vel consilium vel mandatum, &c.

Th. XIV. 2. Forma commendationis nostræ desiderat talia à commendante verba adhiberi, quæ animum obligandi arguunt. Hinc in casu à Mornacio JCo Gallo *ad l. 12. §. 12. ff. mand.* memorato non specialem, sed generalem commendationem intercessisse dicendum est: Ubi scil. medicus Regius, nomine de Cappe, Pedemontanum quendam, quem probe nosse se dixit, Marchioni Pisano in dispensatorem domus commendavit, cum factum esset paulo post à commendato furtum domesticum, conventus est medicus à memorato Marchione ob admissum delictum; sed absolutum fuisse medicum, addit laudatus Mornac. *ad d. l.* Potuisset tamen mutatis aliquibus circumstantiis evenisse, ut commendatio specialis atque obligatoria dicenda fuisset: Si medicus, licet absque animo doloso, Pedemontanum ita commendasset, ut simul asseruisset, dispensatorem commendatum optime rebus commissis esse invigilaturum, fidem ipsi sine periculo adhiberi, nihil ipsum detrimenti daturum, nihil malitiose facturum esse; & si præter expectationem quid ipse admiserit, se indemnitate præstiturum esse. Sane si his præsuppositis tale furtum contigisset, quin in contrarium & contra medicum pronuncianum fuisset, nullus dubito. Nec obstat, quod quis objicere posset, medicum se non potuisse obligare ad impossibile, cum in ejus situm potentate non fuerit, efficere, ne damnum daret aut de-
lin-

linqueret commendatus, *a. l. 185. ff. d. R. J.* & factum tertii non esse in nostro arbitrio; praprimis, cum hominum mores occultari mutarive posse palam sit. Verum enim vero commendans hic valide obligabitur ex temeritate sua, & quod facti alieni periculum in se suscepit. *a. l. 3. C. d. adl. adf.* etiam si id commendatum non esse perpetraturum firmiter sibi pervasum habuerit: quoniam indemnitate ex facto alieno prestare, & si quid contra fidem datam fiat, periculo fidei violata nos illigare, omnino valide possumus. *fac. l. 17. §. f. l. 18. l. 19. ff. d. adl. ed. l. 6. C. d. pignor. act.* Variis autem modis animus obligandi in commendationibus declaratur, v. g. quando commendans in se suscipit periculum, aut promittit factum proprium, vel ejusmodi verba usurpat, qualia in aliis negotiis obligatoriis adhiberi solent.

Th. XV. Exinde quoque patet, nihil prodesse ei, qui vere ac re ipsa specialiter commendat, quando sese per id purgare atque ab obligatione liberare contendit, quod animum obligandi non habuerit: si enim mens illa ex verbis adhibitis sufficienter possit colligi, ex specialitate, qua usus est, merito tenebitur. Et sibi imputet, quod sermone obligatorio non abstinuerit, si se obligare noluit. *a. l. 203. ff. d. R. J.* Sed quid, si commendantis verba obscura sint, dicendum erit? Videndum putarem, num ex aliis circumstantiis mens obligatoria tuto elici possit, forte ex facto aliquo commendantis &c. ex quo appareat, eum plus voluisse ac sensisse, quam verbis expressisse. Alias in dubio statuendum erit, quod commendatio facta sit potius animo nude commendandi, quam se obligandi. *fac. l. 47. ff. d. O. & A.* vid. Gothofr. *ad l. f. C. quod cum eo qui in al. & Dd. ad l. 30. ff. d. V. O. cum omni-*

omnino præsumendum sit, quod quis se, alterius in primis causa, obligare noluerit. Prudentis tamen erit iudicis, probe ponderare circumstantias & ex iis colligere, num forte verbis facto color quærat, & specialis commendatio verbis generalibus proferatur. Si vero consulto ac fraudulentò animo obscure aliquem locutum esse probari possit, jure meritoque verba interpretationem capient adversus eum, qui sensa animi sui apertius ac significantius exponere potuisset. *a. l. 39. ff. d. pact. l. ii. §. 5. d. institor. act.*

Th. XVI. In specie, quoad commendationem ad delinquendum, necessarium est, ut commendans maleficium vel directe, vel, quod naturæ hujus actus convenientius est, indirecte intendat, adeoque morali æstimatione ad futuri delicti perpetrationem eam ita adjuvando concurrat. Quoties enim nulla ratione commendanti imputari potest illicitum factum, quod commendationem subsequutum atque ab ea occasionem nactum est, frustra ex turpitudine & specialitate commendationis commendantem obligatum esse judicabitur. *fac. l. 3. l. 4. ff. d. noxal. act. l. 36. pr. §. 2. ff. d. furt. Puf. d. J. N. & G. lib. 1. c. 5. §. 14.* Hinc est, quod in casu mox allato commendationem ad delinquendum intercessisse dici non possit, cum commendans omnis maligni propositi expers fuerit: aliud decernendum fuisset, si medicus animum illi, cui dictum dispensatorem commendavit, nocendi habuisset, adeoque scivisset, commendatum furtum intendisse.

Th. XVII. Si vero litteræ commendatitiæ ita sint conceptæ, aut commendatio ejusmodi verbis facta, ut dubitari possit, an sit commendatio ad delinquendum, præsumendum est pro commendante; cum delictum nunquam

quam præsumatur. *a. l. 51. ff. pro soc.* clara enim & expressa verba esse debent, ut quis ad maleficium commendasse dicatur, si enim ambigua & dubia sunt, rectius & æquius in meliorem & honestiorem partem interpretationem capiunt. vid. Prosp. Farin. *lib. 1. conf. crim. 60. n. 51. Consil. 104. n. 4.* Hippol. Riminald. *lib. 6. conf. 706. n. 13.* ut potius credatur, commendationem tendere ad factum aliquod indifferens, & consequenter commendantem nulla pœna dignum esse, sed commendatum alias per se & sine voluntate commendantis delictum perpetrare voluisse. vid. Menoch. *d. 1. J. 2. cas. 351. n. 5.* Pr. Farin. *Tb. & Prax. crim. qu. 134. n. 28. Id. p. 5. q. 129. num. 73.* Admittenda tamen nihilominus est pars læsa, vel etiam commendatus, probaturus dolosum commendantis propositum; idque ex dilucidis & certis signis *a. l. 6. C. d. dol. mal. l. 23. C. d. probat.* Nudo enim dicto commendati asserentis commendationem dolosam esse, stari non debet, maxime si sit homo levis, commendans econtra vir gravis & suspicionem doli carens; sed hoc in casu ipsi potius commendanti interpretatio verborum suorum relinqui potest. conf. Welsenb. *p. 6. conf. 269. n. 38.* Et prudentis hic iudicis officium erit, ut probe tenorem commendationis cum aliis circumstantiis conferat, & ex iis arbitretur, an inde malitiosus delictum promovendi animus præsumendus sit, an minus. Quod si enim ille animus nocendi tertio per commendationem, v. g. ex præcedente ejus inimicitia cum tertio, qui à commutato lætus est, capitali, aut aliunde colligi possit: non juvabit commendantem verborum, quæ adhibuit, obscuritas, nec admitteret ejusdem in bonam partem facta interpretatio: rectius enim tum contra commendantem verba exponuntur, *arg. eo-*

rum, quæ de consilio ad delinquendum tradit Pr. Faris.
cr. qu. 129. n. 75.

Th. XVIII. Externam formam quod concernit, supra jam *ib. 12. c. 15. c. 1.* assertum est, animum commendandi quocunque modo ad exprimendam mentis sententiam apto declarari posse. Quibus illud saltem addidisse sufficiat, commendationem nostram etiam non facta, seu taciturnitate perfici posse; quoties animus commendandi specialiter ex reliquis circumstantiis satis apparet: ad exemplum mandati, quod tacita quoque voluntate recte constitui certum est. *l. 6. §. 2. l. 18. ff. mand.* Utpote si Sempronius ad sollicitationem Seji, se eidem 300. crediturum esse, scribat ea lege, si Mevius, ad quem literæ dantur, speciali sua eaque obligatoria commendatione pro ipso apud Sempronium intercesserit, eamque commendationem se vel ex solo ad literas certo insinuatæ silentio conjecturum esse profiteatur. Quin enim taciturnitas Mevii tum commendationis specialis effectum sortiri queat, dubitandum non est. *a. l. 16. ff. ad Sc. Maced. clem. 2. d. Procur. l. 12. ff. d. Sponsal. l. 6. C. mand. c. 43. d. R. J. 6.* Nam qui literas obligationis contrahendæ causa ad se scriptas recipit, & tacet, nec dissentium debito modo manifestat, in hujusmodi actu sibi præjudicio cedente, quem impedire poterat, ac debebat, nisi pro consentiente haberi vellet, commendationis periculum ad se pertinere voluisse creditur, *ad. ll.* Contrarium mihi persuaderi non patior, *ex l. 8. §. 1. ff. d. procur.* ubi pro invito habetur, qui consensisse non probatur: hoc enim ad casum, quo de consentiendi intentione nec vere nec præsumptive constat, restringendum videtur, non vero ad commendationem applicandum est, ad cujus formam nullibi actu positivo decla-

declaratus expressus consensus requiritur. conf. Matth. Wesemb. P. 2. conf. 68. n. 4. p. 3. conf. 115. n. 13. Barbof. Axiom. l. 18. c. 1. ax. 7. Casp. Ziegl. ad Inst. Lanc. l. 3. t. 3. §. 22. Salycet. ad l. 17. C. d. Procur. n. 4.

Th. XIX. Deinde etiam notari meretur, in hoc commendationem cum mandato convenire, quod de natura quasi hujus nostri actus sit, quod gratis fiat, nec pretio aut mercedi proprie dictæ locum relinquat, siquidem ex officio atque amicitia originem trahit, & officio contraria est merces, a. l. 1. §. ff. mand. Honorarium tamen, uti mandato, l. 6. l. 7. ff. mand. ita & commendationi nostræ accedere & potest, & solet quandoque, quod quidem commendans à commendato exigere nequit, nisi promissum sit. Quod si vero à commendato aliquid præstatur, in grati potius animi declarationem quasi *ἀντίδοτον* aliquod, quam in operæ ac benevolentia in commendando exhibitæ compensationem, datum intelligetur. v. l. 1. ff. si mens. fals. mod. dix. sicut autem in mandato, ita etiam in commendatione honorarium incertæ quantitatis promitti potest. a. l. 56. §. 3. ff. mand. l. 17. C. eod. ubi v. Brunnem. Sed quo cum effectu, infra c. 4. tb. 19. monebitur.

CAPVT III.

DE

FINE ET EXEMPLIS COMMENDATIONIS SPECIALIS TRACTAT.

SUMMARI A.

Finis, quis sit commendationis nostræ? & de triplici ejus objecto, tb. 1.

F 2

Com-

cēditur à natura hujus actus, eoque propius ea ad aliud negotii genus accedit, atque in illud quasi degenerat. Requiritur tandem, ut simul declaret commendans, (nempe in commendationibus, quæ tendunt ad licita) quod ipsius in commendatum favor tantus sit, ut non detrectet periculum suscipiendi cum commendato negotii ipse subire. Erit itaque in commendatione nostra finis objectum in genere id, quod petitur, sive illud, quo desideratur promoveri commodum & propositum commendati. Potest autem (ut jam supra c. 1. b. II. monitum) illud potissimum triplex constitui, ita ut commendatio vel eo tendat, quo commendatus officio cuidam aut dignitati admoveatur, vel ut cum ipso certa ineantur negotia, vel vero, ut ad maleficium, quod intendatur, occasio auxiliuive præbeatur.

Th. II. Et quoad duo priora rem puto esse satis manifestam; postremum autem, cum res non prorsus expedita videatur, an possit inter objecta finis commendationis specialis referri, paucis expendemus. Nimirum commendationis, quamideo quis suscipit, ut maleficium committatur, consideratio rubricæ dissertationis nostræ omnino conveniens est, non quidem quatenus est dolosa hæc commendatio: de hac enim ex professo hic loci disserere animus non fuit; dubium autem non est, nullam commendationem ad delinquendum susceptam sine dolo esse; sed tamen, quatenus commendatio ad maleficium egreditur terminos genuinæ commendationis, & commendantem poenæ reddit obnoxium, & hoc intuitu nomen commendationis specialis omnino meretur. Est autem extra dubitationis aleam constitutum, commendationis propria fines latius non patere, quam, ut quis

per eam, quo humanitatis ac benevolentia officia ipsi exhibeantur, tertii favori insinuat. Fiunt Commendationes ad res futuras, adeoque supponuntur delicta adhuc perpetranda: istud enim maleficium, quod commendatus intendit, & commendans promovere vult, nondum peractum commissumque sit necesse est. Secus si res sese habeat, neque commendans ad delictum commendando concurrere, nec commendatus erimen patrare, nec is, cui facta commendatio, occasionem opemve delinquenti præbere, nec ullo modo suam commendatio effectum consequi potest: & consequenter ejusmodi commendans peccat equidem, nec ab omni pœna omni in casu, quem iudex assimabit, liber existit; vid. tamen Prosper. Far. *Pr. & Theor. Crim. P. 5. q. 129. n. 78.* sed ea pœna haud quaquam afficiendus est, ac si commendatio delictum præcessisset, quoniam priori in casu nihil momenti ad actum illicitum contulit, nec delinquens ejus favore adjutus ad perpetrandum facinus accessit. conf. Menoch. *d. A. J. Q. cas. 351. n. 6.*

Th. III. Quemadmodum delicta futura supponi, si quis ad ea commendandus sit, jam dictum fuit: ita etiam cæteras commendationes requirere officia vacantia, negotiaque suscipienda, palam est. An vero officia, negotia, delicta, ad quæ fit commendatio, certa requirantur? non immerito quaritur. Et sane, quod ad commendationem specialem attinet, in illa quidem memorata objecta ut plurimum certa fixaque esse negari non potest; non tamen id perpetuum & necessarium est: sæpe enim satis incerta sunt, ac non nisi ex arbitrio commendati, vel etiam ejus, ad quem directa est commendatio, determinanda, v. g. si quis Titium ita commendet apud Sempronium;

num; velit ipse Titium munerī, quodeunque primum vacaverit, admovere; vel ea omnia administrare, quicquid in rebus absentis Titii gerendum fuerit. Item, ad delictum: ut, quodeunque intenderet Titius, ipsi occasionem suppeditet, vel etiam manus auxiliatrices præbeat. Aut, si ita quis alterum insinuet, petendo à tertio, ut commendato rebus, quibus ipsi visum fuerit, quibusque illum dignum æstimaturus sit omnibus præsto sit. Item: ut quibuscunque commendatus velit vel possit juvari, adjuvamento sit, cuncta suo (commendantis) damno, suoque periculo futura.

Th. IV. Tandem etiam objectum finis nostræ commendationis esse non potest, nisi res possibilis. Huc itaque tantum spectant officia atque facta, quæ ab homine in hominem, ejusdem adjuvandi ergo, proficisci possunt. Facile enim apparet, inutiliter nulloque cum effectu, imo ridicule prorsus commendationem fieri ad impossibilia, ea præprimis, quæ natura dicuntur talia. Et sane omnium, credo, judicio notam stultitiæ nullo modo effugiet, cujus commendatio ad ea alteri exhibenda tendit, quæ per rerum naturam fieri nequeunt, aut alias in hominis, qui ob id rogatur, arbitrio aut viribus non sunt reposita. Frustra itaque quis per commendatitias ab altero contendit, ut efficiat, quo pluvis rigentur agri commendati, vel ut iisdem siccitas concilietur: aut Titius pumilio justo ac consveto corporis habitu donetur &c. Hinc est, quod ejusmodi commendationes nullam inter commendantem & commendatum vel tertium producant obligationem. *l. 185. ff. d. R. J.*

Th. V. Ad res tantum possibiles sit commendatio. Quid igitur de his dicendum est, quæ natura quidem fieri

fieri concedit, legibus tamen vetantur? Quoad hæc sane mihi ipsi contrarius esse videri possum statuendo, ad impossibilia nullam fieri commendationem, & dividendo nihilominus commendationem in eam, quæ fit ad officia, vel ad negotia, vel ad delicta. At vero juris notissimi est, quod turpia pro impossibilibus habeantur, *l. 15. ff. d. Condit. inst.* nec ad ea quisquam obligetur. *l. 35. pr. §. 1. ff. d. V. O.* Facile tamen dicta divisio stare potest, modo teneamus, commendationem ad maleficia non fieri jure ac legibus approbantibus, omnino tamen de facto. Sane turpia ut fiant, nemo commendare debet, si aliud fecerit, delinquit, & criminis sub favore commendationis commissi se reddit participem. Quod vero ad res moralium actione impossibiles, v. g. ad homicidium, furtum, stuprum vel damnum inferendum de facto fieri commendationes possint, sufficienter, proh dolor! docet experientia.

Th. VI. Quod commendationum *exempla* concernit, ea quidem quæ commendationes ad maleficia continent, infra eum effectum statim conjuncta exhibentur; reliquarum autem specierum formulas nonnullas hic enarrare ideo merebitur, quoniam ex iis constare potest, quomodo aliis in casibus commendatio nostra ad negotium civiliter obligatorium prope accedat, in aliis vero à personæ insinuatione incipiat, sed in mandatum aut fidejussionem ultimo quasi degeneret. Commendationem ad officia si spectemus, de ea dictum jam supra fuit, quod in jure de ea multa differendi copia non sit; adeoque mihi circa eam licebit esse brevissimus. Poterit autem ejusmodi casus fingi: Sempronius per literas Titium, in cujus arbitrio situm est, ad officium v. g. quaestoris,

ris,

ris, quemcunque vult, promovere, rogat, velit Lucium amicum suum sibi commendatum habere, eumque de functione præficere, si illam spartam male gereret, ita, ut damnum inde ad promoventem sit redundaturum, eam jacturam se Titio compensaturum, ac omni ipsum ex parte indemnem habiturum. Sed his non est, quod immorer, pergendum potius ad reliqua.

Th. VII. Exemplis Commendationis Specialis ad negotia & contractus præcipue annumerandi sunt illi casus, ubi, accedentibus commendandi verbis, ejusmodi formula usurpantur: *Der Herr traue ihm nur / er soll nicht gefährt werden: Er soll dabey nichts verlihren oder einbüßen. Auf meine Gefahr. Auf mein Wort. Ich bin Mann darvor. Ich will verschaffen / daß er bezahlet werde.* Item, si quis dicat: *Er möchte dem ehrlichen Manne Titio, auf seine Parole, das Geld nur leyhen, er wolle dahin sehen / daß er sollte contentiret werden.* Vel, quod eodem recidit: *Satisfaciam pro debitore. Satisfiat tibi à me & debitore, & quæ his sunt similes.* *y. Dec. El. Sax. XLII. Köppen. Dec. 36. Finckelth. Obs. præf. 16.*

Th. VIII. Inter commendationes ad negotia frequentiores sunt illæ, quibus id agitur, ut tertius cum commendato contractum aliquem inire velit, modo verba à commendante adhibita quovis in casu satis declarent animum tum commendandi, tum obligandi. Intercederet itaque ab initio quidem commendatio, quæ tamen ultimo desineret in expressam fidejussionem, si fingamus sequentia: *Sempronius Cajum ita commendat: Der Herr thue mir doch / in Ansehung unserer Freundschaft / den Gefallen / und lasse sich Cajum zu seiner Bewogenheit*

heit bestens anbefohlen seyn, strecke ihm auch 500. Rthlr. vor, er wird es ihm innerhalb Jahres Frist wieder geben. Zu mehrer Versicherung gelobe und verspreche ich, im Fall Cajus binnen gesetzter Zeit die Schuld samt denen betagten Zinsen abzuführen sämlich seyn würde/ daß ich sodann als selbstschuldiger Bürge gedachte 500. Rthl. unverzüglich abflatten solle und wolle. Hac ratione commendans pro expresse fidejubente hodie haberi secundum communem Dd. sententiam debet, cum jure moderno fidejussio pactis, animo constituendi obligationem initis, inter absentes & per literas ac sine stipulatione, secus ac jure civili. §. f. J. l. 12. C. d. fidejuss. Illustris Dn. Praeses in literar. obligat. restituta. cap. 5. lb. 22. fieri possit. Carpz. P. 2. const. 19. d. 17. Quod si vero ita quis commendet, quod hodie non infrequenter contingit, ut simul adiciat petitionem, qua ab altero contendit, ut tertium ope, consilio, vel egentem etiam pecunia adjuvet, & si non velit commendati, suam tamen fidem sequatur. Si hujus intaita fides fiat, omnino pro mandante habendus est, & specialiter commendasse dicitur, l. f. C. quod cum eo qui in al. pot. §. 6. J. d. mand. j. l. 2. §. 1. ff. cod. conf. Rutgers. Ruland. de Commissar. & Commission. Part. 2. lib. 5. cap. 14. n. 15. Mev. ad Jus Lubec. Part. 3. tit. 10. num. 25. Quod minus dubii habet in casu, quo commendans dixit, se restituere velle mutuo datum commendato: sic enim actus inciperet a commendatione & definirer in mandatum. Nic. de Passer. de Scriptur. Priv. lib. 3. qu. 47. n. 6. Idem erit, si quis alterum in conductorem fundi alieni, zu einem Pachtmanne/ vel in eius administratorem sive dispensatorem, zum Hoffmeister/ commendaret, adjecta hac clausula: quod velit ipsum

ipsum indemnem habere, si illi detrimenti quid in fundo dederint vel alias res ipsis commissas male administraverint.

CAPVT IV.

EXHIBENS

EFFECTVM ET CONTRA-
RIA COMMENDATIONIS SPECIA-
LIS AD NEGOTIA.

S V M M A R I A.

De Eff. Etu Commendationis Sp. regula traditur cum ampliatione, 1b. 1.

Eadem regula limitatur, nec valet, si invertatur, 2.

Commendans & commendatus ad officia quomodo tenentur, 3.

Commendans ad mutuandam pecuniam tenetur ex verb. ich garantire vor alle Gefahr / 4.

Commendantes specialiter similes sunt mandatoribus & fidejussoribus; quod facti specie illustratur, 5.

Similis casus refertur, 6.

Alius, per verba: zahlet commendatus nicht / so will ich haften / 7.

It. si commendans dicat: nolo te damnum pati, vel factum proprium promittat, 8.

Per verba: ich will dazu sehen / daß sie euch bezahlen sollen / non nudam promittit diligentiam commendans, 9.

Tenetur commendans, quatenus promissit, 10.

Commendans commutato tenetur duplici in casu, 11.

Commendans de excessu ejus, cui facta commendatio, non tenetur; neque ultra tempus, ad quod se obligavit. Commendatus ei, cui est commendatus, ad culpam obstringitur, 12.

Honorarium certum commendanti simpliciter promissum debetur, licet commendationi locus relictus non sit, 13.

Is, ad quem dirigitur commendatio, semel suscepta commendationi satisfacere, & commendanti culpam levissimam prestare debet, 14.

Verba commendatitia specialia legatum inducunt, secus ac generalia, 15.

Commendans specialiter habet actionem mandati directam adversus eum, cui commendavit, certo in casu etiam contrariam contra commendatum, 16.

Idem honorarium exigere potest, si certum quid promissum, alias secus: quod limitatur, 17.

Qui commendationem suscepit, habet actionem mandati contrariam adversus commendantem, 18.

Quando commendato detur actio negotiorum gestorum contra commendantem? 19

Commendanti competere beneficium ordinis probatur, 20.

Idem ulterius ostenditur: & quando hoc beneficium cesset, 21.

Habet etiam commendans beneficium divisionis & cederandarum actionum, 22.

Tollitur commendatio specialis renunciatione, & lapsu temporis, 23.

THES. I.

Considerandus nunc venit Commendationis specialis *Effectus*. Dividi autem solet effectus à Dd. in primum & secundum sive ortum. Quod ad effectum primum

mum commendationis ad negotia attinet, regula circa
 eum tenenda est: quod omnis commendatio specialis
 sit obligatoria, l. 12. §. 12. ff. mand. l. f. C. quod cum qui in al.
 por. Dec. El. 42. In hoc enim consistit differentia com-
 mendationis nostræ à generali atque nuda, quod in ista de-
 claretur animus obligandi ac periculum commendatio-
 nis suscipiendi, secus quam in hac, quæ hinc non obligat,
 per dd. 11. Et hæc regula ampliatur ita, quod commen-
 datio specialis obliget; licet is, cui alter commendatus
 est, etiam alias id facturum, v. g. cum commendato con-
 tracturus fuisset, licet non commendasset. a. l. 7. §. 2. ff.
 d. fidej. non obst. §. 6. f. d. mand. l. 7. C. eod. Nec me mo-
 vent, quæ pro contraria sententia afferri possunt, nimi-
 rum, quod hoc in casu commendans non videatur obli-
 gatus, quoniam intuitu commendationis suæ nihil actum
 est, nec tertius per eam, vel ad ipsum contractum ineun-
 dum, vel certum modum conditionemque addendam,
 motus, neque etiam fidem commendantis secutus vide-
 tur; & consequenter is, qui, ut aliquid in favorem com-
 mendati faciat, rogatus est, censetur omnia suo nomine
 suoque periculo suscepisse, æque ac nulla intercessisse
 commendatio. Sed nihil horum hic quidem ita inveni-
 re locum potest, ut inde evincatur, commendantem di-
 cto casu non teneri: cum ad hoc, ut ipse obligatus esse
 dici debeat, sufficiat, quod satis diserte aliquid & simpli-
 citer promisit, verbisque per se obligatoriis usus est, quæ
 satis arguunt, quod se non solum in eum casum, quo ter-
 tius sine commendatione non fuisset facturum, obligare
 voluerit. Neque contraria sententia colligi potest ex
 Dec. El. 48. verbis initial.: Wenn einer eine Person
 durch sein Borgeben zu einem Anlehn oder sonstigen
 Credit

Credite zu geben beweget. Est enim ibidem Serenissimo Legislatore sermo non de commendatione speciali, sed dolosa; in iis enim verbis demum, quæ jam allata subsecuntur, de speciali agitur, & in postremis de commendatione simplici, generali, ac non obligatoria.

Th. II. Limitari tamen debet allata regula in iis, qui temere ex calore iracundia alterum specialiter commendarunt, in inimici forte damnum, ne v. c. cum illo contrahatur, sed is, quem commendat, præ illo iuuetur. Hi, accedente circumstantia supra in *ib. l. c. 2.* requisita, non obligantur: solet enim iis concedi, ut quod hanc in rem dictam, indictum, quod ratum, irritum sit, *a. l. 48. ff. d. R. J. Alciat. l. 2. parerg. cap. 12.* Neque etiam 2) effectum obligationis habere potest commendatio specialis à summe ebrio facta ob dicta in *ib. cit.* conf. Andr. Tiraqu. *d. Pæn. temp. caus. 6. n. 8.* cum nulli contractus ab ebriis facti viribus suis subsistant; modo commendans, qui ebrietatem allegat, debito modo probet, se tempore factæ commendationis penitus ebrium fuisse. Obligatur tamen ex speciali commendatione ebrius, si eam sobrius factus ratificet, vel gloriatur, quasi apicum suum commendando specialiter, cum fuisset ebrius, creditorem commendaticium elusisset, vid. Ant. Hering. *d. Fidejuss. c. 7. n. 131.* Non autem procedit regula nostra, si invertatur, ut dici possit, quod omnis commendatio obligatoria sit specialis: offerunt enim sese statim duo iique notabiles casus, in quibus fallit. Nimirum obligat enim 1) Commendatio, licet non specialis, quæ est dolosa; sive, quæ persona aliqua falso commendatur alium inducendæ gratia. *l. 7. §. f. l. 8. ff. d. dol. mal. f. l. 26. §. f. ff. d. noxal. act. c. 62. d. R. J. 6.* conf. Scheffer. *part. 1. qu. 46. n. 1. 2.* A. Hering. *d. 11. cap.*

iv. cap. 18. n. 15. Carpz. dec. 126. n. 12. 2) Commendatio etiam generalis, quæ fit inter mercatores, ob qualitatem præcipue personæ commendantis obligat; idque ex communi quadam observantia ad facilitandum commerciorum cursum introductum videtur, ut mercatores, utpote in quibus alias exuberantiorẽ fidem exigunt, licet non specialiter aliquem commendent, fidejubere intelligantur. Tusch. lit. M. concl. 207. Brun. ad l. 12. §. 12. ff. mand. idemque cent. 3. dec. 80.

Th. III. Ad quid igitur persona in hoc actu intervenientes sibi invicem obligantur? Quoad commendationem ad munia paucissimis monuisse sufficiat, quod obligetur commendans, qui dicit: si commendatus officium male gesserit, suum velle periculum esse, & promovemẽ indemnẽ futurum; ita ut ab eo, cui facta commendatio, conveniri possit ad interesse. Commendatus autem hand dubie primus tenetur, præcipuis si dolum admiserit: si vero per imperitiam aut culpam damnum dedit, & quidem vel ipso corpore suo, vel saltem corpus læsum sic, tenebitur actione directa vel utili Leg. Aquilia illi, cui detrimentum factum. a. l. 8. §. 1. ff. ad L. Aquil. Si alio modo is, qui promovit, damnum per commendatum sentit, ipsi, ut actione in factum adversus commendatum, & commendantem etiam in subsidium, experiantur, ex æquitate videri concedendum. v. §. f. d. L. Aquil. fac. Dec. El. 42. verb. final.

Th. IV. In Commendatione verò ad negotia, & in specie ad contrahendam, obligatos sese reddere solent commendantes per ejusmodi verba: *Sch bitte der Herr leibe Tiro 500. Rthl. ich garantire vor alle Gefahr.* Et sane ad commendandum hunc in modum admodum faciles

faciles esse homines experientia docet. Nec obstat, quominus inde oriatur obligatio, quod rogandi vocabulum sit adhibitum: nam eodem interveniente etiam mandatum contrahi potest secundum *l. 1. §. 2. ff. mand.* Secus foret, si commendans non tale quid roget alterum, quod excedit limites genuinæ commendationis; nec simul per verba, aut alias obligandi animum declaret; tunc enim illa ipsa rogatio pro nuda intercessione, ut aliquid mutuetur, habenda, nec commendationi obligatoriam esset annumeranda. *a. l. f. C. quod cum eo & c. j. cit. Dec. El. verb. keine verbindliche Worte / sondern eine bloße Intercession eingeendet.*

Th. V. Valide etiam se obstringit v. g. Advocatus qui Clientem suum ita commendat, ut ei fidem haberi velit, aut plane aliquam fidei promissionem pro commendato ipse adjicit. Et hunc in modum commendantes parum distant à mandatoribus & fidejussoribus, de quibus *tot. tit. ff. & C. d. fidej. & mand.* qui sua rogatione obtinent, ut quis vel mutuum det, vel pro altero fidejubeat. Per intercessores autem, de quibus in dict. tit. aliquoties fit mentio, non intelliguntur tales, qui nuda ac simplici intercessione vel interventione alterum juvare intendunt, quales in *cit. Dec. El. verb. modo citat.* indignantur; sed qui cum mandatoribus & fidejussoribus promiscue adhibentur. *l. 24. C. d. fidej. l. 3. §. 1. C. d. usur. rei jud.* Hinc si e. c. dominus aliquis prædii nobilis ejusmodi commendatitias ad alterum daret, ut ille, rusticorum suorum necessitatibus, frumentum, edulia, aut pecuniam suppeditando ipsis succurreret, interposita simul fide sua, pro rusticis suis sine dubio obstrictus erit. Inde ejusmodi commendationem, in simili casu conventum, cum se non obligatum

tum diceret, merito nec in prima nec secunda instantia auditum, narrat *Mev. P. 8, dec. 120. n. 4. S. ult.* Non enim convenit, ut bonam alterius fidem non temere securus decipiatur. *l. 1. l. 2. ff. d. constit. pec. l. 7. C. mand.*

Th. VI. Adigi quoque ad solvendum debitum potest, qui praemissa commendatione vult, ut aliquis commendato credat, plenamque fidem adhibeat, suo periculo, auff seine Gefahr / zu seinem Schaden. Et ita pronunciatum esse Anno 1632. refert *Carpz. Part. 2. Const. 18. d. 24. n. 9.* his verbis: *Die weil ihr N. selbstn berichtet, daß ihr N. einen Kaufmann gebethen / N. eurem Freunde / so gedachtem N. unbekannt gewesen / die Wahren abfolgen zu lassen / dabey auch ausdrücklichen gesagt, daß er es auf eure Gefahr thun sollte ic. so seyd ihr ic. vor euren Freund zu haften und die Zahlung zu leisten schuldig. W. R. W.* Et ita in favorem creditoris pronunciatum fuisset, etiamsi illa circumstantia abfuerint; nempe, licet creditor non mercator, & persona commendata creditori non ignota fuisset.

Th. VII. Idem judicandum est de his verbis, si iis commendans utatur: *Der Herr glaube nur / daß commendatus ein wohlhabender Mann ist / und der gnugsame Mittel zu bezahlen hat. Er daiß kein Bedencken vor gute Bezahlung tragen / und zahlete er nicht / so will ich vor ihn haften.* Quam in rem an *Michael Dittmann J. U. C. & Pract. zu Leipzig / cum quis, Wilhelm Tack / Studiosum, Apel Weinblat / hac ratione commendasset, atque per id effecisset, ut ipsi 120. Rthlr. & quod excurrit, fuerint crediti; Respondit Fac. Jurid. Lips. M. April. 1664. Daß Wilhelm Tack den Creditorem, so hoch derselbe auf seine Recommendation vor Weinblaten*

H

blaten

blaten caviret / zu vertreten / und ihn zu übernehmen/
verbunden. **W. R. W.** Et ita multoties in laud. Facul-
tate judicatum esse, refert Philipp. *ad Dec. El. 42. Obs. 1. n.*
43. seqv. ubi ipsa verba sententiarum legi possunt.

Th. VIII. Nullum porro est dubium, commen-
dantem obligari, si illi, ad quem literas commendatitias
dirigit, indemnitate promittit, v. g. si ita scribat: noli
dubitare de Sempronio, quem tibi commendo: quia no-
lo, quod damnum patiaris. Hoc ipso enim, dum ait, se
nolle, quod tertius damnum patiatur, de indemnitate ca-
vere intelligitur: nam qui vult consequens, velle etiam
creditor antecedens, sine quo illud obtineri nequit. *a. §. 2.*
f. qui & à quib. manum. l. 56. l. 62. ff. d. procur. Nic. de Pas-
ser. *d. Script. priv. tit. de Epist. Exhortat. p. m. 531. n. 5.* Idem
sentendum est, si quis factum proprium ita promittat, ut
ipsum solutionis effectum aut indemnitate promittere
recte censeatur, veluti si quis ita commendet, ut adjiciat:
Er wolle darob seyn, daß die Bezahlung folge. Hinc
in causa Rudolphi à Ponickau ment. Nov. 1646. supra me-
morato modo judicatum à Scabin. Lips. esse, docet Carp-
zov. *Dec. ill. 126. §. ult.* Quamcunque igitur promissio-
nem commendationi quis adjecerit, tenebitur ad indem-
nitatem, quatenus promisit. Quam in rem licebit hic
referre verba quarundam literarum commendatitiarum,
à Mev. *Part. 8. dec. 121.* adducta non parum materiam no-
stram illustrantia, quæ reus sive creditor post rejectam
jam appellationem pro sua causa per modum novi & su-
pervementis gravaminis tum urgebat; & ita se habent:
**Weil ich mit Wiederauffbauung meines eigenen Hof-
ses mehr denn zuviel zu schaffen: gleichwohl auch mei-
nen armen Bauern gerne geholffen sehe/ damit sie
aus**

ausfüen / und wieder anbauen können / so wolle er ih-
nen dazu etwas an Saat / Korn und Victualien, auch
zu Erkauffung eines Stück Viehes / ein wenig an
Gelde vorstrecken. Ich will dazu sehen / daß sie ihm
solches von dem ersten Einschnitt bezahlen / und an-
dern eher ihr Korn nicht verkauffen sollen / biß er be-
zahlet. Et vi horum verborum Nobilis commendans
omnino tenebatur, creditorem ratione eorum, qua ru-
sticis tum intuitu commendationis data erant, indemnem
habere, si mutuata ab ipsis debitoribus non fuissent red-
dita.

Th. IX. Nec obstat, quod dici possit, ex ipso ver-
borum cortice animum obligandi tam aperte hic non pa-
tescere, potius itaque ea ita capienda esse, ut commen-
dantem minus obligent, isque credatur tantum nudam
diligentiam factumque exactiois promississe, minime
vero ipsum solutionis factum in se suscepisse, fac. vid. *Dec.*
El. 42. verb. oder seinen Fleiß bey der Zahlung anzu-
wenden versprochen. Et hunc in modum dicendum
foret, commendantem hoc casu non teneri, nisi ad om-
nem diligentiam, qua praestita liberetur, v. *Mev. P. 6. dec.*
406. Dn. Stryck. de Cautel. Contract. sect. 2. cap. 5. §. 6.
Nam hæc omnia ad præsentem casum applicari non pos-
sunt. Primo quidem verba ipsa: *Ich will dazu sehen /*
daß sie euch bezahlen sollen / a que ac illa in specie facti ex
Carpz. allata, *ich will darob seyn / daß gezahlet werde,*
fatis intensa atque exacta sunt, & sine effectu esse neque-
unt, nec nuda per ea promittitur diligentia, qualia sup-
ponuntur in *sup. cit. Dec. El.* Spectanda itaque est inten-
tio promittentium, qua hic haud dubie talis fuit, ut debi-
tum commendatorum in casum non secuta solutionis su-

sciatur, dum ejusmodi adhibuerunt commendationem, quæ vim mandati habet, quasque securus creditor redditur, factumque solutionis & ipse effectus recipitur. *a. §. 3. J. d. inut. stip.*

Th. X. Et hanc sententiam maxime probabilem reddit circumstantia persona intercedentis & eorum, qui commendabantur, nempe rusticorum ac subditorum, quos dominus de facili ad restitutionem frumenti creditaque pecunia adigere poterat. Hanc qualicatem simul respexisse, atque haud difficulter fidem commendantis securus creditor censetur. *a. l. 73. ff. d. leg. i. §. 1. J. quod cum eo.* Quid si autem (ita res contingit apud *Mev. c. l.*) mercatori, cui facta erat promissio, omnia, quæ tum intuitu commendationis crediderat, rustici, qui ipsi fruges suas advexerunt, solverint, ac eo ipso commendantem promissionis vinculo liberaverint; iste vero semel iterumque de novo rusticis crederet? ad hæc sane prior commendantis promissio trahi extendique nullo modo poterit. *a. §. 3. J. d. mandat. l. 10. C. d. procur. j. th. 12.* Hinc ita commendans in contradictorio judicio merito contra creditorem obtinuit, referente *Mev. c. dec. 12. p. 8.*

Th. XI. Deinde si de obligatione, qua commendans commendato obstringitur, quaratur, vix dari eam credo, nisi in subsequentibus casibus. 1) Ex promissione commendantis: quemadmodum enim ipsi ab initio liberum fuit, an velit alterum commendare nec ne, ita facta promissione, ejus intuitu id negligere non potest, conveniendus alias à commendato. Quod adhuc minus dubii habet, si ipsi promiserit, se in illius favorem commendatitias speciales ad alterum daturum effecturumque, ut ipsi mille credantur, si non effecerit, centum poenæ loco datu-

daturum. 2) Si quis v. g. aliquem, ipso forte ignorante, ad tale officium, cui impar est, vel ad ejusmodi negotium peragendum, quod non intelligit, multis verbis ipsum ad id suscipiendum persuadendo, specialiter commendet, & hoc vel simili modo commendato noceat: tum videtur commendans ipsi teneri ad indemnitatem; Si modo ei in rei veritate præjudicaverit, licet dolus commendantis abfuerit: suæ enim temeritati tribuat, quod non rogatus & ignorans, an commendatus rebus, ad quas commendatur, expediendis sufficiat, beneficium ipsi inferre per specialem commendationem non intermisit. Tacite etiam se videtur obligare commendans ad culpam præstandam: Nam, si specialiter commendavit mandato ipsius commendandi vel expresso vel tacito; *v. l. 6. §. 2. l. 18. ff. mand. tenetur, uti mandans, ad culpam levissimam. a. l. 13. l. 21. C. eod.* Sive vero commendavit absentem & ignorantem, tenetur instar negotiorum gestoris regulariter ad culpam latam & levem *l. 11. ff. d. N. G. l. 20. C. eod.* Franzkius *Exerc. 11. qu. 7.* Hahn. *ad Wesf. t. d. N. G. n. 10.* Facile autem apparet, supponi hic commendationem talem, & ad negotium tendentem, in quo ejusmodi commendantis culpa intervenire potest. Nam si v. c. commendans tantum fidejuber pro commendato, ad nullam videtur obstringi culpam, cum fidejussio tale sit negotium, quod industriam non requirit. *v. l. 29. ff. mand. Mev. P. 3. dec. 339.*

Th. XII. Hactenus quidem extra dubium fuit, commendantem specialiter teneri ad id, ad quod se obligavit: an vero de eo etiam, in quo tertius, cui facta commendatio, fines commendationis excedit, teneatur? non inutiliter quaritur. Id quod, spectata ratione juris, merito negatur per §. 8. *J. d. mand.* Iniquum enim foret ex-

tendere vim obligationis, ultra animum ejus, qui se obligat, & extra finem promissionis in commendatione expressa, quæ ad certam rem causamque restricta est. Sibi itaque imputeris, cui quis commendatur, quod commendationis obligatorix limites transgressus est, vel, quod plus aut plane aliud suscepit atque executus est, quam quidem commendans desideravit. vid. Excellentiss. Dom. Menck. *Controv. sel. Jur. Civ. disput. VII. ib. 1.* Quare si quis tantum ad certum tempus periculum obligationis cum commendato contrahenda suscipiat, & creditor etiam ultra illud tempus sine consensu ejus, qui antea specialiter commendaverat, commendato de credito fidem habeat, commendans non tenetur. Et hanc in rem ab Ampliss. Facult. Jur. Jenensi die 10. Septembr. 1690. ita responsum est: Obwohl J. B. K. nicht allein den T. D. durch sein unterschiedenes Zuschreiben, und inständiges Suchen und Bitten bewogen, daß er dem C. S. 500. Rthl. geliehen / sondern auch dieser ausdrücklichen Worte sich gebrauchet: der ehrliche Mann sey gnugsam begüttert / und daher keine Gefahr vorhanden; Ja er wollte allen Falls vor die Gefahr mit stehen: wodurch denn J. B. K. sich selbst verbindlich gemacht. Dennoch aber und dieweil solches Schreiben auf die Darleihung vom Januario bis Ostern / A. 1686. gerichtet / nach verflössener dieser Zeit aber der Creditor ohne Vorwissen und Einwilligung des J. B. K. dem Debito: i weiter über obgesetzte Zeit vor sich getrauet / und neue Obligationes und Wechsel-Brieffe angenommen / und also der Creditor sich selber bezumessen / daß er nicht bey Zeiten auf die Zahlung gedrungen / sondern durch die Stundung und ander-

anderweitige von ihm allein beliebte Wechsel: Briefse
in erfolgte Gefahr sich gesetzt. So kan J. W. R. von
obgedachten Creditore mit Bestande nun nicht belan-
get werden. Auch ist er auf dessen Klage sich einzulaf-
sen nicht schuldig. W. R. W. Porro circa personam
commendati etiam non omnis obligatio deficit. Nam
1) nullum est dubium, quod commendatus illi, cui facta
est commendatio, ex negotio cum ipso celebrato oblige-
tur. Attamen hæc obligatio non ex facta commendati-
one, sed ex negotio & contractu, qui intercessit, ortum
suum habet; uti de facili intelligitur. Et si cum eo cer-
tum contractum inicit, ultra id, quod principaliter in ob-
ligationem venit, alter alteri tenetur de ea culpa, de qua
præstanda est conventum. *a. l. 1. §. 6. ff. depof. j. l. 23. ff. d. R.*
J. Si nihil determinatum, præstabunt sibi invicem dili-
gentiam ex natura inicit contractus regulariter præstan-
dam: juxta *l. 5. §. 2. ff. commod.*

Th. XIII. 2) Quamvis natura gratuitum negoti-
um commendationem esse, jam sit monitum, non tamen
respuit honorarium, ad quod, si certum promittit com-
mendatus, commendanti valide obligatur. De cujus
quidem petitione si sit quaestio, imprimis ad id, quod actum
est, respici debet. In dubio autem, si simpliciter certi
quid promissum est, non præsumitur commendatus id
pollicitus sub conditione, si commendatitius deferatur, at-
que ita desiderio commendati satisfiat. Nam et si com-
mendatio optatum eventum non sortiatur; tamen non
indignus est specialiter commendans ejusmodi honora-
rio, utpote qui non exiguo periculo commendando se
subjicit, & in cujus non est arbitrio atque viribus, efficere,
ut tertius commendationi suæ relinquat locum. *a. l. 10. §.*
ff. d. N. G. l. 56. §. 4. ff. mand.

Th. XIV.

Th. XIV. Tandem quoad tertium, cujus benevolentia aliquis insinuat, monendum, quod ipse ad satisfaciendum peritis commendatitiis non obligetur, cum nihil interveniat, quod ipsum urgeret, ut commendantis fidem necessario sequatur; licet etiam literas commendatitias, & quidem sine protestatione, receperit. Nullum enim exinde ipsi incumbit periculum, nec vi facta receptionis commendatio pro suscepta habetur, ita ut recipiens ad necessario gratificandum commendato obligetur; *a. l. 22. §. f. ff. mand.* obligatur tamen ad satisfaciendum, si commendationi deferre promisit. *a. c. l.* Vel etiam sine hac promissione, si ei tanquam heredi aliquis ita in testamento commendatus sit, ut colligi possit, testatorem commendato legatum v. g. relinquere voluisse: tenetur enim tum commendationi tanquam ultima voluntati satisfacere. *j. th. seqv.* Idem tertius commendanti specialiter, (utpote qui mandanti non est assimilis) licet nihil ipsius regulariter intersit, ad exactissimam diligentiam obstringitur. *a. l. 13. l. 21. C. mand.*

Th. XV. Verba commendatitia à testatore adhibita legatum vel fideicommissum non inducunt *l. n. §. 2. ff. d. leg. 3. l. 12. C. d. fideic. libert.* Nic. de Passer. *lib. 3. qu. 47. n. 7.* M. Anton. Peregrinus *de fideicomm. art. 1. num. 50.* Neque exceptionem faciunt causæ favorabiles, licet id asser. Alexand. *lib. 7. cons. 158.* Card. Tusch. *lit. C. pract. conclus. 476. n. 1.* Aliud dicendum, si verba commendatitia sint ita specialia, ut ex iis de mente testatoris, quod velit legatum relinquere, constet: Utile enim atque validum esse debet omne verbum, significans testatoris legitimum sensum, legare vel fideicommittere volentis, disponente ita Imp. Justiniano in *l. 2. C. commun. de leg. l. 15. C. d. 10.*

d. testam. Merito itaque fideicommissum relictum esse censetur, si id sydeat probabilis interpretatio, & conjectura tacitæ voluntatis testatoris. *a. l. 16. C. d. fideicommiss. l. 11. §. 9. ff. d. leg. 3. l. 24. §. 8. ff. d. fideic. libert.* multo magis id obtinebit, si commendatio ad præstationem legati sit directa, ut in *l. 5. ff. d. alim. & cib. leg. l. 21. §. 2. ff. d. ann. leg.* vel si testator in testamento scripsit: Sempronio hæredi meo Titium de meliori nota commendo, cupioque, ut ipsi ope & consilio assistas, & si pecunia egeat, trecentos legari nomine præstes.

Th. XVI. Dictum hæctenus de effectu primo, dicendum nunc de effectu commendationis specialis ad negotia *secundo* sive orto. Ex obligatione enim, quæ ex negotio commendationis nascitur, variae actiones descendunt, & vel commendanti, vel cui facta commendatio, vel commendato competunt. Incipiamus à commedante, qui considerari potest vel in ordine ad tertium, cui v. g. commendando indemnitate promittit, vel respectu habito ad commendatum, pro quo intercessit. Priori respectu datur commendanti adversus eum, qui commendationem specialem suscepit, actio mandati directa, ad hoc, ut commendationi satisfaciat, & quicquid ex natura actus vel inita conventionione debetur, præstet. Conveniri hac actione tertius potest, qui commendationem suscepit, nec legitime adimplevit, ad omne interesse. *a. l. 5. §. 1. l. 27. §. 2. ff. mand. ad culpam præstandam. a. l. 13. §. 1. ff. d. usur.* Deinde habito respectu ad commendatum, positoque casu habilis, commendans habebit actionem mandati contrariam adversus commendatum, pro quo ad ipsius commendati vel expressum, vel tacitum scientia & patentia declaratum mandatum, commendando intercessit

tercessit ac solvit, vel alias satisfaciendo eum liberavit *a. l. 6. §. 3. ff. mand. l. 14. pr. ff. eod.* ac de eo certioravit. *a. l. 29. §. 3. ff. eod.* conf. Donell. *Comment. d. Jur. Civ. libr. 13. cap. 13. n. 177.* ad hoc, ut indemnitas habeatur, & impensa restituantur. *a. l. 10. §. 11. ff. d. i. j. l. 18. ff. eod.* Postea, ne quid praetereamus, aliud adhuc iudicium inter memoratas personas exerceri poterit. Scilicet, si quis pro aliquo ad ipsius mandatum intercedat, adhibita commendatione fidejussoria; exempl. v. supra *tb. g. c. 3.* nulla actio regulariter commendanti, antequam id, quod vi facta commendationis specialis tertio pro commutato promissit, solvit, adversus commensatum tanquam mandatorem competit; quod satis corroborari potest ex mente Consilii Imperatoris, in *l. 6. §. 10. C. mand.* Nihilominus actio mandati contraria datur commendanti ejusque heredibus, qui ad alterius mandatum expressum vel tacitum pro eo commendando fidejussit, adversus commensatum, pro quo intercessum & heredes, in casu, si v. g. commensatus in solutione cesset, vel bona sua dissipet. *a. l. 38. §. 1. ff. l. 10. C. mand.* & ex hac Consilii Gregor. IX. in *c. f. X. d. fidej.* ad hoc, ut commensatus commendantem ab obligatione liberet, vel cautionem de defendendo praestet. *arg. d. l. 38. j. l. 45. ff. d. fidej. l. 41. ff. d. judic.*

Th. XVII. Porro commendans ad consequendum certum, quod promissum est, honorarium, juris remediis non destituitur: si enim illud stipulato ipsi promissum fuit, petet id conditione certi ex stipulatu. *a. l. 56. §. 3. ff. mand. j. a. l. 74. ff. d. V. O.* Si tantum pacto, statim ab initio, cum quis voluit commendari, adjecto, peti potest actio mandati contraria. *a. l. 13. C. d. pact. j. l. 12. §. 12. ff. mand.* Si post intervallum promiserit, per extraordinariam

riam persecutionem. *a. l. 7. ff. mand. l. 1. C. eod. l. 1. §. 10. 12. ff. d. extraord. cogn.* De qua quidem circa pactum, ab adjuncto temporis petita distinctione, notat Dn Stryck. *Caut. contract. Sect. 3. c. 6. §. 4.* non opus hodie esse, ut simus solliciti, cum pactum, quocumque tempore adjiciatur, moribus hodiernis validum sit, & per se actionem producere possit. Imo, uti Advocatus, non praestito à Cliente salario, acta retinere potest, Finckelth. *Obs. 98. num. 30.* ita commendanti specialiter, ut in rebus commendati, quas forte detinet, jus retentionis exerceat, ex æquitate videtur concedendum. *a. l. 25. in f. ff. de procur.* Si incertum quid honorarii loco promissum est, quoniam, quid dari debeat, non est determinatum, & negotium hoc sit sua natura gratuitum, à commendante exigi nequit; adeoque nec extra ordinem recte petitur, nec iudicio mandati; *a. d. l. 56. §. 3. ff. mand. l. 17. C. eod.* nisi forte juxta loci consuetudinem ejusmodi commendantibus aliquid praestari soleat: tum enim non erit sine effectu talis incertae quantitatis promissio, si v. g. commendatus dixit: *Ich will dem Herrn eine Recompens geben / vel: Ich will solche Recommendation mit würcklicher Danckbarkeit / oder / mit einem Gratial zu remuneriren wissen.* Hoc casu commendans honorarium aliquod secundum magistratus vel boni viri arbitrium determinandum, per implorationem officii judicis, consequi potest, *fac. c. l. 1. §. 10. ff. d. extraord. cogn. v. Stryck. c. tr. Sect. 2. c. 11. §. 21. Brunnem. ad c. l. 17. C. d. mand.*

Th. XVIII. E contrario commendans ab eo, qui commendationem specialem suscepit, conveniri potest actione mandati contraria, eaque utili *l. 12. §. 13. ff. mand. Dec. El. 42.* Si modo actionem contrariam in directam

& utilem distingvere licet, cum in toto juris corpore ita, quantum mihi constat, non distingvatur; nec est, quod anxie inquiramus, an fieri possit, nec ne, cum earum actionum idem sit effectus per *l. 47. §. 1. ff. d. N. G.* Est autem dicta actio personalis: datur enim ad imitationem actionis ex contractu mandati, tanquam specie juris ad rem, *§. 1. I. d. Act.* & competit illi, cui quis est commendatus, adversus eum qui specialiter animo mandandi alterum commendavit; ad id, quod ad instantiam commendantis commendato est praestitum, cum omni damno restituendum. *a. l. 6. §. 4. ff. mand.* Quod si vero stipulatio de restituendis mutuo datis & indemni habendo intercessit, actio ex stipulatu ad illa consequenda locum inveniet.

Th. XIX. Sæpiissime quidem fiunt commendationes rogante, vel saltem sciente eo, qui vult commendari; Interim tamen aliquando commendatio fit, ita, ut quis ignoret, quod commendetur. Et hoc quidem casu evenire potest, ut commendatus habeat actionem adversus commendantem, si fingamus hunc tales commendatitias ad aliquem scripsisse: Sempronius amicus meus peregrinas regiones jam visitat, & illi, quos rebus suis praefecit, omnia negligunt; ipsum igitur commendatum habeas quaeso: nam non ipsi soli, sed mihi quoque facies, quod gratissimum erit, si aedes Sempronii, qua ruinam minantur, ut fulciantur atque restaurentur, curaveris, satisfieri tibi eo nomine deberi, hisce promitto. Suscipit hanc commendationem is, ad quem directa est, sed in eligendis fabris lignariis & architectis negligenter agit, aliisque modis res Sempronii ita gerit, ut non una ratione ipsi detrimentum contingat. Sic redeunti commendato dabitur actio Neg. Gestorum adversus commendantem, quem homini

homini prudentiori ac circumspectiori res alienas commendare oportuit, ad hoc, ut damnum datum resarciat. *v. l. 21. §. f. ff. d. N. G. a. l. 7. C. arbitr. tut.* Consequetur tamen commendans indemnitate ab eo, qui tam male commendationi satisfecit, usus iudicio mandati directo, *a. l. 6. §. 1. ff. mand. l. 8. §. 6. in f. ff. eod. j. l. 47. §. 1. ff. d. N. G.* quo experiri potest etiam antequam commendato id, quod vi factæ commendationis debet, præstet. *l. 28. ff. eod. l. fin. ff. d. contrav. tut. & ut. act.*

Th. XX. Præter supra memoratas actiones commendantibus competentes concedenda etiam iisdem videntur beneficia fidejussoria, & quidem 1) *Beneficium Excussionis* sive Ordinis, quod non denegandum est commendantibus, qui pro aliis indemnitate promiserunt, vel alias specialiter intercesserunt, ut adeo vi hujus privilegii in favorem reorum introducti bonis commendati nondum excussis, commendantes cum effectu non possint conveniri. Et quamvis expresse id nullibi in Jure commendanti concedatur, ratio tamen hujus exceptionis, quæ in æquitate consistit, satis sùadet, ut ad commendatum prius, quam ad commendantem, ad quem nulla ex hoc negotio regulariter pervenit utilitas, eatur. Est enim hæc exceptio data tum principaliter obligatis, nempe mandatoribus, tum iis quoque, qui minus principaliter tenentur, ut sunt fidejussores, quorum æqualia pene jura sunt, *l. f. §. 1. ff. mand. nec dissimilem effectum habent; l. 32. ff. eod.* licet à re invicem in eo differant, quod mandator dicatur, qui nudo consensu quoquo modo declarato pro alio intercedit; *pr. J. d. Obl. que ex cons.* in fidejussione vero stipulatio requiratur: *l. 1. §. 2. ff. d. V. O.* hæc obligationem subsequi possit; *l. 6. §. 1. ff. d. fidej. mandatum*

datum eandem præcedere debeat. *l. 12. §. 14. ff. mand. Ant. Hering. d. fidej. c. 18. n. 2. 3.* Quidni igitur, spectata magna similitudine, inter hos etiam referam eos, qui ex commendatione sua conveniuntur? Cum æquissimum sit, ut, qui pro fidejussoribus & mandatoribus habentur, eorundem quoque utantur beneficiis. *Nov. 4. c. 1. Reyger. Thes. Jur. voc. Commendatio. Mev. part. 8. dec. 187.* Ita dubium non est, hoc privilegium competere etiam fidejussoribus indemnitate. *v. l. 106. ff. d. V. O.* utpote qui ante principalis debitoris excussionem plane non sunt obligati. *l. 21. ff. d. solut. l. 2. C. de fidej. tut. Laut. Disp. d. fidej. Indemn. 1b. 33. 37. sequ.* His simillimi sunt commendantes, qui commendationi suæ adjiciunt ejusmodi promissiones: dabo, quanto minus à commendato futuro debitore tuo consequi poteris: quanto minus à debitore exegeris. *a. l. 41. ff. d. fidej. l. 6. ff. de Novat.* Præstabo tibi indemnitate, ratione reliqui non exsoluta à commendato summa. *a. l. 45. §. 11. ff. d. J. F. Ant. Hering. c. l. c. 4. n. 6.* Quare etiam hunc in modum commendantes ante commendatos excussos conveniri non possunt, licet specialiter huic beneficio & jurato renunciaverint, *v. Carpz. P. 2. cons. 17. d. 7. num. 7.*

Th. XXI. Quod quidem eo minus dubii habet, quocertius est, Imperatorem per *Nov. 4. c. 1.* omnibus intercessoribus succurrere voluisse; Nimirum præter fidejussores etiam iis, qui mandando fidem suam pro aliis interponunt, & principalis obligationem præcedunt: & his, qui rem ab alio debitam se soluturos pacto promittunt. *Wesemb. ad ff. tit. de fidej. n. 2.* Ergo illis quoque, qui pro commendatis fidem interponunt, & periculum obligationis cum iis contrahendæ ad se pertinere ita volunt,
ut

ut ipsi commendati obligati maneant. *a. l. 28. ff. d. constit. pec. conf. Laut. disput. de benef. Excuss. lb. 23. Carpz. P. 2. const. 18. d. 2.* quippe qui non aliter se videntur obligasse, quam sub tacita clausula: si commendatus non sit solvendo. Eo respiciunt verba, qua sententiis inferi ut plurimum solent, v. g. **So ist er / wofern ihr anders von dem Commendato nicht können bezahlet werden / die 50. Rthlr. zu erstatten ic.** Item: **Als werden euch die ernennete Gelder / aus gedachten Beflagten Erb-schafft / daferne des principal Debitoris Verlassenschaft nicht zureichet / Kraft seiner verbindlichen Recommendation gut gethan ic.** *Nec quidquam ob stare possunt l. 3. §. 5. C. de fidej. & mand. correcta per Auth. Prasente. C. eod. j. Nov. 4. c. 1.* Amittat autem commendans hanc ordinis exceptionem, si dolo animo neget, se specialiter commendaſſe fidei que suam interpoſuisse: & evincatur contrarium; *a. l. 67. §. 3. ff. pro soc. l. 10. §. 1. ff. d. fidej. j. l. 37. ff. d. minor.* Ut & in casibus reliquis, quibus hoc beneficio excidunt fidejussores, de quibus *conf. Carpzov. Part. 2. Const. 8. d. 5. seq.*

Th. XXII. Idem dicendum de *Beneficio Divisionis*: si enim plures eundem commendaverunt, seque ad indemnitate[m] praestandam obligarunt, habent beneficium divisionis, & singuli ante litem contestatam solvendo existentes condemnantur tantum in virilem partem *a. l. 26. l. 27. §. 1. l. 51. ff. de fidej. add. Carpz. P. 3. dec. 252. Id. Part. 2. const. 18. d. 2.* Tandem etiam habebunt commendantes *Exceptionem cedendarum actionum*, beneficio cujus, quando ipsi solvere parati sunt, a tertio cui commendatio facta, cessionem omnium actionum creditori commendatio[n]is competentium petere possunt: *a. l. 11. 14. C. de fidej. ne-*
que

que ante illam cessionem solvere tenentur; nisi dictus creditor citra suam culpam actionem cedere nequeat. *l. 95. §. pen. ff. de Solut. Mev. Part. 7. dec. 25.* hisque actionibus cessis deinde adversus commendatos uti possunt, ad consequendum omne illud, quod ipsis commendationis specialis nomine abest. vid. Lauterb. *Comp. Jur. tit. d. fidej. p. m. 636.*

Th. XXIII. Satis dictum est de commendationis specialis ad contrahendum effectu: ultimo adhuc videndum de *Contrariis*. Inter ceteros modos, quibus commendatio ad Negotia solvitur, potissimum attendendus est ille, qui fit *renunciatione* commendantis. *a. §. 9. J. d. mand. l. 12. §. f. l. 22. §. f. ff. eod.* Hæc fieri debet re adhuc integra existente, nimirum si v. gr. tertius, ad quem directa fuit commendatio, cum commendato nondum contraxit: tum enim neque hujus nec illius cœpit interesse, & neutri ex facta jam commendatione jus est quæsitum ita, ut commendantem nequeat amplius poenitere; sed potius huic integrum est commendationem revocare: *a. §. f. J. quib. mod. toll. Obl. vid. Puf. de J. N. & G. l. 1. c. 6. §. 6.* quod tamen commendanti non est permissum, si jam aliquid ad tenorem commendationis commendato sit præstitum: *a. l. 58. in f. ff. de pact. j. l. 15. ff. mand.* vel si illum commendavit, promisit, se effecturum, ut alter ipsum juret & si secus contigerit, præstiturum id quod interest: Hæc enim promissio tanquam vinculum, quod extrinsecus accessit, commendantem impedit, quo minus voluntatem suam semel declaratam mutare possit; vel certe efficit, ut si eam mutet, ac revocet commendationem, commendato ad id, quod interest, commendationem non revocata fuisse, teneatur, cum nemo promissum officium

officium deferere debeat. *l. 27. §. 2. ff. mand. l. 5. C. de O. & A. B. Dn. Struv. S. Jur. C. Exerc. XXII. tb. 18.* 2) Perit commendatio nostra *lapsu temporis*, si eidem certum tempus, ultra quod ex illa obligatus esse commendans nolit, adjectum est; quo pertinet præjud. supra *tb. 12. buj. cap. allatum.*

CAPVT V.

TRADIT

EFFECTVM ET CONTRA-
RIA COMMENDATIONIS AD DE-
LINQVENDVM.

S V M M A R I A.

Hujus commendationis Effectus primus est obligatio, qua tenentur personæ intervenientes, non sibi invicem, tb. 1.

Nec naturaliter quidem; sed parti læsa & Reipublica, 2.

Dolus commendantis & commendati requiritur, alias commendatio ad delinquendum non est, 3.

Is ad quem commendatio hæc dirigitur, fraudis non particeps non obligatur, & habet quandoque actionem de seruo corrupto, 4.

Secundus effectus est poena iis, qui ad delictum concurrunt, infligenda. Quomodo circumstantiæ circa personas, qui in hoc actu interveniant, variare possint? 5

Delicta ipsa & eventus variant, 6.

An, & ex qua ratione teneatur commendans? 7.

Nude commendans non punitur, ut mandans, 8.

Quomodo puniatur commendans, si sit pubertati proximus, vel minor? 9.

- Si furiosus, an puniri possit? 10.
- Si furor post commendationem ad delinquendum superveniat. Si demens vel melancholicus commendent, 11.
- Ebrius ita commendans mitius puniendus, 12.
- Immodica supponitur ebrietas. Sobrius factum punire debet, quod commendavit. Ebrioso poena non mitigatur, 13.
- Iratus non punitur levis: quod limitatur, 14.
- Commendans vel solus, vel cum commendato intendit delictum principaliter: vel tantum minus principaliter concurrat, 15.
- Nude commendans ad delinquendum extra ordinem punitur, 16.
- Secus, si commendatum simul persuadet atque exhortatur, 17.
- Instruens commendatum poenam extraordinariam, sed graviolem incurrit, 18.
- Si ad furtum instruxerit, quomodo Jure Sax. puniatur? Si lucrum ob commendationem acceperit, vel speraverit? 19.
- Commendatus punitur ordinaria. Si servus vel famulus domesticus à domino commendetur, an poena commendato mitiganda? 20.
- Si à patre vel iudice quis ita commendetur? 21.
- Nude commendans non tenetur de excessu, quem fecit commendatus: sed quid si commendatio pregnans fuerit, & commendatus ad vulnerandum occiderit? 22.
- Alii distinguunt inter vulnera: alii, nunc excessus factus data opera, aut ex imprudentia, 23.
- Probatur sententia, qua commendantem ordinaria poena dignum iudicat, 24.
- Ampliatur: licet commendans protestatus sit, quod de excessu teneri non velit. Limitatio adjiçitur, & diversa ab hac questio removetur, 25.

An pœna mitiganda commendanti ad delinquendum, si commendatus alias deliquisset? 26.

Unde hoc probari possit? 27.

Ad varia delicta sit commendatio. Quomodo puniantur fraudis participes, si ad parricidium tendat? 28.

Si tendat ad homicidium, veneficium, adulterium, peculatum, falsum? 29.

Si ad furtum; commendans aliquando actione furti teneatur, & punitur ut fur, cum ampliatione, 30.

An actione ad exhibendum, rei vindicatione, condictione furtiva ejusmodi commendans teneatur? An suspendi possit? Et quomodo commendationi satisfaciens puniatur? 31.

Si ad injuriam alteri inferendam concepta sit commendatio? ad reum post delictum aliquod commissum judandum? & quomodo hoc casu recipiens commendatum puniatur? 32.

Si delictum, ob quod suscepta commendatio, non sit secutum, qua pœna obtineat? 33.

Extraordinaria locum habet. Vasallus hoc casu feudo privatur, 34.

Pœnam non mitigat eventus longo post commendationem intervallo secutus: vel eventus ab intentione commendantis alienus, 35.

Tollit commendationem ad delinquendum revocatio; qualem Dd. revocationem requirant? 36.

Et qualis ad impunitatem commendanti conciliandam sufficere credatur? 37.

THES. I.

Separatim diximus de effectu primo & secundo commendationis ad negotia; Eadem quoque methodo utemur in delineando effectu *Commendationis ad delinquen-*

quendum. Nimirum primus hujus commendationis effectus est, ratione personarum in ea intervenientium, & ad delictum concurrentium, quod poenae se reddant obnoxios; Verum ratione patientis, qui per commendationem laeditur, quod delinquentes & laesionem inferentes habeat obligatos. Erit itaque ante omnia dispiciendum, an, & inter quos obligatio oriatur, & quidnam, ut ejusmodi nascatur obligatio, requiratur? Quiritur nempe, an commendatus, commendans, & qui suscipit commendationem ad delinquendum, ex ea sibi invicem obligentur? Et dictum jam supra fuit, impossibile nullam esse obligationem; Adeoque verum est, commendationem, quae tendit ad turpia sive naturaliter sive civiliter talia, neminem obligare ad satisfaciendum ei, quod in commendatione continetur; etiamsi quis id se facturum jamjam receperit: quippe ad quod non tenetur, licet ipsi expresse mandatum sit. §. 7. *J. de mand.* Neque, quod patet ex natura correlatorum, commendans obligatur ei, cui facta commendatio. *a. l. 35. §. 2. ff. d. contr. emt.* Quare si is, cui facta commendatio, in dolo verferetur, delictique perpetrandi conscius, commendantis petitis deserat, nullum habebit adversus eum regressum, intuitu factae commendationis specialis *a. l. 1. §. 14. ff. de tut. & rat. dist. j. l. 22. §. 6. ff. mand. v. Klock. Tom. 2. conf. 59. n. 23. 26.* Adeo, ut facta hanc in rem alteri de praestanda indemnitate promissio prorsus sit inefficax ad producendam obligationem atque actionem: *a. l. 6. §. 3. ff. mand. l. 123. ff. d. V. O.* temere enim atque turpiter fecit tertius, quod tali commendationi ad delictum tendenti non omni modo restitit, sed eandem approbavit; turpius quod suscipit, turpissime, quod executus est. Nec excipiendus est casus,

sus, quo se invicem juramento adstrinxerunt, quod pro-
 missa sint servaturi. *c. 28. d. R. 7. 6. in p. in b. l. q. non quab.*
 Th. II. Hinc sine fundamento est, quod Petr. An-
 ton. de Petra, *de jure quest. non toll. c. 24. n. 186.* citatus à
 Klock. *d. l. n. 37.* asserit, obligationem ex turpi hujus ge-
 neris conventionem naturalem oriri, cujus tamen effectus
 per jus civile impediatur. Nullo enim modo subsistere,
 vel naturalem obligationem producere, potest promissio
 commendationi ad delinquendum accedens, de in-
 demni habendo commendante vel tertio, pessimum
 propositum promovente: quoniam naturalis ratio vel
 maxime dicitur, non posse ejusmodi personas factum
 illicitum meditantes sibi invicem fidei dare de re mora-
 liter impossibili. *l. 127. §. 4. ff. de pact.* Dn. Stryck. *d. Cau-
 tel. Contr. Sect. 2. c. 11. §. 6.* Verissimum igitur est turpi-
 um a que ac impossibilem nullam esse obligationem. *l. 15.
 ff. d. condit. insit.* Obligantur tamen dicta persona
 tam parti lata, tam Republica. *a. l. n. §. 3. ff. d. injur. l. 5.
 C. d. Accusat.* Adeoque distingvendum erit inter obli-
 gationem civilem, sive que nasci debet inter commen-
 dantem & cui sit commendatio, ac vice versa, qualis hic
 nulla existit: & criminalem, ad poenam promeritam,
 qualis utiq; oritur, ut in subsequenribus latius deducetur.
 Th. III. Ut vero una ex personis, qua in hoc actu
 intervenire solent, ad poenam obligetur, requiritur, ut in
 dolo veretur, delictique committendi se reddat partici-
 pem. Et quod ad commendantem atinet, si is bono at-
 timo atque à proposito delinquendi vel facinus veritum
 promovendi alieno commendet, commendatus autem
 commendationis favore & occasione usus postea in eum
 delinquat, cui erat commendatus, vel in alium tantum
 abest,

abest, ut commendans teneatur, ut potius ipsa commendatio non possit dici quidem ad delinquendum facta esse, *J. c. 2. lb. 16. b.* Ita porro commendatus non potest delicti reus esse, si ipse nesciat, detrimentum vel interitum alterius capiti per commendationem parari, & consequenter animus delinquendi desit. *v. l. 43. ff. ad L. Jul. d. adult. j. l. 79. ff. d. R. J.* Pingamus enim Sempronium quendam, medicum commendare alteri Sejum, itidem medicum, quem tamen, utpote medicæ artis non adeo periculum, consilio & medicamentis solitus est instruere, eique certum medicamentum veneno imbutum ignoranti, quid in illo lateat, tradit agrotò exhibendum; Hoc casu Sejus culpa quidem non omni carebit: non enim debuit de periticia atque integritate alterius ita persuasus esse, ut ei cæcam adhiberet fidem, adeoque ob hanc negligentiam animadversionem forte merebitur: à dolo tamen animoque malefaciendi fuit alienissimus, & consequenter nec ea erit afficiendus pœna, quæ alias in pessimum ejusmodi medicum, juxta *Ord. Crim. art. 134. inf.* statuitur. Ut taceam, hanc commendationem, quæ in gratiam commendati, utpote qui delictum plane non intendit, facta non est, commendationis ad delinquendum nomen ne merei quidem, per dicta *lb. 17. c. 1.*

Th. IV. Et sic quoque quoad tertium, ad quem directa fuit commendatio, contingere potest, ut fraudis non sit particeps, si nempe in commendatitiis nullius delicti mentio fiat, sed aliud quid comminiscatur scribens, ob quod favorem commendato exhiberi cupit, sive ejusmodi literæ in aliorum damnum exarata sint, sive in ipsius, qui accipit, detrimentum tendant, neutro casu intuitu ejus, ad quem datæ sunt, obligationem ad pœnam oriiri mani-

manifestum est. Imoposito casu, quod hic tertius à do-
lo alienus sit, & ejusdem v. g. filius vel uxor ad delinquen-
dum specialiter commendata sit, competet ei (nempe
patri ratione filii, marito ratione uxoris) actio utilis de
servo corrupto. *a. l. 14. §. 1. d. serv. corr.* Quod tamen
non obtineret, si dictæ personæ commendationem sua
sponte expetivere, vel si commendatio nuda fuit, nec ul-
læ commendantis persuasiones atque incitamenta acces-
serunt, cessante scilicet tum hujus obligationis causa. *a. l.*
1. pr. §. 3. ff. d. 1. conf. B. Dn. Struv. *S. J. C. Ex. XV. 2b. 50.*

Th. V. Pergendum nunc est ad *Effectum secundum*,
quo scilicet delicti ex commendatione orti compo-
tes vel vi officii à magistratu pœna ad cujusque delinquen-
tis meritum proportionata afficiuntur, vel alia contra ip-
sos remedia, ut eorum dolus vindicetur, conceduntur.
Possunt autem casus circa commendationem ad delin-
quendum obvenientes infinitis fere modis variare, ita ut
ad eos discernendos prudenti judicis arbitrio sæpissime o-
pus sit: hic enim pro diversitate circumstantiarum pœ-
nam commendanti vel reliquis personis infligendam mo-
do mitigabit, modo exasperabit. *a. l. 16. ff. d. pœn. Ordin.*
Crim. art. 177. add. Menoch. *d. A. J. Q. cas. 266.* Com-
mutabuntur autem circumstantiæ modis potissimum se-
quentibus, & quidem 1) circa *personam commendantem*, e-
jus qualitatem, intentionem, & modum commendandi.
Ubi considerandum erit, an iste sit pubertati proximus, an
pubes, minor, an, cum commendaret, furiosus, demens,
summe ebrius vel iratus? an delictum committendum
simul principaliter intenderit, an simpliciter commenda-
verit, an simul pervaserit vel instigaverit vel consilia sub-
ministrando aut alia ratione commendatum instraxerit?

an

an ex commendatione lucrum acceperit vel speraverit ? Porro 2) respectu *personae commendatae* *Scjus ad quem dire-*
ctae commendatio, num hæ personæ ad obedientiam com-
 mendanti præstandam alias obligata sint, an circa exe-
 quendam commendationem exceßerint, an illæ etiam
 absque commendatione deliquissent, an secus ? *Id non*
 Th. VI. Erit deinde 3) ponderanda *varietas ipso-*
rum delictorum, ad quæ fit commendatio. Ita nimirum
 commendare quis potest alterum, ut ipsi per commenda-
 tionem decasi suppeditetur, auxiliumve concilietur. Quo
 commendatus delictum, idque vel ipso Jure naturali, vel
 jure saltem positivo prohibitum, vel publicum, vel pri-
 vatum &c. quod intendit, eo facilius possit perpetrare &
 v. g. parricidium vel homicidium committere, veneno
 aliquem perimere, adulterium, peculatum vel falsum pa-
 rrare, furtum vel injuriam facere, damnum dare, vel et-
 iam ut commendatus, qui jam deliquit, recipiatur atque
 occultetur, utve fuga ejus promoveatur. Nec non 4)
 ratione *eventus* considerandum, an commendatio ad su-
 pra memoratâ maleficia eventum suum consecuta sit, nec
 ne ? numque statim, an post longum intervallum ? an
 is eventus fuerit secutus, quem intenderunt personæ in-
 tervenientes, an vero alius aut longe diversus ? Circa sin-
 gulas has circumstantias aliquid saltem edisseruisse in præ-
 sens suffecerit.

Th. VII. Teneri personas fraudis participes ex
 commendatione ad delinquendum palam est. Et qui-
 dem, quod in specie ad commendantem spectat, cujus
 potior hic habenda ratio, ille quidem non immerito ex
 dolo suo maloque proposito obligatur ? nec enim pœna
 solum digni sunt, qui *per se*, directe & *diutius* ; sed etiam
 qui

qui aliis modis mediate atque indirecte, vel faciendo vel omittendo, ad maleficium concurrunt, adeoque & hi, qui consilium dant delictum perpetrato, eique occasione vel auxilium præbent, & quidni etiam isti, qui commendatione sua eorum, qui delinquere animum induxerunt, pessimum propositum promovere scelerata mente student? a. Ord. Cr. art. 40. verb.: **So jemand den Thätern gefährlich Förderung thut**, quoniam plane & illi in delicti partem veniunt, qui assentantur saltem, aut qui reticent vel non dissuadent delictum, quod manifestare vel dissuadere debebant. vid. Grot. *d. J. B. & P. lib. 2. cap. 17. §. 6. sequ. & cap. 21. §. 1. 2.* Kulpif. *Colleg. Grot. ad d. cap. 17. ib. 2.*

Th. VIII. Obligabitur itaque commendans parti læsæ ad resarciendum damnum, & Reipublicæ, intuitu commissi delicti vel promoti, ac per id turbata communis societatis & violatæ legis prohibitiæ, ad pœnam, quæ regulariter est extraordinaria: nam licet mandans eadem, qua mandatarius, pœna ideo recte plectatur, quod quis id gensetur ipse fecisse, quod per alium fecit; Et nihil intersit, an aliquis ipse occidat, an causam mortis præbeat. *l. 15. §. 1. ff. ad L. Cornel. d. Sic. j. 169. ff. d. R. J. cum eo tamen comparari nude commendans nequit: qui enim crimen aliquod mandat, prodit animum ac voluntatem delinquendi atque alteri nocendi procliviorum & intentionem enixiorem, quam commendans: hinc justum est, ut quod sceleratius committitur, gravius vindicetur. c. 27. caus. 24. qu. 1.*

Th. IX. Spectanda autem venit circa personam commendantem, si de pœna ejus est quæstio, in qua ætate, dum commendavit, constitutus fuit. Ita jam supra

L

in

in *tb. 4. c. 2.* dictum fuit, *pubertati proximos* posse ad delinquendum commendare. Sunt tamen ejusmodi commendantes extra ordinem & quidem mitius, ac illi, qui justam aetatem habent, puniendi. *a. l. 108. ff. d. R. J. c. 1. 2. x. d. delict. puer. cap. 9. x. d. desp. impub. O. Crim. art. 164.* Nisi præter doli capacitatem ex commendandi modo aliisque circumstantiis colligi possit, quod in commendante malitia suppleverit aetatem: tum enim aetatis miseratio judicem ad mitiorem pœnam non moveat; potius ut eadem, qua alias commendans, qui recta aetate pollet, pœna afficiatur, justum est. *a. l. 14. ff. de SCt. Silan. d. art. O. C. Minores* vero ad delinquendum commendantes aetatis ratio regulariter non excusat, ut iis ideo pœna sit mitiganda. *a. l. 9. §. 2. ff. d. minor. l. n. 65. 73. C. si adv. del. Carpz. P. 3. qu. 143.* ubi præj. Diss. v. Andr. Tiraqv. *d. pœn. temper. aut remitt. caus. 7. n. 1. 6.* præprimis si commendatio ad atrociora delicta tendat, *a. l. 37. §. 1. ff. d. minor.* Quare, si ejus commendatio v. g. ad homicidium sit specialis & mandato similis, ultimo supplicio poterit affici. Nihilominus, cum causa potius delicti spectanda sit, quam ipsum factum, pœnæ mitigationem merebitur minor, quando ex circumstantiis colligi potest, quod non tam ex malitia, quam fragili aetatis judicio imprudentiaque, commendaverit. *a. d. l. 37. §. 1. O. C. art. 179.* ibique Matth. Steph. n. 3.

Th. X. De *furioso* si quæramus, raro equidem continget, quod is commendet ad delinquendum, neque facile ad hoc admittetur, cum iis plerumque custodes soleant adhiberi, ne perniciosi quid in quenquam moliantur. *f. l. pen. §. ult. ff. ad L. Pomp. d. Parr.* Quod si tamen evenierit, à furioso vel mente capto talem fieri commendationem; posito, quod per mentis alienationem intellectu

lectu vere careat, nec forte furorem simulet; sic sentiendum de eo erit, quod, cum nec doli nec culpæ capax sit, illum fati infelicitas à pœna liberet. *l. 12. ff. ad L. Corn. de sic. l. 5. §. 2. ff. ad L. Aquil. l. 3. §. 1. ff. d. injur.* quæ canonica est in *c. 2. caus. 15. qu. 1.* Nec censendus quidem est ita commendando delictum committere: & quod ex commendatione redundat damnum, perinde habendum ac si casu accidisset. *a. l. f. in f. ff. d. admin. tut.* quod adeo verum est, ut puniri etiam tum non possit, cum ad sanam mentem rursus pervenerit. *Carpz. P. 3. qu. 145. n. 19. Menoch. d. d. 7. Q. l. 2. cas. 325. n. 8. Tiraqu. c. l. caus. 2. n. 9. ubi n. 8.* Dissent. alleg. qui hoc casu furioso aliqualem pro delicto pœnitentiam imponendam esse, per *c. 12. caus. 15. qu. 1.* statuit. Imprimis autem furiosus non est, qui tempore intervallorum, quibus sano sensu gaudet, aliquem ad delictum commendat: erit enim tum commerrita pœna afficiendus. *a. l. 14. ff. d. off. Pras. l. 6. C. d. Curat. fur.* Quod si non constet, an dicta commendatio tempore furoris, an intervallorum facta sit, judicis erit, accurate ponderare circumstantias, exque iis arguere, quæ tempore suscepta sit, & si nec hoc modo id apparere possit, in dubio non præsumetur tempore intervallorum commendationem factam esse. vid. *Carpz. c. l. num. 37. Prosp. Farin. P. 3. q. 94. n. 11. 12.*

Th. XI. Fingamus autem commendationem ad maleficium fieri eo tempore, quo quis mentis suæ satis compos, adeoque doli omnino capax est, furorem autem ipsi, antequam dignam ob id luat pœnam, supervenire. Et hoc quidem casu pœna corporali afficiendus non est, ne quidem extraordinaria, cum absentis loco sit. *l. 2. §. 3. ff. d. Jur. Codic. & ipso furore satis puniatur l. pen. §. ult.*

L 2

ff. ad

ff. ad l. Pomp. de parr. & c. l. 14. ff. de Off. Praef. Poenae tamen pecuniariae Dd. locum relinquere videntur. Menoch. *c. l. n. 12.* Carpz. *d. l. n. 22. 26.* Ant. Matth. *de Crimin. proleg. c. 2. n. 7.* Et si ad sanam mentem redierit, eadem poena plectendum asserunt, qua affectus fuisset, si furor non supervenisset. Farin. *c. l. n. 13.* Dementes & in magna melancholia constituti, ad delinquendum commendantes, quia, si non ex dolo, tamen ex culpa obstringuntur, & culpa in delictis extra ordinem coërcetur, arbitraria poena plecti possunt, & quidem leviori, quam ii, qui sana mente gaudent. v. Carpz. *Jur. pr. Consist. lib. 2. tit. 2. def. 377.* Petr. Theodor. *judic. crimin. pract. cap. 9. §. 27.*

Th. XII. Videndum nunc *de Ebris* ad delinquendum commendantibus. Hi sane cum furiosis in omnibus equiparari non possunt. Ebrii enim dolo neutiquam carent, licet ex proclivitate per temulentiam contracta delinquant. *a. l. 11. §. 2. ff. de poen.* Verum equidem est, ebrietatem hominis voluntatem ad certum actionis genus non parum irritare: solent enim violento quodam motu spiritus sanguisque impelli & perturbari, ac per id homo vino repletus proclivis reddi ad temeritatem precipue, iracundiam & libidinem. v. *c. 5. dist. 35.* Hinc de facili ejusmodi temulentus à commendandis, qui delictum intendunt, induci potest, ut ita commendet. At illa ipsa ebrietas tamen intrinsecam voluntatis libertatem ita non excludit, ut actio invita & omni proaresi carens dici possit. conf. Puf. *d. J. N. & G. l. 1. c. 4. §. 8.* Puniendi itaque sunt, qui per ebrietatem ad maleficium commendant, utpote quibus imputandum, quod tale mentis exilium magnos hauriendo cullos sibi arcessiverunt: hinc est, quod dupliciter à Philosopho dicantur peccare, tum
se

se inebriando, tam flagitium per ebrietatem committendo. Mitior tamen pœna iisdem jure imponitur, quoniam impetu magis commendando peccaverunt, quam proposito & industria: *a. c. l. 11. §. 2. ff. d. pœn. j. Andr. Tiraqu. d. pœn. temper. caus. 6. n. 3.* parum enim adest, ut nesciant quid agant, & per ebrietatem quasi ignorantes commendasse videantur. *a. c. 14. x. d. vit. & bon. cleric. c. 7. caus. 15. q. 1. Ant. Matth. de Crimin. c. 1. §. ult.* Quod minus dubii habet, si delictum, ad quod facta commendatio, levius fuerit. *a. l. 12. pr. in f. ff. d. cust. & exhib. reor. Sed et si ad grave delictum tendat, tamen mitiganda pœna est. a. l. 6. §. 4. ff. d. re milit. l. un. C. si quis imper. maled.*

Th. XIII, Probe tamen notandum, supponi hic ebrium, qui per temulentiam vix sit, quid agat. Secus est, si tantum per vinum quasi exhilaratus, nec ebrietas ita immodica sit, ut mentis exilium per commendationem delinquenti intulerit, **daß er seiner Vernunft und Sinnen dadurch keinesweges beraubet worden.** Tum enim ebrietatem allegans à pœna ordinaria non excusabitur. *Andr. Tiraqu. c. l. n. 11. Menoch. d. A. J. Q. l. 2. cas. 326. n. 7. Brunnem. cent. 2. dec. 21.* ubi præj. Deinde ut ebrio commendanti pœna mitigari debeat, requiritur, ut is crapula discussa & mentis compos factus doleat, quod commendavit: quod si vero adhuc de eo gloriatur, ob factam sceleratæ commendationis ratihabitionem ordinariè punietur. *Menoch. c. l. n. 10. Prosp. Farinac. Pr. & Theor. crim. P. 3. q. 93. n. 18.* Tandem etiam non excusantur *ebriosi*, sive qui ex consuetudine se inebriare solent & probe norunt, quod vino capti leges divinas & humanas susque deque habere, quavis facinora audere ac suscipere soleant. Consentur enim hi ex proposito bene

ponderato peccare, & consequenter nequeunt postulare, ut commissis sibi imputentur. conf. Farin. c. l. n. 9. n. 20. Anth. Matth. d. l. §. 14.

Th. XIV. Quid vero de *Irato* dicamus? Sane hic, si aliquem ad delinquendum commendavit, non meretur ob iram levius puniri; Ne quidem, si ad privatum delictum commendatio facta: *a. l. 16. §. 2. ff. d. pœn. l. 1. §. 5. ff. ad S. C. Silan. l. 5. C. de Injur. multo minus, si ad publicum. a. l. 7. §. 3. ff. ad L. Jul. repet. j. Mev. Conf. 13. num. 75.* Ita jure imperii satis expeditum est, iram ab ordinaria pœna non liberare. *Ord. Crim. art. 137. Brunn. cent. 4. dec. 45.* ubi præj. Neque enim quæ ab iratis fiunt, perinde habenda sunt, ac si proficiscantur ab infantibus aut furiosis. Dicitur quidem ira furor brevis, sed & voluntaria insania jure suo audit: Et dolo non caret ex ira commendans: est enim principium pessimæ hujus actionis in ipso commendante, qui non prorsus ignorat actionis suæ circumstantias; & sînge, ipsum ignorare, ignorantia tamen illa accersita & affectata est, cum causa ignorantie in ipso deprehendatur. Si tamen leve omnino delictum, quod quis commendando vult promovere, sit, & justo dolore ad iram, ab eo, in cujus detrimentum commendationem facit, commoveatur, vel alie circumstantie pro commendante accedant, non immerito mitiori pœna afficiendus erit: repens enim ira, nimirum, si statim in calore commendatio ad delinquendum fiat, moxque cum oritur & incalescit, ut deliberandi copiam non faciat, mitigat commendantis delictum, non tollit, idque non tam propter iram, quam causam, justumque dolorem: secus enim esset, si causa indignandi frivola, imaginaria & injusta sit. *f. l. 2. C. d. abolit. j. c. 8. caus. 2. q. 3. a. l. 1. §. 5. ff. ad L.*
Corn.

Corn. d. Sic. l. 38. §. 8. ff. ad L. Jul. d. Adult. Mev. P. 3. dec. 358. Anth. Matth. c. l. c. 2. n. ult. in f. Recte itaque Gror. d. J. B. & P. l. 2. c. o. §. 31. n. 1. 2. iudicat, ex affectu iræ proficiscencia delicta merito minus odiosa esse, quam quæ ex voluntatis nascantur desiderio: quo enim animi eligentis iudicium magis impediatur, quoque magis naturalibus causis; eo, quod delinquatur, minoris esse.

Th. XV. Fieri quandoque solet, ut omnes in hoc actu intervenientes personæ principaliter ad delictum concurrant. Sape etiam communis quidem, sed tamen inæqualis est inter eas in tertii damnum vel eadem conspiratio & consensus. Itaque intererit circa personam commendantis spectasse ejusdem intentionem, quo scilicet animo aliquem ad delictum commendaverit, quod triplici potissimum modo fieri potest. Nimirum, ut vel commendans solus principaliter intendat delictum, vel simul cum commendato, vel minus principaliter, animo amici sui pessimum propositum promovendi, vel forte lucrum ex commendatione capiendi. Primum si supponamus casum, verius intercedet mandatum, quam commendatio, per dicta *ib. 3. buj. cap.* & commendatus se habebit ut mandatarius: commendans autem qui delictum per alium, qui vel imperio ipsius subjectus est, vel certe auctoritati reluctari difficulter potest, perpetratum vult, & quidem ita, ut intentionem suam per id, quod non expressis mandantis, sed commendatitiiis verbis utitur, occultet, ordinaria pœna erit plectendus: quadruplex enim peccatum committit, tum contra se ipsum, quod scelus animo concipit, tum contra commendatum, tum contra eum, cui facta commendatio; Tum adversus illum, qui per eam postea læditur. Neque altero casu,

su, quo simul cum commendato principaliter intendit delictum commendans, à poena ordinaria se excusare potest, v. g. Commendaturus, Mevium ita alloquitur: novi te Sejum summo odio habere optareque, ut habeas occasionem satis opportunam ipsam vitam privandi; Commendabo te in hunc finem viro cuidam, qui sufficientem exequendi conatum tuum ansam dabit. Ex his & similibus argui potest commendans, quod principalis cum commendato causa fuerit secuta cædis, pari hinc cum ipso commendato afficiendus poena. Mandator enim cædis (cui in ejusmodi casibus commendans est æquiparandus) licet corpore suo damnum non inferat, nec immediate ad delictum concurrat, cum tamen nihil intersit, an quis ipse occidat, an causam mortis præbeat; *l. 15. ff. ad L. Corn. de Sic. c. 72. d. R. J. 6. pro homicida habetur. c. l. 15. jung. l. 16. ff. d. R. J. l. 1. §. 12. ff. d. vi & vi arm. conf. Carpz. Pr. Crim. P. 1. qu. 4. n. 9. sequ.* Tertius casus maxime est ex natura commendationis.

Th. XVI. Porro circa personam commendantis diligenter ponderandum, quo commendandi modo utatur; An nimirum simpliciter alterum commendet, an vero simul commendatum persvadeat, exhortetur aut instiget: prout enim ille magnum vel leve affert momentum delicto alieno, eatenus modo gravius, modo mitius punitur. Quod ad prius attinet, sequens casus fingi potest: Titius Sempronium amicum accedit eumque rogat, velit tantum amicitiae suae dare, sibi que ad propositum exequendum non nihil prodesse. Nimirum animum sibi esse, Cajum sibi inimicissimum è medio tollere, id autem vix commodius atque occultius se effecturum, quam si à Sempronio acciperet literas commendatitias ad Mevium,

um, quem nosset Sempronio esse maxime familiarem, ut in domum Mevii, quocunque velit tempore, admittatur. Sempronius hisce petitis sceleratis annuit, literas eo, quo Titius voluit, tenore ad Mevium conscribit, adeoque se delicti participem commendando reddit. Extraordinarie hic & mitius Sempronius puniendus erit; conf. Farin. *Consil. Crimin.* 143. lib. 2. n. 5. utpote qui aliqualem saltem favorem præstitit delinquenti, nequaquam vero dici potest unica causa delicti secuti. *a. l. 3. ff. d. noxal. act.* Promoveretur per ejusmodi commendationem quadantenus delictum, sapius tamen parum addit commendato delictum commissuro, ut id facilius in effectum deducere possit.

Th. XVII. Spectans alterum modum commendandi, quem in *ib. prac.* tetigimus, nempe, quando ejus, quem commendo, propositum simul laudo, eundem rogo, persvadeo, exhortor, vel quod ipsi adhuc haret dubii, expello; utilitatem, quæ ex delicto secutura est, ostendo & magis magisque instigo, ne tam opportunam de inimico vindictam sumendi occasionem è manibus elabi patiatur: simul ejus accuso ignaviam, aut timiditatem tribuo, quod hanc opportunitatem per commendationem oblatam acceptare nolit: *f. l. 1. §. 1. ff. de eo per quem fact.* l. 3. §. 4. *ad L. Corn. de Sic.* tum secuto delicto eadem me pœna cum commendato affici justum est: *a. c. 100. caus. 11. q. 3.* Ipse enim in delictum, ut ita loquar, influxi, veraque causa moralis secuti facinoris sui. Et sceleris instar habetur, delinquentes commendando svadendove juviffe. *a. l. 16. ff. d. pœn. l. 5. C. d. Apost. l. 11. §. 6. ff. d. Injur.* conf. Tabor. *armament. Justin. cap. 4. §. 8.* Quam animadversionem non solum meretur commendans, si com-

mendandum ad delictum inducit a priori, sed &, si is nondum certus, aliquo modo tamen proclivis antea fuit, & adhuc deliberavit: licet enim jam ante commendationem voluisse videatur; Voluit tamen per modum deliberationis ambiguae & incertae: malitiam itaque confirmando commendans causa fuit vere cooperans. Nec quidquam proderit commendanti exceptio, quod alii non defuturi fuissent, qui ipsum commendassent ad illud delictum perpetrandum.

Th. XVIII. Graviter etiam peccat ille, qui se scelerum magistrum prabet, & non solum commendat, sed commendatum etiam consilio vel alia ratione instruit, quo modo, quove tempore furtum v.g. possit in effectum facillime & velocissime deduci? Quo loco res dolosa contrafectione auferenda sint reposita? Vel, si ad homicidium commendatio fiat, quo tempore occidendum commodissime adoriri possit? Quod genus armorum ad eum interficiendum aptissimum? Quis locus ad evadendum maxime securus futurus sit? Si itaque commendatus ad determinatum & praescriptum modum delictum committit, commendans extraordinarie, & quidem severius, erit puniendus: ex his enim circumstantiis satis constat de vero ejus dolo & destinata ad offendendum tertium voluntate.

Th. XIX. In specie si ad furtum per indicia & demonstrationem commendato occasionem praestitit commendans, etiam si de facto nihil participaverit, virgis caesus in perpetuum Jure Saxon relegari potest: per *Const. El. 30. P. 4.* ibique *Carpz. dec. 1. n. 7.* ubi praej. Videndum etiam est, an commendans lucri aliquid ideo, quod ipsi gratificet, vel datum vel promissum sit; & hoc in casu,

1

an dicta persona inter se convenerint, quod velint lucri ex latrocinio v. gr. aut furto, consequendi se invicem facere participes; hæc postrema ratio lucrum ex commendatione capiendi majori periculo, quam altera, commendantem involvit. v. *O. C. art. 23. §. Zum fünfften.*

Th. XX. Personam, quæ commendatur, si spectemus, illa sane se excusare nequit per commendationem ab alio ad delinquendum factam: *a. l. 5. C. de Accus. ordinaria* itaque pœna merito afficietur; æque ac si nulla præcesserit commendatio: *a. l. 1. §. 13. ff. de vi & vi arm.* qui enim sub favore commendationis alterius delinquit, sponte ac sciens delinquit. Manet igitur commendatus auctor principalis criminis, non aliter, quam si alius non commendasset, cum communicetur quidem reatus per id, quod quis commendavit, non autem à patrante in commendantem devolvitur; & magis sane peccat commendatus, quam in mandato ad delinquendum mandataris, aut in assassinio patrator facinoris: hi enim regulariter non intendunt delictum principaliter, adeoque sapius se habent ut causa instrumentalis, secus accommodatus. *conf. Puf. J. N. & G. l. 3. c. 1. §. 5.* Neque eidem aliquid proderit assertio, quod sine commendatione delictum non perpetraturus fuisset *a. l. 43. §. 2. ff. d. edil. edit.* Quid si vero dominus & servus (vel hodie famulus domesticus) tam sceleratum ineant consortium, ut ille hunc in pessimo proposito commendando juvare velit, facile apparet, cum servus principaliter delictum intendat, quod non liberetur à pœna ordinaria. Si dominus intendit delictum, & servo vult uti, tanquam medio illud perpetrandi, (quo casu facinus hoc vix differet à mandato) nec tum quidem servus regulariter à pœna ordinaria liber est: *vid.*

l. 20. ff. d. O. & A. nec enim domino parere necesse habuit in illicitis l. 17. §. 7. ff. de injur. l. 21. §. 1. ff. rer. amot. Quare sibi impuret, quod rem veritam & periculi plenam in se suscepit, qui ne cogi quidem, ut ejusmodi mandato satisfacere, potuit; a. l. 5. C. d. O. & A. imo debuit potius extrema quaque pati, quam impia ista & atrociam à domino injuncta executioni dare. Covarruv. ad tit. d. sponsal. P. 2. c. 3. n. 6. seq. Quare si mandatum domini non excusat servum, quo magis videtur astringi; multo minus commendatio, per quam non aequè adigitur, ad satisfaciendum turpi commendantis intentioni. Mitigabitur tamen aliquando servus, uti ad domini mandatum, ita quoque ad ejus commendationem specialissimam, delinquentibus, poena, maxime in levioribus delictis. a. l. 15. §. 3. ff. ad L. Corn. de fals. l. 157. ff. d. R. J. l. 11. §. 2. de his qua ut indign. l. 2. C. de sepulch. viol. ut, si exhortatione domini violentiam fecerint. l. 8. C. ad L. Jul. de vi publ. Præsupponunt vero in his exemplis Dd. vim non levem & cum magnis comminationibus conjunctam, ac tale mandatum, quod sine periculo præsentis & moraliter certo recusari nequit. a. l. 3. §. 1. ff. d. noxal. act. Menoch. d. A. J. 2. cas. 354. Tabor. armam. Just. c. 4. n. 17.

Th. XXI. Ita quoque si v. g. ad commendationem (quæ tamen sic maxime impropria erit) superioris, patris, vel judicis, cum metu & exhortatione conjunctam filius, vel subditus delinquat: non excusantur regulariter commendati; quippe, cum ejusmodi personæ impunes non sint, licet ipsis per mandatum perpetratio delicti injuncta fuerit. a. l. 2. §. 1. ff. d. noxal. act. v. Carpz. P. 1. qu. 4. n. 8. Mitiganda tamen & iis poena est in levioribus, propter imperium & vim cogendi, quæ est in istis commendantibus.

a. l. 37.

a. l. 37. pr. ff. ad L. Aquil. l. 11. §. ult. l. 12. ff. d. bis qui not. inf. l. 4. §. 11. ff. d. re milit. B. Dn. Struv. S. J. C. Ex. XXII. ib. 5. Aliquando in levissimis, vel aliis circumstantiis urgentibus, impunes sunt. *a. l. 167. §. 1. ff. d. R. J. l. 6. §. 3. ff. d. bis qui not. inf.* Semper tamen ad hoc, ut pœna mitigetur, requiritur aliqua necessitas filio, v. g. vel subdito imminens, ut se commendari patiatur: secus enim erit, si de facili declinare potuerit, quo minus rem, ad quam exequendam commendatur, expediat. Et hæc dicto modo etiam in tertio, qui commendationem, cum hujusmodi vinculo commendanti junctus esset, suscipit, locum inveniunt.

Th. XXII. Quæritur autem, an, si commendatus excedat commendationem & plus exequatur, quam ad quod erat commendatus commendans, de eo quoque teneatur? Ut si v. g. quem commendem, ut centum thaleros Mevio possit auferre, ille ter mille thalorum surriperet, aut, ut ipsi levem injuriam inferat, & commendatus illum mularet: ut baculo perecutiat, & is occideret. Sane hisce in casibus nude commendans, qui principaliter delictum non intendit, de excessu non tenetur. Nec enim vera causa fuit ipsius delicti, quatenus id, cum commendaret, determinavit, multo minus facti excessus. Et in genere plus est mandare delictum, quam ad illud commendare: adeoque simpliciter commendans non spectari potest, ut mandans, sed ut is, qui aliqualem delicto committendo præbet occasionem. Ast si commendatio sit mandato similis, vel cum magna perivisione, instructione aut demonstratione conjuncta, quid juris? Ad hanc quætionem decidendam applicari possunt, quæ Dd. hanc in rem de mandatario excedente afferre solent. Nimirum si Lucius commendet Cajum, accedentibus

suppositis circumstantiis, ut Sejum vulneret vel bombardam in eum explodat: quaritur, an exde facta Seji Lucius teneatur poena homicidii? Non uno modo respondere remque decidere videntur Doctores. Ex quorundam mente dicendum esset, commendantem hoc casu neutiquam teneri de excessu, nec cum commutato eadem poena posse affici; potius extraordinariam in eo poenam locum invenire. vid. Fachin. *lib. 1. Contr. cap. 36. Tabor. armam. Justin. c. 4. n. 7.*

Th. XXIII. Alii ita hanc controversiam componunt, ut opinioni quidem jam memorata accedere videntur, probe tamen considerandum putent, num commendans verba ad certum vulnus infligendum direxerit, quo facto bene distingvenda esse vulnera; & pro eorum diversitate commendantem vel eadem cum commutato, vel mitiori poena, dignum esse. Nempe si commendaverit, ut quis vulneretur in capite, vel alia corporis parte, quod maximum habet vitae periculum, eum sine ejusmodi excessu commendatus vix ac ne vix quidem vulnus determinatum infligere atque terminos commendationis observare potuerit, in totum teneri commendantem: cum is ad delictum etiam quoad excessum, utpote qui ab eo, quod in commendatione continebatur, tam difficulter separari potuit, concurrisse intelligatur; adeoque praesumi, ipsum habuisse animum occidendi: quoniam considerare potuit, aut certe debuit, ex tali laesione in ejusmodi corporis parte facile evenire posse homicidium: secus autem statuendum esse autumant, si quis ad tale vulnus infligendum commendaret, quod regulariter, ac sui natura mortem inferre non soleat. Tum non teneri poena mortis commendantem, nec ad eum excessus periculum

lum pertinere: in potestate enim commendati fuisse, non excedere fines commendationis specialis. conf. Giurba *Conf. crim. 40. n. 6.* Carpz. *P. 1. q. 4. num. 17. 18.* Nonnulli praterea videntur statuere, quod distingvendum sit, num commendatus data opera & consulto excessum fecerit, an vero ex imprudentia & culpa; Priori casu excessum commissum esse ex propria fraude commendati, adeoque illum non aliter spectari debere, ac si suo nomine suoque periculo deliquisset: & consequenter commendantem, si probare possit, commendatum consulto occidisse, cum potuerit saltem sine periculo mortis vulnerare, ob excessum puniendum non esse: posteriori autem casu, commendantem, cum vere sit in causa admissa caedis, eadem poena cum commendato merito esse coercendum. v. *Huber. ad Inst. t. d. Mand. p. 415. n. 5.*

Th. XXIV. Placet autem praeter ceteris sententia, qua eo collimat, ut (posthabita distinctione, an commendans vulnus aliquod determinaverit, an secus, an id mortiferum sit, nec ne, num consulto, an ex imprudentia commendatus vulnus lethale alteri intulerit,) dicto modo commendans aequali cum commendato poena dignus judicetur: Nam licet commendans non directe habeat animum occidendi, fertur tamen indirecto in homicidium consensu, nempe per id, quod voluit vulnerari, adeoque causam morti praebuit, cum vi commendationis delictum sit subsecutum, & res pessimi exempli sit, ad vulnerandum commendare. *a. l. 4. §. ff. ad L. Corn. de Sic. l. 38. §. 5. ff. de poen.* Nihil autem interest an directe an vero indirecte, vel per consequentiam quis aliquem occidat, neque ad hoc, ut effectus aliquis alteri moraliter imputari possit, requiritur, ut inter actionem & ipsius effectum necessaria

cessaria sit connexio ; sed sufficit hic dolus ille, quo commendans directo intendit vulnerationem, ex qua per se mors inseguta est, ac alias probabiliter & non raro sequi solet. v. B. Dn. Struv. S. J. C. Ex. 49. tb. 52. Innoc. in c. audientiam x. de homic. vol. n. 1. Alex. de Imola ad l. si quis mihi. 25. §. sed quid si mandavit. 7. ff. de acquir. her. x. 15. Ant. Matth. de Crimin. tit. d. Sicar. c. 3. n. 15. Idem commendans considerare etiam debuit, commendatum non posse moderari ictum suo arbitrio, nec in potestate ejus esse, certo loco, certæ & definitæ magnitudinis vulnus infligere, sed magnum & vix evitabile mortis periculum illi intentari, qui vulnerandus est.

Th. XXV. Et hoc adeo verum est, ut à pœna ordinaria non liberetur commendans, licet probare possit, quod, cum commendasset, expresse erga commendatum protestatus sit, quod de excessu teneri non velit, illumque rogaverit, ut leve tantum vulnus infligat, & in tali corporis parte, quæ periculo mortis non est obnoxia, & si, tale ut inferat, occasio non permittat, plane abstineat à vulneratione : a. c. f. de homic. 6. Facile enim fuit commendanti perpendisse, quod, uti jam dictum, nulla pene vulnera sine periculo excessus & mortis vulnerandi inferantur. Et licet hoc casu commendans non videatur habuisse animum committendi id, quod in excessu continetur, nec certo scivisse, quod ex sua commendatione cædes sit fecutura ; versatur tamen in actu illicito, adeoque de toto eventu tenetur, quem exinde sequi posse cogitare debuit. Is enim qui de actu tenetur, simul etiam tenetur de his, quæ illam ex actus vi sunt consecuta : cum morali æstimatione pro uno actu habeatur, quicquid ex aliquo actu surpi per se ac velut naturali necessitate deinceps mali pro-

profluxit. Et erit protestatio ista de non occidendo a commendante adhibita ipsi commendationis ad vulnerrandum facto contraria, & consequenter sine effectu. *ad d. c. j. l. 21. ff. d. acquir. l. omitt. bar.* add. *Grot. d. J. B. & P. l. 2. c. 17 § 11.* Secus tamen erit, si commendatus mortem alterius animo indubio jamjam ante factam commendationem conceperit. Extra ordinem enim tum commendans puniendus videtur, qui hoc casu excessus, nempe cadis, causa per se nullo modo est. v. *Kulpif. Colleg. Grot. ad d. c. 17. ib. 3.* Alia ab hoc esset quaestio, an commendans, ut quis v. g. levi baculo vel alio instrumento minus noxio, quibus mors inferri nec solet nec potest, percussor, aut alapa eidem infligatur: tum enim si commendatus eum ense percusserit, vel alio instrumento mortifero, uti vocant, aggressus sit, eademque intulerit, non tenetur commendans tota poena perpetrati delicti, sed extraordinaria in eo locum inveniet; v. *Alex. de Imola c. l. Carpz. P. 1. qu. 4. n. 18.* nempe, in quantum & prout delicto causam dedit.

Th. XXVI. Et hæc, quæ de commendato dicta sunt, non incommode eodem modo (nisi forte alicubi diversa intercedat ratio) ad tertium, qui commendationem suscepit, & circa eam exequendam excessit, applicari possunt. De nuncio obiter monendum, quod is, si ejusmodi epistolas commendatitias sciens, quod ad delictum tendant, portat, arbitrarie puniri possit. Circa supra dictas personas autem adhuc disquirendum venit, qualem effectum id intuitu commendantis habeat, si commendatus etiam adhuc commendatione delictum perpetrasset, & tertius idem, quod commendatus expetebat auxilium præbuisset. Nimirum quorundam sententia eo

N

tendere

tendere videtur, quasi nihil intersit, distingvere, an memoratae personae delictum alias commissuri fuissent, an secus: & communem eorum, qui hanc distinctionem reprobandi, opinionem esse statuunt Menoch. *Conf.* 788. n. 34. Clarus *lib. 5. sent. §. f. qu. 89.* Giurba *conf. crimin. 91. num. 10.* Loquuntur tamen citati auctores de mandante, qui sane plus ad delictum concurrat & recte prima causa dici potest; v. l. 6. C. ad L. Jul. d. vi publ. secus ac commendans. Igitur in hoc minimum attendenda videtur ista distinctio, ut is, si alias reliqua personae fecissent, & nuda tantum ac simplex fuerit commendatio, imprimis quando ad leve delictum tendit, mitissime puniatur: v. Nic. Vigel. *ad Const. Carol. cap. 2. qu. 2. exc. 1.* Si specialior fuerit atque praegravans, poenam extraordinariam eamque minus gravem incurret; conf. Dn. Struv. *S. J. C. Ex. 48. 16. 12. n. 1. & Dissert. Crimin. 6. 16. 13.* utpote cujus hoc passu commendatio, quo commendato gratificat, non fuit causa ne cooperans quidem in effectu commissi delicti: nam hujus vi delictum secutum non est, & consequenter nec illud commendanti imputandum est, ad quod efficaciter non concurrat. v. Puf. *d. J. N. & G. l. 1. c. 5. §. 14. pr.* Menoch. *d. A. J. 2. cas. 351. n. 23.* Sed commendatus ex propria inimicitia, suo nomine ac pro suo interesse facinus patravit. Extraordinaria autem poena commendans affici meretur, licet ejus commendatio nihil efficaciae habuerit; sed commendatus ea etiam non accedente sibi firmiter proposuerit, quod delictum committere, & is, cui commendatio facta, jamjam paratus ac certus fuerit, quod eam occasionem operumve delinquenti praebere velit. vid. Grot. *d. J. B. & P. l. 2. c. 17. §. 10.* Imo etiam ordinariam poenam, non obstante, quod commendatus, etiam sine commenda-

datione

ditione fecisset, in commendante locum invenire, si delicta ad quæ tendebat commendatio, sint atrocissima, videtur colligendum, ex dict. Farin. *Tb. & Prax. Crim. qu. 129. n. 115.*

Th. XXVII. An quis alias & absque interventu commendationis fuisset factorus, nec ne, probandum erit commendanti, quod sane factu sapius satis difficile erit. Potest tamen id aliquando colligi ex circumstantiis & indiciis, v. gr. Titius Sempronium multis verbis sapius rogat, ut se commendet Mevio, quo possit v. gr. Sejum interficere, & tergiversante Sempronio, se declaret Titius: si ipsi hac in parte gratificare nollet, eam amicitiam, qua juncti hactenus fuerint, stare nullo modo posse, addatque: *Es würde deswegen doch geschehen / was geschehen sollte ic.* aut aliunde etiam, v. gr. si commendans nullum plane odium contra laudendum per commendationem foveat, commendatus autem eidem graviter jam ante factam commendationem minatus sit. Farin. *c. l. n. 143.* & minas, maxime qualificatas, ut vocant, ipsum factum post breve intervallum secutum sit; Inducant enim hæ circumstantiæ magnam præresin, & sufficientem ad torturam poscendi commendatum materiam judici præbent. *O. C. n. 32.* Item, si ab alio turpi mercede dudum conductus sit, ad homicidium patrandum juramento sese adstrinxerit, vel ante commendationem arma ad occidendum præparaverit: Et si is, ad quem facta commendatio, ejusdem commendati jam antea scelerum socius & minister fuit. *O. Cr. art. 40. a. c. 6. §. qui vero. X. d. homic.* Sane tum facinus intuitu commendationis commissum esse, & hunc deplorandum effectum ex commendatione tanquam sua causa secutum nemo hariolabitur. conf.

Giurba *conf. crim. 70. §. 33. conf. 91. §. 10.* Carpz. *P. 1. qu. 4. n. 27.* Certe his accedentibus circumstantiis potius pro commendante præsumitur, quod scilicet commendatus alias & sine commendatione deliquisset; quemadmodum contra ipsum, si specialiter, & cum persuasione commendavit, in dubio est præsumtio; nempe quod is, erga quem persuasionibus usus est, sine commendatione non fecisset, & tunc ordinarie punietur. Neque hanc præsumtionem sola ipsius commendati assertio, quod alias deliquisset, regulariter elidet. v. *Farin. c. l. n. 152.*

Th. XXVIII. Deinde spectari etiam potest ipsorum *delictorum*, ad quæ sit commendatio, *varietas*, nam pro eorum diversitate etiam penam diversam & proportionatam esse debere expediti juris est, v. g. Titius Cajum commendat Sejo, ut patrem suum interficere possit; quo casu & Titius quocunque modo commendavit, & Sejus eadem eum ipso parricida pena sunt afficiendi. *a. l. 6. ff. ad L. Pomp. d. parr. §. 6. J. de publ. jud.* Quod adhuc minus dubii habet, si Titius insuper Sempronium ad delinquendum instruxerit, aut alio modo juverit. *a. l. 7. ff. ad L. Pomp. de Parr.* Ubi notandum, quod in *c. l. 6. §. 6.* non intelligatur nuda scientia, quippe quæ arbitrarie punienda; *a. l. 2. ff. d. l.* sed ad hoc, ut quis pena parricidii ordinaria subjiçatur, noticia talis supponitur, quæ simul inducit aliquam criminis participationem & cooperacionem, licet per factum remotum, qualis occurrit in commendante.

Th. XXIX. Quod si commendatio tendat ad homicidium simplex, punitur commendans, modo ut homicida, modo extra ordinem, habita ratione circumstantiarum, quas v. *supra th. 15. §. seqv. buj. cap.* Eadem attendendæ

denda circa inferendam poenam, si commendatio fiat ad
 aliquem veneno perimendum. Is vero qui suscepit hanc
 commendationem, qua rogatus est, ut in gratiam com-
 mendati agroti Mevio venenum in medicamento tra-
 dat, mortuo ex veneno Mevio, ut latro punietur, si id ipsi
 exhibuerit, juxta *Ord. Crim. a. 134. in f. verb.*: **Hätte aber
 ein Arzt solche Tödtung willig gethan / so wäre er als
 ein fürsegllicher Mörder zu straffen.** conf. Carpz. *P. 1.
 qu. 20. n. 21.* Si fiat commendatio ad hunc finem, ut quis
 adulterium committat, eaque enixa sit & cum pervalio-
 ne conjuncta, commendans graviter quidem delinquit, &
 neutiquam impunis habendus; *a. l. 12. l. 14. ff. ad L. Jul. d.
 Adult. Nov. 134. c. 10.* non tamen idem delictum cum ipso
 adultero censetur admittere: est enim hoc crimen per-
 sonalissimum, nec commendatus hoc in casu commen-
 dantis explere libidinem potest adulterium committen-
 do, ut hic adulter recte dicatur. Porro si quis alteri com-
 mendet v. g. judicem pecunias publicas subtrahendum, ut
 eidem assistat, & istas pecunias ad se recipiat, eventu fe-
 cuto etiam is, ad quem directa commendatio, lege Julia
 peculatus tenebitur: *l. un. C. d. crim. pecul. uti Lege Cor-
 nelia de falsis tenetur, qui v. g. aliquem commendavit, ut
 nummos adulterinos possit conficere. a. l. 9. §. 1. ff. ad L.
 Corn. d. fals.*

Th. XXX. Porro nude ac simpliciter commendans,
 ut quis furtim alterius res surripere possit, levius punitur,
 nec actione furti tenetur; *a. §. 11. in f. J. d. Obl. q. e. del.*
 nec ullo modo fur dici potest. Aliud tamen obtineret, si
 commendans furem, quem commendat, alliciat, per-
 svadeat, impellat vel instruat: videtur enim tum com-
 mendans actioni furti obnoxius; *a. l. 96. l. 52. pr. ff. d. furt.*
l. 20.

*l. 20. C. eod. add. Puf. d. 7. N. & G. l. i. c. 5. §. 14. & eadem cum ipso fure poena dignus est: v. Far. Oper. Crimin. p. 70. qu. 168. n. 35. dummodo effectum suum habuerit & secutum fuerit furtum. v. Disp. d. auxiliat. fur. Sect. 3. tb. 7. sub Moderam. Illustr. Dn. Præsid. Nam licet contrectatio fraudulenta lucri causa facta constituat furtum; *l. 52. §. 19. ff. d. fure. l. 3. §. 18. ff. d. A. l. A. P.* & palam sit, commendantem etiam specialissime non contrectare rem auferendam: *d. l. 21. §. 7. ff. d. fure.* fingitur tamen ille rem contrectasse, qui, licet non sit causa physica damni & furti facti, specialiter tamen commendavit, adhibita scilicet persuasione & exhortatione, adeoque talem occasionem delinquenti suppeditavit, sine qua forte facinus perpetrare non potuisset. *a. l. 50. §. 3. ff. de furt.* Et habet se hujus generis commendatio instar auxilii cooperativi per actum remotum ante delictum præstiti: nam huc non solum referendi sunt, qui furibus consilium subministrant, sed & qui, uti jam dictum, alterum commemorato modo commendantes eidem occasionem suppeditant viam quasi monstrant, quam secuti facilius atque citius furtum peragant. Quod ita ampliatur, ut aliquis furti actione conveniri possit, extra ordinem insuper à judice puniendus, licet non lucri, sed inimicitæ, quam fovet adversus eum, cui vult fieri furtum, causa alium commendet. *a. l. 50. §. 1. 2. ff. d. fure.**

Th. XXXI. Si ex post facto rei furtivæ possessor fiat commendans, actione ad exhibendum una cum rei vindicatione conveniri potest. *a. l. 5. §. f. l. 4. ff. ad exhib. j. l. 19. l. 27. §. 3. ff. d. R. V.* Quaritur autem, si dominus rem suam furto ablatam ab ipso fure receperit, isque poenam passus sit, an nihilominus adhuc commendantem actionem

nem furti possit convenire? Quod affirmatur, cum etiam iste præter furem furti teneatur: *a. §. 11. pr. J. d. O. q. e. d. n.* licet dominus hoc casu videatur cum damno commendantis velle locupletior fieri: Nam quoties pœnalis actio adversus plures datur, unus pœnam solvendo reliquos non liberat, singuli enim ad pœnam ratione suorum delictorum tenentur. Sed annon etiam conditio furtiva dabitur adversus hujusmodi commendantem? Quod negatur, cum ab ipso nulla contrectatio intercesserit, & intuitu ipsius furti atque contrectationis competat conditio. *l. 5. ff. d. condict. furt. j. §. 11. J. d. O. q. e. d. n.* vid. tamèn Clud. d. condict. furt. c. 2. n. 11. qui utilem concedere videtur. Quod quidem concesserim in eo casu, si quis præter commendationem facto suo ac reali ministerio adjuverit furem. *a. l. 53. §. 1. ff. d. V. S. l. 50. §. pen. ff. d. furt.* Suspendium autem locum non habet, quomocunque etiam quis commendaverit. Si vero simul modum res alienas auferendi demonstravit, cæteris paribus J. Saxon. Elect. sustibus cædi potest, juxta *P. 4. C. Elect. 40.* ibique Carpz. Tertius qui commendationem suscepit, & furi auxilium furtum per actum proximum scienter & dolose præstitit; v. g. in excubiis stando, scalas fenestris supponendo, instrumenta ad effringendum suppeditando, fenestras aut ostium effringendo: actione furti omnino tenetur. *a. l. 54. §. 4. ff. d. furt.* & gravius insuper punitur, quam ipse commendans, v. d. *disp. d. auxil. fur. sect. 1. tb. ult.*

Th. XXXII. Quod si eo tendat commendatio, ut commendatus alteri injuriam inferre possit, commendans injuriarum actione ab injuriato conveniri potest, *a. l. 11. §. 6. ff. d. injur.* v. Magnif. Dn. Müller. *ad B. Struv. S. J. C. p. 1436. n. 6.* Idem ad interesse tenetur laeso, cui vi com-
men-

commendationis suae damnum illatum est, à iudice insuper pro gravitate delicti puniendus : fieri etiam quandoque solet commendatio ad delinquendum, post aliquod delictum jam patratum, si quis delinquenti post commissum maleficium favorem commendationis sciens exhibet, ut ab aliis recipiatur & occultetur, vel ipsi auxilium præbeatur, quo manus prosequentiis iudicis effugere possit, ut carceribus vi vel dolo eximatur & abducatur &c. & tum commendans extra ordinem puniri debet. Tertius autem, qui satisfecit tali commendationi, & reum scienter ac dolose recepit atque occultavit, vel ipsas res furto subiacas celavit ac divididit, qua poena mereatur affici, non prorsus expeditum est. Ex quibusdam enim Jur. Civilis textibus videtur colligendum ac simpliciter statuendum, quod illi eadem cum ipso delincente poena imponenda sit. *n. l. j. §. 3. ff. d. incend. ruin. naufr. l. 3. §. 12. ff. ad SCl. Silan. l. un. C. d. crim. pec. l. 9. C. ad L. Jul. d. vi publ. Menoch. d. d. l. 2. cas. 349. n. 21. conf. quos citat Carpz. Pr. Crim. P. 3. qu. 134. n. 38.* Sed optime hac in parte distinguatur, an is qui sceleratæ commendationi satisfecit, tantum recepit & occultavit vel ipsos malefactores, vel res surreptas : huic enim pro arbitrio iudicis poena erit infligenda *a. l. f. §. f. ff. d. abig. l. i. C. d. his qui latron. & quidem pro conditione personarum receptatores vel consanguinitate vel affinitate attingentium, & criminis qualitate, modo acerbior, modo mitior : a. l. 2. ff. d. recept. Carpz. c. l. n. 40. sequi, an verò simul societatem scelerum turpisque lucri contraxerit : tum enim eadem ut affligatur cum ipso commutato poena, dignus est. a. l. i. ff. d. recept. c. l. i. l. 2. C. d. his qui latron. add. O. C. a. 40. Matth. d. Crimin. lib. 17. t. 10. c. 2. Brunn. ad c. l. i. d. Recept. n. 2. nec obstat l. 39. §. 4. ff. ad L. Jul. d. adult.* Th.

Th. XXXIII. Fieri quandoque potest, ut delictum, ad quod facta commendatio, fortuito casu & per impedimentum extrinsecum in effectum deduci nequeat; (quod enim juris fit, quando commendationis effectus per penitentiam commendantis impediatur, dicitur in contrariis.) an igitur & quali adhuc pœnæ personæ in hoc actu intervenientes sint obnoxia, quaeritur? Et, cum commendatio ad delictum non solum ex dolo & proposito nocendi astimetur: sed ad hoc, ut supra dictis pœnis personæ fraudis participes afficiantur, necesse sit, ut eventus sequatur, & ex illa commendatione damnum acciderit: *a. l. 47. ff. de R. J. j. l. 9. in f. & sequ. ff. de dol. mal. Menoch. de A. J. Q. cas. 351. n. 90.* ordinaria pœna locum invenire nequit, sed extraordinaria statuenda est. *a. l. 1. pr. & S. f. ff. de extraord. crim. Ord. Crim. art. 178. verb.:* *So jemand einer Missethat sich untersebet, und doch an Vollbringung der Missethat durch andere Mittel wider seinen Willen verhindert wird &c.* Ita tamen, ut commendato ac tertio, cui quis commendatus est, regulariter gravior, quam commendanti, & huic pro ratione circumstantiarum, quas supra enarravi, pœna imponatur; & prudenti iudicis arbitrio relinquatur, quomodo ea, prout prope ad ipsum actum delinquendi deventum est, vel secus, aut mitiganda, aut exacerbanda ipsis commendatis sit, v. gr. Titius medicum Mevio ægrotanti commendat, ut illi malum ac venenosum medicamentum tradat, morte Mevii non secuta commendans arbitrarie punitur, & læso tenetur ad interesse. Quod in omnibus delictis specialiter non exceptis obtinet: cum primis autem in levioribus; in quibus conatus nunquam punitur ordinaria, imo aliquando impunis est. *a. l. 53. §. 1. ff. d. V. S.*

Th. XXXIV. Interim extraordinaria plerumque invenit locum: nec immerito; punitur enim non propter delictum, quod promovere studuit, commendans: cum id secutum non sit; sed propter malitiosam commendationem, quæ per se titulum aliquem criminis constituit. v. *Farin. Th. & Pr. crim. P. 5. qu. 129, n. 83.* Res enim mali exempli est, ita com-

mendasse, adeoque Reipubl. interest, id puniri, quod, si impune relinquatur, ulteriorem hominibus ita commendandi licentiam suppeditaret. *a. d. l. i. ff. d. extraord. crim. §. 8. J. d. Obl. quæ ex del.* Ita actioe furti nec commendans nec commendatus tenetur, furto non secuto. *a. l. 52. §. 19. ff. d. furt.* Farin. *c. l. p. 7. q. 168. n. 39. ubi n. 40.* Diss. vid. Aretimus. Quid si vasallus ita commendaret contra dominum suum directum, e. c. ut eidem furto quid surripiatur? Certe etiam si furtum non fiat, ob solam tamen commendationem eventu destitutam, quæ satis infidelem ejus animum arguit, feudo privari potest. *a. 2. ff. 24. §. 2. utpote, quod ex capite felonix domino aperitur.* Sed in quibusdam atrocioribus & pessimi exempli criminibus legislator homines etiam à conatu deterrere gravitate supplicii specialiter voluit, ut in crimine læsæ majestatis: *a. l. 5. pr. ff. ad L. Jul. Maj.* ubi eadem severitate voluntatem (quæ scilicet cogitationis fines excessit, & in actum externum prorupit) sceleris, qua effectum puniri jura voluerunt. v. Al. ab Alex. *lib. 2. genial. dier. c. 16. inf.* ut & in crimine lege Cornelia de Sicariis notato. *a. l. 1. l. 7. l. 14. ff. ad dici. L.* Quod nec Jure novo mutatum. *§. 5. J. d. publ. jud. l. 7. C. ad L. Corn. de sic.* ubi tamen probe tenendum, quod usus fori pene communis non tam conatum, quam eventum rectius spectet: Ant. Matth. *d. Crimin. ad tit. ff. d. L. Corn. d. Sic. cap. 3. n. 11.* & consequenter commendantem & commendatum ad ejusmodi etiam crimina pœna extraordinaria maneat.

Th. XXXV. Commendanti autem pœna mitiganda non est, si commendatio ex longo demum intervallo effectum suum consequatur: v. Innocent. *in c. audientiam x. d. homic. vol. n. 2.* Farin. *P. §. q. 129. n. 68.* sufficit enim commendatum adhuc sub favore commendationis & ex voluntate ejus, qui illam dedit, delinquere; Secus est, si ex circumstantiis (v. c. ex commendantis inita post aliquem temporis tractum vera amicitia cum eo, in cujus damnum ac periculum commendatio olim parata erat;) appareat, præter commendantis voluntatem hunc antea factæ commendationis effectum accide-

re.

re. Ast quid dicendum, si longe alius ac diversus ab eo, quem intenderunt personæ intervenientes, eventus securus sit? e. g. Commendo Titium, ut possit occidere Sempronium, Titius per dolum mea commendatione abutitur & occidit Mevium. Tum extra ordinem puniendus sum: Titius enim ex sua voluntate suoque placito, non permotus mea commendatione, Mevium interfecisse intelligendus est. Sed ordinaria tenerer, si ex sola commendati culpa, non Sempronius, sed Mevius occideretur, forte quod erravit in persona occidenda: videntur Dissent, quos alleg. Farin. c. l. n. 99. Nam ego, qui specialiter commendavi, adhuc vera causa sum perpetrati delicti, nec novus, ut antea, dolus commendati intercedit. Quod si ita accideret, ut Titius, qui commendatur à Cajo, ut Mevium occidat, ipse à Mevio in conflictu occidatur? sane hoc casu, si commendans simul principaliter intendit Mevii mortem, licet non ejus, sed Tiri cædes secuta fuerit, ut homicida punitur.

Th. XXXVI. Tollitur commendatio ad delinquentem *Revocatione*, ita ut poenitentia poenam excludat, & commendantem impunem regulariter reddat, e. c. Titius repentina ira captus Mevio tradit commendatitias in detrimentum Sempronii directas; posteaquam autem ira deferbuit, in pessimo illo animi sui proposito non perseverat, sed omnia, quæ in Sempronii injuriam, damnum & læsionem dicta, scripta vel facta fuerunt, mature & ante delictum perpetratum revocat. Merito itaque ipsi proderit poenituisse, v. c. 5. *caus. 2. 93.* Menoch. de d. J. Q. cas. 351. n. 8. Licet Mevius nihilominus perficiat delictum: censetur enim id sua sponte patrassè, nec commendantem obligasse. Requiritur tamen ad hoc, ut impunis sit commendans, ut hanc animi sui mutationem justo tempore commendato, & ei, cui facta commendatio, notam faciat; imo ex mente Felini in c. *signum 14. d. homic.* citante Menoch. c. l. ulterius exigitur, ut commendans de eo certiorer per commendationem offendendum, ipsum moneat, ut sibi caveat; j. Innoc. in dict. cap. & (quod insuper videtur requirere

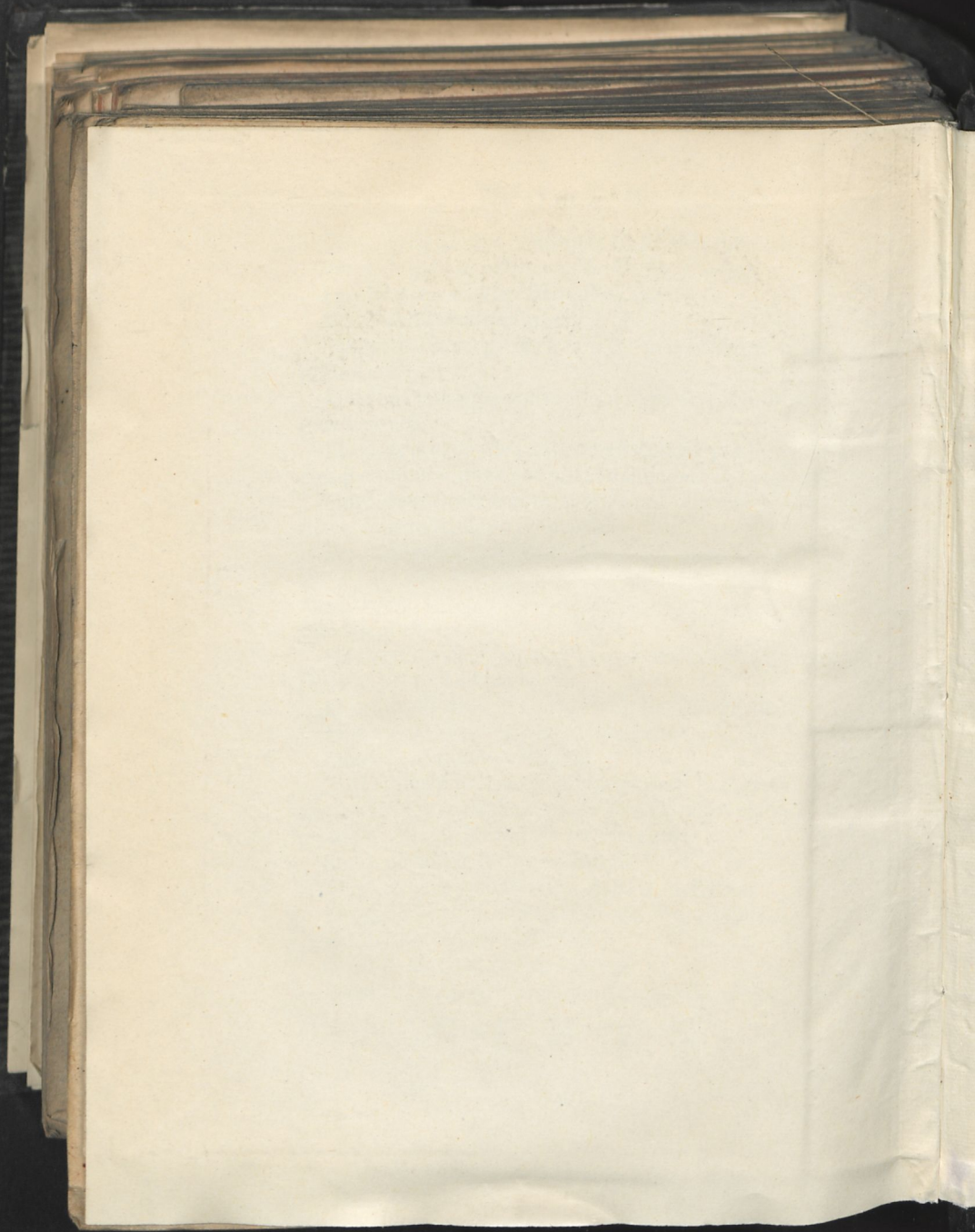
rere Farin. *Prax. Crim. q. 129. n. 93.*) ut illi, in cuius detrimentum concepta erat commendatio, expresse nominet personam commendatam, quæ v. g. occidere volebat: Et Salyc. *ad l. 1. C. de rapt. virg. col. 6. verb. quero quarto*, eidem eo saltem casu concedere videtur impunitatem, quando non solum simpliciter commendationem revocat; sed & commendato & tertio contrarium efficaciter svadet, ut ipse antea commendans vere credat, illos commendationem effectui non daturos.

Th. XXXVII. Verum enim vero, tutissime quidem commendantem agere, & conscientia optime consulere non negarem, si hæc requisita striete observet; quod tamen ad hoc, ut à pœna liber sit, iis omnibus necessario inharere debeat, forte dubitare licet in eo, qui nude commendavit: huic enim ad impunitatem suffecerit, si commendationem suam tum apud commendatum, tum tertium. cui facta est, revocaverit; Si vero specialiter, vel cum instructione, vel adhibita persuasione: aut si delictum, ad quod facta est, atrox sit; non obstante ejusmodi revocatione, secuto delicto, adhuc extra ordinem puniri potest, nisi jam memorata requisita, & imprimis id, quod ex Felino allatum, adimpleverit, & consequenter omni modo, quantum in ipso fuit, contra nîsus sit, & delicti impediverit executionem. Deinde etiam necessarium est, ut ista revocatio sit ex vera pœnitentia profecta, non simulata ac palliativa & ex compacto ita instituta, eo fine, ut commendans extra periculum sit: spectandum enim tum, quid in rei veritate actum est.

Et hæc sunt, B. L. quæ dissertationis aliqualis vicem obtinere posse mihi visa sunt, in qua si quid humani passus fuerim, eo faciliorem à te veniam benigniusque iudicium mihi polliceor, quo magis me ab accuratiori & pleniori elaboratione prohibuit argumenti subtilitas & ipsa quoque instituti ratio. De Cætero Deo optimo maximo gratias ago humillimas, quod corporis valetudine, viribusque ingenii huic quali conatui sufficientibus, clementissime me beare voluerit. Idem illud beneficentissimum Numen calidis imploro precibus, veli & impofterum studiis meis gratia sua benigne adesse, ut eum, quem unice ista intendunt, scopum, gloriam nimirum ejus, proximique emolumentum, attingant feliciter.

SOLI DEO GLORIA.

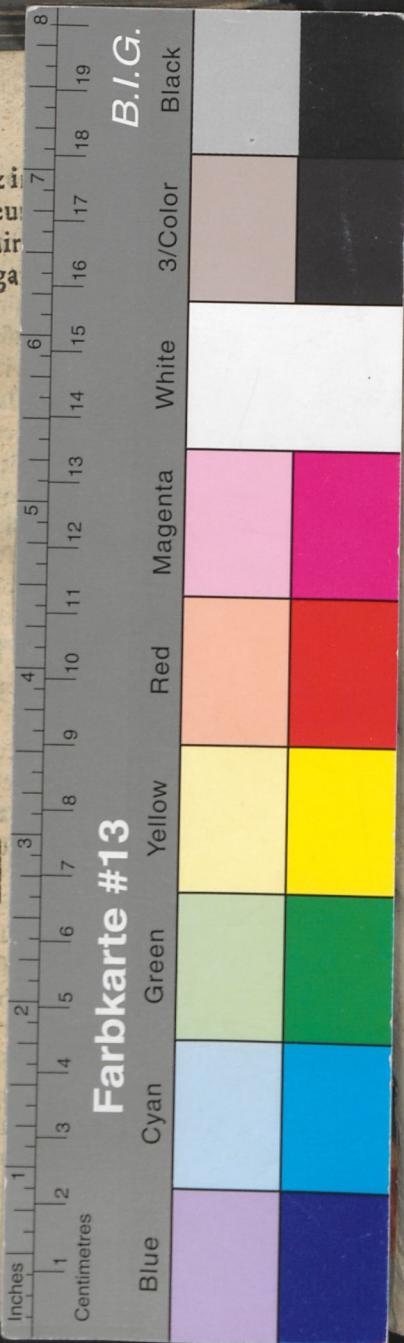

(X2256771)

Wb 17

G. 18. num. 24.

DISPUTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA,
DE

1693, 13to

COMMENDATIONE SPECIALI,

18

GERMANIS :

Wie weit jemanden, die in eites andern Geschäfte get
schriebenen Briefe, oder gegebene Rathschläge,
nachtheilig seyn können.

QVAM
SVB PRAESIDIO

P.A.
DN. NICOL. CHRISTOPHORI
LYNCKERI,

FACTI IENENSIS MAGNI NOMINIS,
NEC NON POSTEA S. R. I. EQVITIS, ET S. C. MAI.
A CONSIL. IN AVLA IMPERIALIBVS,

DIE XVI. MAII A. CID MDCCXIII.

PRO GRADV DOCTORIS

PVBLCO ERVDITORVM EXAMINI SVEMISIT

IO. CHRISTIANVS SCHMID,
LEVCOPETRAEVS,

NVNC VERO OB MATERIAE IN FORIS VTLITATEM,

IENAE,

REC. PER IO. BERNH. HELLERVN, 1746.